

Så længe jeg skal ind ad din dør

- *Stemmer til et stumt fag*

Ti danske forfatteres noveller inspireret af ti social- og sundhedsmedarbejders hverdag.

Forlagets beskrivelse:

Danske hverdagsmennesker befolker de korte noveller - Alle kommer ud for handlinger, der i stort eller småt bliver afgørende for deres fremtid. Og de kan ikke forhindre det.

Novellesamlingen indeholder 10 noveller:

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Xxxxxx af XXXXXXXXXXXX

Så længe jeg skal ind ad din dør udspringer af projektet Stemmer til et stumt fag – et københavnsk læseprojekt, som er gennemført med økonomisk tilskud fra Kulturministeriets kampagne Danmark Læser.

FORLAGET CARLSEN

**SÅ LÆNGE
JEG SKAL
IND AD
DIN DØR**

**STEMMER TIL
ET STUMT FAG**

FORLAGET CARLSEN

**SÅ LÆNGE
JEG SKAL
IND AD
DIN DØR**

**Så længe jeg skal ind ad din
dør udspringer af projektet
Stemmer til et stumt fag – et
københavnsk læseprojekt, som
er gennemført med økonomisk
tilskud fra Kulturministeriets
kampagne Danmark Læser.**

*Tak til projektets samarbejdspartnere uden
hvem denne antologi aldrig var blevet til
noget: Forlaget Carlsen, FOA SOSU, Kirse-
bærhavens Plejehjem i Valby, Hjemmeplejen
Vanløse-Brønshøj-Husum, Hjemmeplejen
Bispebjerg-Nørrebro og socialpsykiatrisk
bocenter Sundbygård på Amager.*

*En særlig tak til Aase, Bente, Johnny, Karina,
Maria, Mia, Mie, Ole, Lene og Sandie, som
lod en forfatter se deres verden.*

Så længe jeg skal ind ad din dør

Redaktion: Iben Claces

Grafisk produktion: Emil Henriksen

Bogen er sat med: Cambria, sats 11/14 pt

Printet i Danmark på 100 g silk papir

1. udgave, 1. oplag 2015

© Forlaget Carlsen

ISBN: 978-87-4047-938-7

FORLAGET CARLSEN

Indholdsfortegnelse

01: Den rigtige mand

02: På hjertesiden

03: Udgang

04: Glasdøren

05: Beundreren

06: Jeg ska ik'

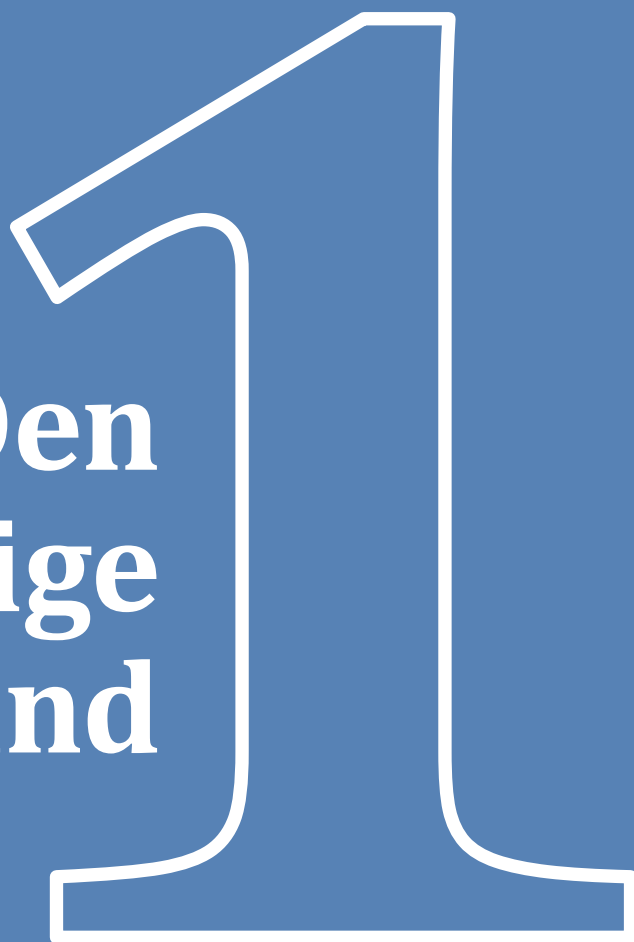
07: Drengen

08: Ro er et arbejde

09: Et kolonihavehus

10: Den bedste søvn

**Den
rigtige
mand**

af Jesper Wung-Sung

Han har engang – måske er det snart ti år siden – stået i den modsatte ende af kvarteret foran en opgang med den forkerte nøgle i hånden og en mere eller mindre lam klient på 3. sal.

Så kan man stå dér og spekulere over, hvor megen sandhed om ens liv, der ligger i sådan en situation, samtidig med man kan mærke sveden langs håmgrænsen og det dér greb som strammes et sted under ribbenene, for hvor er det man indhenter den halve time? Hvem er det, der skal betale prisen for hans ikke kun symbolske eller ikke-symbolske men også helt reelle forglemmelse? At skære et hjørne i en opgave på universitetet, at skære et hjørne når man stabler noget på et lager, at skære et hjørne i en eller anden ikke-livsvigtig rapport forekommer ham okay, men hvordan skærer man et hjørne, når det er et menneske man har i hænderne?

Sådan noget ville han aldrig sige til sine venner, der bare ville glo flovt ned i fadøllen – men det føles vitterligt som en lemlæstelse. Han har i hvert

fald endnu til gode at kunne gøre det uden det greb under ribbenene og en fornemmelse af at glide. Derfor gør Joakim, som han gør hver morgen: Tjekker nøglerne en tredje gang efter at have taget dem fra skabet og nørkler dem ind i bundet en for en, som var én blevet tryllet væk i denne proces. De er der alle.

Joakim tænker: Som om man kan tjekke sig til noget med fuld sikkerhed her i livet. Bliver han ikke hver dag konfronteret med beviset på det modsatte? Var der et eneste af de mennesker på hans skema, som drømte om at ende med at skulle sidde og vente på ham? Og er der ude i byen en eneste, som han passerer på sin vej fra og til disse mennesker, der levende forestiller sig at ende med at sidde i en lejlighed og være afhængig af sådan en som ham?

Han svarer ikke, men sammenligner i stedet for sidste gang skemaets numre med nøglernes numre, inden han hænger nøglebundet om halsen og bevæger sig ned ad gangen mellem andre hjemmeplejere og er ude ad døren. Det bliver

en varm dag, klokken er ikke mere end syv, og det prikker allerede i huden.

Kate er meget lille og bor i en meget stor labyrint. Det lyder som et eventyr, og Joakim har tit tænkt på, at der er noget eventyrligt ved den verden, han færdes i. Og at den også er alt muligt andet. Old school socialrealisme, blandt andet.

Joakim ringer på dørtelefonen, låser sig ind i opgangen, ringer på døren, låser op og klemmer sig ind i lejligheden gennem de tredive centimeter, som døren kan åbnes.

“God morgen, Kate,” siger han. *“Jeg behøver jo ikke investere i en vægt, så længe jeg skal ind ad din dør.”*

Kate knirker et svar, som han ikke opfanger, men det er heller ikke sikkert, at hun har brugt stemmen, siden han var på besøg tidligere på ugen.

Labyrinten består af alle de fysiske genstande – tøj, bøger, bordskånere, tæpper, reklamer, tallerkener – som hun ikke har skilt sig af med

gennem et langt liv. Hun står foran ham som i bunden af en slugt af ting, hvidhåret og knoklet i en gullig joggingdragt, der bliver holdt oppe af et par brune seler.

“Og hvordan har vi det i dag, Kate?”

“For varmt,” svarer hun med sin knirkende stemme. *“Alt for varmt.”*

“Var det så ikke en idé at skille dig af med lidt af det i bunkerne? Så kunne vi måske åbne et vindue og få lidt luft ind.”

“Jeg har ryddet op.”

“Har du?”

“Jeg har ryddet op,” insisterer hun. *“Det har jeg, Joakim.”*

“Det tror jeg på, når du siger det, Kate,” svarer han. *“Men det kan være lidt svært at se, når du har så meget.”*

“Årh, det er ikke så slemt.”

“Nu spørger jeg bare,” siger han og tager sine plastichandsker på. *“Ved du, hvad de dér blå containere i gården er til?”*

"Du driller," siger hun.

"Det gør jeg, Kate," svarer han.

"Vi to må godt drille hinanden, må vi ikke? Der er nok af ting, man ikke må, synes du ikke?"

Hun nikker og siger:

"Hele verden."

Hun siger det på en måde, så han ikke helt ved, hvad hun mener.

Han ved, hun har en familie. At hun har fået to børn. Bag bunkerne langs stuevæggen kan han huske at have set nogle indrammede portrætter. Han husker et foto af en familie foran en campingvogn. Han kunne genkende hendes træk i en høj, tyndhåret, nogenog-fyrreårig mand. Hun har fortalt, at familien bor i Canada. Det er sikkert rigtigt. Canada kan være så mange ting.

"Nå, jeg går i gang nu," siger han. *"Og du ved: Jeg er så effektiv, pludselig har jeg også ryddet dig ud. Så pas på!"*

"Jeg har passet på hele mit liv," svarer hun.

"Alt med måde," siger han.

"Det gælder bunker og alt det andet."

Han snakker, og han ved han snakker. At det er hans metode. Eller hans natur.

Joakim har selvfølgelig tænkt på, at ligesom meget tykke mennesker gemmer sig bag deres fedt, gemmer en dame som Kate sig i sin labyrint. Men han har også tænkt, at det ikke handler om andet end, at nogle mennesker har kræfter til at overskue og leve deres liv, mens andre ikke har kræfter til at overskue og leve deres liv. Og de sidste har brug for sådan én som ham.

Hos Kate er hans primære opgave at sørge for, at bunkerne ikke skrider, og at alt det levende i bunkerne ikke vokser sig for stort og farligt, men får hugget fangarmene af i tide.

Og så er det samtidigt hans overordnede hverv jævnlige at tjekke, at det ikke er lykkedes Kate at falde i labyrinten og slå sig i tusind stykker.

Der er varmt i entreen, hvor lyset stadig ikke virker. I Kates

labyrinth er der sikkert hundrede brugte pærer, men han behøver ikke spørge hende, om hun har fået købt en ny; i stedet fisker han den medbragte op ad tasken og skruer den i fatningen; der er stadig dunkelt som i et akvarium. Luften er tung og sød, et sted i lejligheden lugter der af rådden frugt. Han mærker, at hans underarme bliver klæbrige, mens han tænker på, at hans egen lejlighed er lige så tom, som denne er fyldt.

Da Joakim drejer sig i entreen, kommer han til at strejfe en bunke, og et par bøger og en tallerken glider mod gulvet og går i to stykker. Kate dukker op.

"Du har drukket," siger hun.

"Ja, vand," svarer han og skæver til sit ur, mens han samler skårene op. *"Masser af vand. Det skal man i denne varme. Husker du at få drukket vand, Kate?"*

"Ja," svarer hun og rækker ud efter det glas, som ikke er der. *"Har du smidt mit vandglas ud?"* spørger hun.

"Meget ondt kunne jeg finde på," svarer han, mens han fortsætter med at muge ud i det vær-

ste, *"men jeg ville aldrig røre dit vandglas."*

"Jeg satte det lige der." Hun peger ind i en bunke.

"Prøv stuen, Kate," siger han og fjerner en halv sandkage fra toppen af en bunke.

Hun vender sig og tøffer gennem labyrinten, ledende efter sit glas.

Der var engang, hvor han kunne møde med alvorlige tømmermænd efter en for lang værtshusaften med de forkerte af vennerne. Dem, der ikke havde noget at stå op til. Men i går havde han ikke drukket. Ikke andet end kaffe og halvdelen af en stor cola. Han havde haft drengen. Joakim begynder at nynne.

Drengens mor havde afleveret ham, hun havde duftet af parfume, og han havde haft en fornemmelse af, at hun skulle mødes med en mand. Det var okay. Hun havde haft et forhold til en anden tidligere. Nikolaj? Michael? Han har jo også selv en kæreste. Hvis de ellers er kærester? Hun hedder i hvert fald Nina.

Mens han nynnende skraber det værste mos af Kates labyrint, mærker Joakim lysten til at se Nina. Skal han invitere hende ud eller bare spørge, om han må komme forbi i aften? Så kommer han i tanke om hendes projekt – at han ikke kan huske, hvornår det er, at det skal afleveres. Måske har hun fortalt ham, at hun knokler dag og nat netop i denne uge.

Drengens mor havde også sagt, hvad tid drengen skulle i seng, men det kunne han ikke huske, eller måske havde han glemt det bevidst? De havde spist pizza og delt en stor cola. Han havde en idé om, at drengen ikke måtte få cola derhjemme, men han havde ikke spurgt, og drengen var muligvis for kvik til at sige noget. Da de havde tømt den, var han bange for, at drengen ikke ville kunne falde i søvn, men to minutter efter Joakim havde slukket fjernsynet, sov han. Han havde taget en kop kaffe. Derfra hvor han sad i vindueskarmen, kunne han ikke se drengen i sengen. I en lejlighed som Kates kan man ikke sidde i vindueskarmen, der er så fyldt med ting og sager, at kun de øverste

tyve centimeter af glaspartiet slipper lys ind. Alligevel får han øje på vandglasset, da han har taget sine plasticchandsker af. Det står klemmet inde i en bunke mellem en stak reklamer, en plasticdunk og en urtepotte.

“Dér,” siger han og peger, som er det en sjælden juvel, han har fået øje på.

Kate tøffer nærmere, og så rækker han hende alligevel glasset. Hun tager det med begge hænder.

“Tak, Joakim.”

“Selv tak. Vi ses på mandag, Kate. Og lad nu vær’ med at vælte nogle af bunkerne.”

Hun sænker blikket og bliver flov. Engang var en af bunkerne skredet og havde spærret hende inde på soveværelset. Han havde brugt over en time på at grave hende fri, fordi der ikke var plads til tingene, med mindre han igen stablede dem i en bunke. Hun havde været omtumlet, let dehydreret og sikker på, at der var nogen, som havde skubbet til bunken, og han havde brugt lang tid på

at forklare hende, at der ikke havde været andre i lejligheden, siden han sidst havde besøgt hende.

“Men hvis du ikke havde alle de ting,” siger han, “så ville jeg jo ikke have noget at lave.”

Så griner hun som en lille pige, der har fået ros.

“Vi ses på mandag, Kate.”

“Ja, Joakim.”

På vej ned ad trappen gnider han hænderne med desinfektionsmiddel. Han tænker på drengen. På drengens mor. På Nina. Hvis Kates hjerne er som hendes lejlighed – den samme snævre labyrint, som tankerne må bevæge sig igennem – hvad er hans egen hjerne så?

Da Joakim kommer ned på gaden, bliver han for Gud ved hvilken gang slået af fornemmelsen af uvirkelighed. Nogle dage er bedre – eller værre – end andre. I dag er det som at åbne døren og få en mavepuster. Lyset og livet. Han misser groggy mod busstoppestedet på den anden side af gaden, hvor folk venter på at komme på arbejde. Byen

er stået op. Cyklister suser forbi, taxaer, biler. En gul bus blokerer hans udsyn til de ti-tolv mennesker ved stoppestedet, og da den hvæsende sætter i gang igen, efterlader den et tomt stykke fortov.

Engang var det en befrielse at komme ud på gaden. Han kunne ånde lettet op og tænke på, hvor få skavanker han selv havde. Det kunne være som når man, uden at vide hvorfor, pludselig bliver i bedre humør. Men med årene føler han sig stadig mere ligesom en soldat, der er kommet hjem fra krigen og oplever, at det er fredstilstanden, der er absurd.

“Javel, hr. sergent,” siger han til sig selv, ser på sit armbåndsur og svinger benet over sadlen på cyklen.

Joakim cykler, fordi han ikke har en bil, og fordi det er hundrede gange hurtigere at bevæge sig rundt mellem borgerne på denne måde. Han skyder genvej over en parkeringsplads ud gennem en port, hvorefter han drejer til højre. Han har mere end én gang tænkt over, om der er en sammenhæng mellem hans arbejde

og det, at han ikke er sammen med drengens mor. Og han har mere end én gang afvist det som en dårlig undskyldning, fordi han straks kunne se de klare konturer af storslået selvmedlidenhed.

Men sandheden er, at han ikke var med, når de sad til parmiddage og talte om husbåde, valuarvurderinger på lejligheder, løbeture rundt om Søerne og køkkener fra CPH Square. Men også når det handlede om politik og retten til kunstig befrugtning, var han langsomt gledet ud af samtalen. Så endte han med at gå ned med affaldsposen, hvor han kunne stå og gemme sig bag containerne og ryge.

Han havde mødt drengens mor på Institut for Litteraturvidenskab, hvor han selv reelt gik to semestre, selv om han var tilmeldt i næsten seks. I sommerferien før det tredje semester fik han en tjans som afløser i hjemmeplejen for at supplere SU'en. Efter ferien var han fortsat, hans uofficielle orlov fra universitet blev officiel, inden han til sidst meldte sig ud. I starten betragtede han det stadig som et job, der gav ham mere frisk luft

og flere penge end at studere; så gik det langsomt op for ham, at han faktisk var rigtig glad for at gå på arbejde. Han tonede rent flag og fag ved at tage uddannelsen som social- og sundheds-hjælper.

Spørgeskema-virkeligheden: Hvad det er ved arbejdet som sosu-hjælper, der giver den samlede bedømmelse meget tilfreds. Borgerne? Kollegaerne? Variationen? Meningsfuldheden? Det falder ham svært at sætte ord på. Han husker en gang, hvor han, træt af en eller andet højpandet teoridannelse, tog ordet i en undervisningstime på Københavns Universitet og erklærede Dagdriverbanden for verdens bedste roman med en lang enetale, hvis eneste argumentative begrundelse var, at den var fed. Han lod munden gå i en atmosfære af pinlig tavshed, fordi han knevrede som en ældre dame i en provins-bogklub, der sagde, at hun godt kunne lide månedens bog, fordi den foregik i Californien, hvilket var sjovt, fordi hendes far havde været karl på en gård i Californien, da han var ung ...

Sådan er han også. Hans bror er velhavende erhvervsadvokat,

og drengens mor fortsatte studierne og skrev speciale, mens han arbejdede over eller sad og røg smøger i parken.

Drengens mor blev ansat på et reklamebureau, og det var kollegaer derfra, gamle studiekammerater og andre kreative, veluddannede typer, som de mødtes med – og der blev i disse kredse den samme pinlige tavshed, som dengang han erklærede Dagdriverbanden for verdens fedeste, når han sagde, hvad han lavede. Men hvis der endelig var nogen, som spurgte videre til hans arbejde, havde han haft lige så svært ved at forklare sig. Det kom ud for kort, for kluntet: Det er et arbejde. Nogen skal gøre det.

Det blev ikke bedre af, at de fik drengen. Så flyttede samtalerne bare ned på gulvet og handlede om institutionspladser, babybio, løbeklapvogne og bredden på fortove. Han havde ikke tal på antallet af gange, hvor det blev sagt, at han måtte være ekspert i at skifte bleer. Han smilede bare – ude af stand til at forklare, at det bare ikke var det samme. Han ville næsten påstå, at det var to forskellige ting: som at sam-

menligne at cykle med at lave mad; og så var det alligevel et forkert billede.

Det var dengang, Joakim endnu læste mange bøger, og han huskede noget Knut Hamsun havde sagt, da han som gammel mand – gad vide, hvilke historier Hamsuns sosu-hjælper kunne fortælle? – blev indlagt til mentalundersøgelse, i håb om at man ville finde en forklaring på hans nazistiske sympatier. Psykiateren havde spurgt: Hvad er forskellen på et barn og en dværg? Hamsun havde svaret: Alderen.

Selv ville Joakim gerne have svaret på niveau med Hamsun, men han anede ikke, hvad forskellen på et barn og et gammelt eller sygt menneske var. Så han smilede bare, mens han lod drengen gøre, hvad han havde lyst til.

Stenene i facaden er varme at røre ved, da han låser cyklen. Et strejf af urin, som har nogen pisset op ad bygningen. Joakim tager trapperne to trin ad gangen, op til Erling med kasketten.

“Goddag, Erling!”

Erlings lejlighed er næsten lige så tom, som Kates er fuld. Den står, som skal et af hans elskede tog kunne køre lige igennem. Nogle få møbler og billeder på væggen. Ét af en firlænget slægtsgård foto-graferet oppefra, tre nyere af nogle børnebørn og ét af en rødåret kvinde, der giver Joakim illusionen af at se på ham på en måde, så han altid bliver flov.

“Har vi det godt i dag?” spørger han.

Erling nikker med et ansigt som et krakeleret æg.

Hver gang Joakim er sammen med drengen, kan han ikke lade være med at tænke på, at hans glatte, pletfri ansigtet engang skal blive som et krakeleret æg, furet som et træsnit, spættet eller slidt på en helt fjerde måde.

Kan du ikke li’ isen?, havde drengen spurgt.

Jo, jo, havde han svaret. Den smager af ... is.

Drengen havde kigget på ham og så sagt: Hvad er stærkest: en tiger eller en elefant?

De er vel stærke på hver deres måde, havde han svaret. Alle dyr er stærke – eller gode – på et eller andet område – ellers ville de ikke have overlevet her på jorden.

Jeg kan li’ alle dyr, sagde drengen.

Måske er det godt at have det sådan, svarede han

Han har ikke en fast aftale med drengens mor, men når hun skal et eller andet, er han klar. Da han sagde farvel til drengen i børnehaven, kaldte drengen ham Joakim. Det havde føltes forkert. Og det havde føltes helt rigtigt.

“Har jeg fortalt dig om dengang, der legede et par drenge på sporet, og jeg kom med høj fart?” spørger Erling.

Erling er tidligere lokomotivfører og kan alle togtider – gamle som nye – i hovedet, og hvis han kommer godt i gang, kan han fortsætte med at tale som et uendeligt langt godstog. Nu lyser den røde lampe i hans øjne, der betyder, at endnu et tog er på vej.

“Har jeg det?”

“Hvis det er den, der slutter med, at drengen slipper væk, men skoen bliver skåret til konfetti, så har du fortalt den mere end én gang, Erling,” siger Joakim og tæller piller i hovedet. *“På den anden side: Gode historier skal fortælles flere gange, før de synker rigtigt ind i kroppen. Så skyd du bare løs, Erling.”*

“Godt, godt så,” siger Erling. *“Jeg tudede jo med hornet, alt hvad jeg kunne, og de andre drenge flygtede som fluer. Det var jo bare drengestreg, men ham her, en rødhåret dreng, hans fod sad fast mellem svel-len og en nagle. Har jeg også fortalt det?”*

“Hans hår skinnede som et kobbertag, mens han var ligbleg? Det har du også fortalt,” svarer han. *“Men fortsæt. Politikerne siger også altid det samme. Og de får penge for det. Du får ikke en krone, og jeg vil hellere høre på dine historier.”*

“Da jeg trak i bremsen, var det så hårdt, at det skar i tromme-hinden, så højt hvinede det,” siger Erling. *“Man skulle tro det*

var lyden, der sprængte dren-gens snøreband, så han kunne få sin fod fri, sekundet før jeg buldrede hen over ham.”

Joakim hører efter med et halvt øre og stopper aldrig helt op i løbet af en arbejdsdag, men kunsten er ikke at lade urets tikken overdøve mennesket foran sig. Erlings tog har holdt flere dage på perronen og ventet – for hvad er et tog uden passagerer? Og hvad var dette samfund uden mennesker som Erling? De sidder deroppe i gamle, slidte lejligheder eller kommunale boligblokke som det inderste lag tapet, når samfundet engang skal dampes af.

Joakim liner Erlings piller op og sætter sig og snakker med ham, mens han sikrer sig, at Erling spiser dem. Den ene rører Joakim ud i et glas.

Måske er det dét, som lykkedes for Steinbeck i Dagdriverban-den, tænker han. At fortælle om nogle fyre for hvem tiden er ophævet, på en måde så man føler, at tiden er ophævet. At etablere en fortællerrytme og stil, der er tilpas skæv og samtidig så klassisk, at den bliver løftet ud af tiden. Det

hele genereret i et klokkeklart univers, hvor der opstår en kongenialitet mellem trangen til at spise, drikke, skide på det hele – og fortælle historier.

Joakim er så meget i tiden hver dag. Hvor mange minutter tager dit, og hvor mange minutter tager dat. Han er i den, mens han cykler videre, mens solen blænder ham, og mens han mærker fugten i armhulerne.

Dagdriverbanden er en af de romaner, der ligger i en flyttekasse på loftrummet over den et-værelses lejlighed, han flyttede ind i, da det ikke længere gik med drengens mor.

Han havde smilet ved synet af det ældre, lakerede bøgetræskøkken med matchende knopper som greb. Sin gamle madras havde han haft stående i kælderrummet, nu lagde han den på gulvet under vinduerne. Han købte en rigtig seng til drengen og et billigt spisebord. Og det var det.

Engang havde han åbnet døren til Kates lejlighed og mærket frygten: at hun var død. Men hun sov bare på gulvet med åben mund. Ved siden af hen-

de lå en opslået reklame for et stort, hvidt og skinnende tomt køkken. Måske burde man muge alt i hendes lejlighed ud, men ville det ikke være som et overgreb? Ville hun ikke først dér få øje på sig selv som et fremmedlegeme i en ren og hvidmalet lejlighed? Måske kan et samfunds sundhed måles på retten til ikke at have styr på sit liv?

Joakim bremser. Han får lyst til at skrive til Nina, men lader alligevel være.

Han aner ikke, om de vil være kærester til den tid, men de få gange, han har vovet at tænke så langt, har han altid været overbevist om, at han skulle dø før Nina. At han ikke ville blive en dag over de 55. Men på det seneste har han tænkt det anderledes. Sammen eller ej, Nina vil dø længe før ham. Han er blevet overbevist, om at han bliver meget gammel og alene og sidder og venter på hjemmeplejen.

Han er også begyndt at se på sin krop på en anden måde. Se forandringerne. En brun plet på håndryggen, løs hud ved øret, en fremtrædende sene på læggen.

Han er begyndt at løbe – ikke rundt om Søerne – men flere gange om ugen. Og han er jo holdt helt op med at gå i byen.

De havde ellers mødt hinanden på et værtshus, og statistisk set var der større chance for, at hun mødte ham her end omvendt, men hun havde heller ikke været ædru.

Nina havde spurgt, hvad han lavede, og han havde mærket forsvarsmekanismerne køre i stilling et sted i kroppen, mens han svarede. Hans tilgang var aldrig at holde formationen og kæmpe med næb og klør for sit erhverv. Det var mere den brændte jords taktik, hvor han lod skinne igennem, at identitet gennem erhverv var en småborgerlig tankegang, som det var lykkedes den til enhver tid siddende regering at indoperere i vores system. Men Nina havde taget fusen på ham.

Fedt, havde hun svaret. Hvis du altså ikke gør det for at redde verden. Jeg redder ikke en skid, havde han sagt. Ikke andre end mig selv.

Det tænker han på, mens han ringer på dørtelefonen igen, selv om han ved, at der ikke vil blive lukket op. Nøglebundet er varmt mod huden på finger-spidserne. På fortovet nærmer en kvinde sig med en barnevogn. Barnevognen er blå. Kvinden har store solbriller og en kort, blomstret kjole på. Så tager Joakim en dyb indånding og låser sig ind.

Han har det, som om han holder vejret i de 20 minutter, han er i lejligheden; som om han er bange for at blive smittet af stemningen. Han har lavet de mest omfattende indberetninger. Det er en halv universitetsopgave, han har lavet om denne kvinde; om denne tilstand af dyb depression.

“Goddag, Anita.”

Og lidt senere:

“Hvorfor må en kannibal ikke lege med andre mennesker?” spørger han.

“Fordi han ikke må lege med maden,” svarer han.

Det værste er tavsheden. Han havde engang en dame, der

skældte ham ud dagligt i to år, og det prellede af som vand på en gås. Han vil vove at påstå, at hun holdt sig nogenlunde frisk et år mere, fordi hun fik lov til at skælde ham huden fuld. Det kunne han sagtens tåle, og hvis det blev for meget, havde han ord nok til at sætte hende på plads. Han har haft de første fem både hel- og halvsidigt lammede klienter, som forsøgte at styre og koste rundt med ham i ét væk, fordi det er menneskets natur at ville styre et eller andet – og det var let både at kapere og klare for ham. Han har stået bøjet over et menneske, der har overskiddet sig selv, for så at opdage at det ikke er tyndskid, men blod, blod og atter blod, som gør ham til vidne til et selvmord. Det kan han også leve med. Det, han ikke kan håndtere, er tavsheden.

“Hvad bestiller en kannibal på McDonald’s?” spørger han.

“Børnemenuen,” svarer han.

Følelsen af at stå og gøre noget og komme helt i tvivl om, at han virkelig gør noget, fordi enhver reaktion udebliver. Når det, der er tilbage af

hende, dekonstruerer ethvert tilløb til liv. Er han overhovedet til stede?

Han lader som altid munden gå, men sidste gang var han stoppet op og havde sagt højt: Hvem er du? Og det var ikke kvinden i sengen, han havde ment.

Joakim har altid tænkt, at han har sproget til at bane vejen for sig, når han er på arbejde. Men den seneste håndfuld gange i denne lejlighed, har det følt – og det har været en fysisk følelse – som om alle hans ord er blevet suget ned i et sort hul i det øjeblik, de har forladt hans mund. Men det skal blive løgn:

“Hvad kalder en kannibal en bus?” spørger han.

“En madpakke,” svarer han.

Det var drengen, der i går havde fortalt ham kannibalvittighederne, mens de delte colaen. Joakim havde ikke spurgt, hvem han havde dem fra, men drengen havde kunnet huske fire. De kom lige i rap. Joakim husker alle fire, men gemmer den sidste til en dag, hvor han virkelig har brug for den.

*“Så siger jeg tak for i dag,
Anita!”*

Om så lejligheden stod i flammer, ville hun ikke svare.

Han springer nærmest som et barn ned ad trapperne, mens han smører sig ind i desinfektionsmiddel helt op til armhulene. Han gnider ansigtet og nakken ind, som er han bange for, at depressionen vil smitte fysisk.

Så hjuler han væk, som har han djævelen i hælene. Engang, tænker han, da han var midt i tyverne, havde han ment, at han havde humøret til at klare alt. Nu ved han ikke. Måske er det så banalt, at der i ethvert menneske er det dér sorte hul, som bare suger liv til sig og vokser sig større og stærkere, hvis man ikke er opmærksom på det.

Han standser først under et kastanjetræ i parken. Han tager en dyb indånding. Der dufter af græs og noget andet, lakridsagtigt. Han stiller cyklen op ad træet, men er endnu for rastløs til at sætte sig i græsset. Han læner sig op ad cyklen og finder sin mad-

pakke frem. Han tager en bid af sandwichen uden at gemme nøglebundet væk.

For tre år siden blev han anmeldt for at solbade i arbejdstiden. Det var et anonymt tip og kunne altså være hvem som helst i parken. Sandheden var, at det var hans frokostpause, og at det sparede tid i forhold til at skulle møde ind på kontoret for at spise. Tid, han gerne gemte til klienten, han skulle besøge bagefter. Men, tænker han, at sidde med lukkede øjne på græsset i solen er en provokation mod den glædesløshed, som vores effektive samfund dikterer – en anden form for sort hul, som bare suger liv til sig.

Joakim ved ikke, om han kan lide sig selv, når han på den måde kan høre et ekko af en ung studerende, men i tiden efter anmeldelsen morede han sig med at finde på anklagende overskrifter mod sig selv til aviserne spisesedler. Hvis han for eksempel holdt ved et lyskryds og tillod sig at glo mere end ét sekund på nogle mennesker uden for en café: Drikker dyr cappuccino mens syge ligger i deres eget lort.

Han vendte det, fordrejede det og gjorde grin med det, men han holdt sig væk fra parken. Indtil dette forår hvor han igen er begyndt at spise sin frokost her uden at tage nøglebundet af; og han tillader sig gerne at lukke øjnene i solen – eller for de knivskarpe, konstante blitz fra paparazzierne, der knipser løs i buskene.

Hvis det alligevel sker, at han kan mærke paranoiaen eller den dér ur-skyldfølelse – Du er altid skyldig i et eller andet! – komme snigende gennem græsset, lader han være med at åbne øjnene og tænker i stedet på Viktor, der sidder lige på den anden side af parken og venter på, at han kommer og skifter ham. Ikke at tricket er at tænke på sit arbejde – eller de mennesker, det involverer – det er nærmere det modsatte, men Viktor sætter dette for-kælede samfund i relief. Han sætter CPH Square i relief.

Viktor har været modstandsmand under 2. Verdenskrig og har oplevet ting, der ville rydde spisesedlen fra nu af til alle i parken var døde og begravede. Han har været med til at likvidere en stikker og

kan fortælle om en tid, hvor Københavns gader var fredløse på en måde, det er svært at forestille sig, når alt er cafeer og dyre designforretninger. Så godt nok, at Viktor er for dårlig til bens til at komme ned på gaden og se, at vi i dag kæmper blodigt for at kunne melde en mand, der holder pause med et nøglebundet om halsen, i håb om at pausen er ulovlig!

Joakim ser sig om. I dag suger han livet i parken til sig, hurtigere end han kan spise sin sandwich.

Til højre for ham har mindst tre generationer af en pakistansk familie slået sig ned på små klapstole. De spiser fra sølvpapirspakker og drikker te. Alle undtagen børnene har meget tøj på i varmen.

Femten meter væk ligger et kærestepar og kysser mellem opslåede bøger. Spiseseddel: Unge vil hellere kysse end uddanne sig!

Til venstre for ham indtager en ung familie frokosten på et gult tæppe. Lyset giver en illusion af, at tæppet svæver, og billedet bliver ikke ødelagt

af, at deres pige styrter rundt på græsset og kun vender tilbage af og til for at få en bid af sin mad. Både moren og faren taler til hende, og pigen ler.

Er hun på alder med drengen? Måske lidt ældre? Nej, yngre? Han kan ikke se den slags. Han har ikke sans for det. På samme måde som han er god til at tale med de gamle og syge, men går i stå når han er sammen med drengen. Her leder han efter de ord, der står ud af ham, når han er på arbejde. Som om han godt kan konversere med dem, der har livet bag sig, mens han ikke aner, hvad han skal sige til én, der har det hele foran sig; og som måske oven i købet ligner ham selv.

Længere væk sidder fire unge fyre i skrædderstilling på græsset med pizzabakker mellem sig. Der lyder musik, måske fra en af deres mobiltelefoner. To af dem har halvlangt hår. En dag, der kommer hurtigere end man tror, vil drengen sidde dér med sine kammerater, og hvordan vil de så hver især – far og søn – reagere til den tid, når han kommer cyklende?

1. Vil de bare nikke eller løfte armen, som når man hilser på én, der bor i samme boligforening?

2. Vil de give hinanden et kram? Og vil han blive introduceret til hans venner? Eller kender han dem i forvejen? Snakker de endda ubesværet sammen?

3. Vil de lade, som om de ikke ser hinanden? Som når han passerer gamle universitetskammerater på gaden.

På den anden side af træerne kan han ane Viktors boligblok. Fra stuevinduet i hans lejlighed ser man parken fra en anden højde og vinkel. Han krøller sandwichpapiret sammen, gnider hænderne med desinfektionsmiddel og så skriver han alligevel til Nina. Han skriver: undskyld. Og: skal du noget i aften. Og: kh.

Han lukker øjnene et øjeblik i solen, mens han afventer et eventuelt hurtigt svar. Vil han selv nærme sig de hundrede år ligesom Viktor?

I så fald vil hans historier blive noget dårligere.

På det seneste har Viktor været svær at slå mange ord af. Skjuler han en begyndende demens? Så han ikke nærmest forvirret på Joakim sidste gang? Viktor, der ellers altid har været klar i hovedet og skarp i blikket, selv om kroppen ikke længere vil, som han vil.

Joakim laver en mental note til sig selv om, at han skal huske at lave en ny indberetning angående Viktor. Nina svarer ikke, og Joakim svinger benet over sadlen og styrer gennem parken mod boligblokken.

Der er ingen fotografier på vægge eller reoler. Møblementet er også sparsomt: I stuen står sengen og liften og ser underlig futuristiske ud i forhold til en gammel sofa, en lænestol og et billedrørs-tv. Det bliver nemt, når den gamle mand en dag skal på plejehjem eller et andet sted hen. Måske er Viktor en mand, der aldrig har ejet meget, måske har han skilt sig af med det på et tidspunkt. Joakim har tænkt det før: Det siger noget om livet, udviklingen og det danske samfund, at han som moderne mand kan tørre røv på en mand, der har

været modstandsmand under 2. Verdenskrig.

Viktor er egentlig stadig kun i egen bolig, fordi han insisterer på at blive, og fordi Joakim siger god for det. Der er ingen familie til at blande sig, og indtil for nylig har det også været fuldt forsvarligt at lade ham blive boende.

Joakim er af den holdning, at man kun skal flytte mennesker fra deres hjem, hvis der ikke er andre muligheder. Hvor mange sygner ikke hen få uger efter at være blevet tvunget væk fra det, de kender?

“God dag, Viktor!”

I et kort glimt ser han sig selv i Viktors rullestol. Hvem vil komme ind ad døren til den tid? Han forestiller sig en af de unge fyre omkring piz-zabakkerne i en lidt ældre udgave. Men Joakim er sikker på, at fremtiden kommer i former, vi ikke har bevidsthed til at forestille os. Til den tid arbejder der sikkert ingen mennesker i hjemmeplejen, det hele varetages af robotter. Men når man forestiller sig en robot, kommer den som

en stålugdave af mennesket med cykelbaglygter som øjne. Måske vil det hele foregå langt mere spidsfindigt og effektivt – ikke meget mere end en kanyle, der kommer ud af væggen et sted i hans lejlighed.

“Har du sovet okay i varmen, Viktor?”

Der går et langt øjeblik, som får Joakim til at fokusere på symptomer, så ryster Viktor på hovedet.

“Jeg kunne heller ikke lukke et øje,” siger Joakim, som sandt er. *“Men vi må ikke klage ... over vejret, mener jeg.”*

Normalt er Viktor klar på en lille snak, men i dag hænger hagen ubevægelig ned på brystet, så Joakim fylder rummet som en skuespiller med sin monolog på scenen. Han kan godt se sig selv udefra, men han mener det ærligt, han vil gerne være den, der kommer med livet og ordene, og som regel virker det. Hellere sige noget dumt end at være tavs. Tænk på, hvor mange syge eller gamle, der har radioen eller tv’et kørende hele dagen – som om de ikke er vant

til at høre på noget, der meget dummere end hjemmeplejeren! Det plejer han også at sige til de unge under uddannelse, der er bange for at sige noget forkert. Og han slutter altid af med: Der er få sygdomme, der smitter lige så hurtigt som ord og liv – så tal og lad dem mærke, at de har et menneske på besøg.

“Nå, vi kan jo ikke snakke os fra det, Viktor,” siger han.
“Skal vi til det?”

Engang skulle man være to til at løfte en mand som Viktor fra kørestol til seng for at skifte ham. Man gjorde det manuelt, men mange ødelagte rygge senere blev der investeret i liftene. Sikkerhedsreglementet foreskrev, at man stadig var to om proceduren, inden forbedrede lifte eller regulære besparelser gav en hjemmel til selv at stå for det hele.

Viktor tager det med anstand. Sådan er det måske, når man har været så tæt på menneskets natur? Joakim havde været over et år hos Viktor, før han fortalte ham, at han havde været modstandsmand. Og der gik endnu længere, inden de rigtig voldsomme historier blev fortalt.

Det er jo så enkelt: I dag, hvor familien og kirken kan være fjerne størrelser, er den person, der skifter ble på én og sørger for piller, lige pludselig utrolig nærtstående. Det ægger til fortrolighed. Hvad Joakim ikke har fået betroet gennem årene.

Der er mange gode historier, som Joakim kunne underholde værtshusvennerne med, men han gør det aldrig. Der er tavshedspligten, men først og fremmest er der loyaliteten i forhold til fortælleren. For det øjeblik man viderefortæller historierne på den måde, har man afskrevet fortælleren.

Men de sidder i systemet, historierne. Joakims system. For eksempel beskrivelsen af at stå foran en ung mand, der skider i bukserne af skræk, og vide, at du bliver nødt til at skyde ham.

Noget siger Joakim, at Viktor aldrig har fortalt om likvideringen til andre end ham. Han ved, at Viktor gik hjem og lagde sig i sengen, som havde han været til kortaften med vennerne.

Mens liftene løfter Viktor op i sengen med sin lille, hvinende lyd, tænker Joakim over, om udtrykket "skæbnens ironi" ikke er det samme som den klassiske dramaturgis set up og pay off? Et menneske skider i bukserne i det øjeblik, man skal til at dræbe ham – og det bekender man til et andet menneske, når man selv har skidt i bukserne.

Bagefter ruller han Viktor hen til vinduet, så han kan se ned på menneskene i parken.

"Er det okay, Viktor?"

Den gamle mand svarer ikke.

"Kan du se parken ordentligt?" spørger han. *"Vi kan jo ikke have, at et træ eller lygtepæl spærrer for udsigten!"*

Sover han? Joakim lægger en hånd på den gamle mands skulder og mærker så et overraskende hårdt greb om hånden. Derefter slipper den gamle ham igen.

"Er alt okay, Viktor?"

Der går et langt øjeblik – som forsinkelsen mellem studie-

værtens spørgsmål til korrespondentens svar fra den anden side af kloden – inden den gamle mand nikker.

“Så er den i vinkel,” siger Joakim.

Viktors tid her i lejligheden synger på sidste vers, tænker han, mens han gør klar til at gå. I entreen skæver Joakim til uret, siger farvel og tak for i dag, men samtidig har han allerede lugtet det, og i det øjeblik, han tager om dørhåndtaget, er der ingen tvivl. Han kan ikke lukke døren bag sig. Joakim mærker sin tidsplan hvirvle ned ad trappen, sveden prikker igen i nakken, men han kan ikke forlade ham. Viktor har lige skidt i bukserne.

“Det er vist for tidligt at sidde og kigge på søde piger i parken,” siger han.

Viktor drejer ikke hovedet, men nikker så én gang. Så gentager Joakim hele proceduren med seler, lift og bleskift, og han koncentrerer sig om ikke at gøre det mere forhastet end første gang, men samtidig arbejder hans hjerne på at få resten af dagens besøg

til at hænge sammen. Der skal trædes hårdt i pedalerne og cykles på mange fortove.

“Det var min lillebror,” siger Viktor, som er han lige cyklet forbi.

“Din lillebror?”

Joakim har aldrig hørt Viktor tale om en bror. Han har altid omtalt sig selv som enebarn, og ingen familie står opført i papirerne. Da Danmark blev besat, mistede Viktors far sit arbejde i regnskabsafdelingen hos et firma, der ikke ville samarbejde med tyskerne. Derefter gik Viktor aktivt ind i modstandsbevægelsen. Efter krigen fik han arbejde på et gartneri uden for byen. Han blev gift, men de kunne ikke få børn. Hans kone døde for mange år siden. Vrøvler han?

“Måske har jeg været uopmærksom den dag,” siger Joakim, *“men jeg tror aldrig, at du har fortalt, at du havde en bror.”*

“... Lillebror.”

“Okay. Hvad hed din lillebror? Lever han stadig?”

“Det var ham,” svarer Viktor, som er det brorens navn.

Den gamle mand ligger på siden med ryggen til Joakim. Der går en bevægelse gennem hans krop, som skal han hoste.

"Jeg skød," siger han.

Joakim mærker et stof blive frigjort i hovedet, han sanser alt intenst. Han bør egentlig vende den gamle mand om på ryggen, men lader være. De har begge ansigtet vendt mod stuevinduet, der er hvidt af lys. Han kan fornemme trækronerne i parken svæve som mørke skyer, mens han venter på fortsættelsen.

"Da vores far blev fyret, blev vi fattige," siger den gamle. *"Meget fattige. Men det værste var far. Han fik et knæk. Derefter bestilte han ikke andet end at sidde i lejligheden og drikke sig fuld og jamre. Et sølle forbillede for en søn på sytten år."*

"Dig."

"Min lillebror," svarer han. *"Jeg kunne ikke holde det ud, så jeg gik ind i modstandsbevægelsen nærmest bare for ikke at skulle være hjemme. Så havde jeg noget at lave, og jeg var hård. Så hård at de vidste, at de kunne*

regne med mig. Min lillebror blev derhjemme ... Vi fik en adresse og vidste bare, at der befandt sig en stikker i lejligheden."

"Og det var din lillebror?"

"Det var det," svarer han med ryggen til og en stemme hæs og lav, men Joakim kan høre hvert et ord. *"Han stod ved køkkenvasken. Der var en tallerken og et glas på bordet. Han havde lige spist... lugten af makrel. Det blev hans sidste måltid. Vi vekslede ikke ét ord, men han havde set far te sig derhjemme, og han ville gøre noget. Og jeg forstår ham godt. Jeg forstod ham, da jeg skød ham. Men han forstod ikke mig, det kunne jeg se."*

Joakims krop og hoved er tømt for ord – han aner ikke, hvad han skal sige til den gamle. Først da han er færdig, har rullet ham tilbage til vinduet og sluppet kørestolen, kan han tale.

"For satan, Viktor!" siger han. *"For satan!"*

"Hver eneste gang du er på vej op ad trappen, tænker jeg på ham," siger den gamle mand. *"Jeg forestiller mig, at jeg er min*

bror, der hører mig komme op ad trapperne.”

Joakim tænker sig om. *“Kun når jeg går op ad trapperne?”*

Det gamle hoved nikker én gang.

“Men jeg er jo her for at hjælpe,” siger Joakim.

“Akkurat.”

I parken spiller et kærestepar med en rød frisbee. Pigen slipper den for tidligt, og fyren jagter det skæve kast over græsset.

“Det plager dig,” siger Joakim og hører sig selv være dummere end den dumme radiovært.

"Det drejer sig ikke om, hvad der plager mig," svarer Viktor overraskende højt og tydeligt.

"Hvad drejer det sig så om?"

"Frihed."

"Danmarks?"

Den gamle drejer hovedet og ser på Joakim, som om han er et barn.

"Beklager," siger han. *"Men sådan hænger tingene ikke sammen."*

"Hvordan hænger de sammen?"

"Tag ikke fejl," siger han. *"Vi fik den rigtige mand."*

Den gamle vender blikket mod parken, som har han opgivet at få barnet til at forstå noget.

Den røde frisbee er landet oppe i en trækrone. Kæresteparret står under træet.

Fyren, der er i shorts og bar overkrop, kravler op i træet, mens pigen skygger for solen med hånden.

"De må være meget langt væk," siger Joakim og peger.

"Nej," svarer den gamle. *"De er meget tæt på."*

Det lykkes fyren at få fingrene i frisbee'en. Han holder den ud i luften med to fingre, mens pigen placerer sig lige under ham på jorden. Så slipper han frisbee'en. Pigen fanger den ved at klappe hænderne sammen. Hun vender smilende ansigtet opad, som har hun fået øje på de to ved vinduet i lejligheden. Joakim spørger:

"Men hvorfor siger du det nu?"

"Du lignede én, der kunne trænge til at høre sandheden."

På hjertesiden

af Juliane Preisler

Anita er på vej ned til Kit som bor i kælderen, og som egentlig nogenlunde kan klare sig selv på den medicin hun får nu. Hun skal bare have besøg en gang om dagen, af én hun er tryk ved og kan tale med, og som samtidig kan vurdere om det går som det skal: Om hun får vasket sig selv og sit tøj, om hun er nogenlunde i den samme virkelighed som alle andre, om hun ikke er for angst. Eller om det går alt for hurtigt omkring hende, eller alt for langsomt, den slags som Anita har erfaring i at kunne mærke, så at sige fra hun kommer inden for døren.

Men selv Anitas erfaring kan ikke altid forberede hende på et menneske som Kit, midt i livet og alligevel fuldstændig stranded i det, nogenlunde i stand til at klare sig selv og alligevel slet ikke. En voksen, oven i købet en kvik en af slagsen, med et meget bange barn indeni, som ingen kan holde nede, bortset fra medicinen. Kit ser alt, men det er bare ikke altid hun kan klare det hun ser, og da slet ikke uden pillerne.

Anita ved at det kun varer et stykke tid, så bliver Kit træt af Otto, og så er det noget andet og nyt der skal til. Ikke en papegøje, det har hun haft, men noget andet småt og dunkende og levende, som hun kan sidde og lytte til og kæle med på hjertesiden.

Soha bor to etager længere oppe. Her flyder ingen trusser, her flyder slet ikke noget. Et par sko står parat lige til at træde ned i, i en vis afstand til hinanden. Der er heller ingen hamster, til gengæld er der hylder fyldt med lyserøde tøjdyr, og også de har en vis afstand til hinanden. Soha er togogfyrre, men man kan ikke se på hende om hun er atten eller halvtreds. Måske snarere atten. Det er vanskeligt at forestille sig at hun tager tøjdyrene ned fra hylderne og gør noget med dem, men de er der, og måske er det også en slags hjerteside.

Soha kan ikke tale sproget i det land hun er i, man må finde andre måder at tale med hende på. Anita har hængt en opslagstavle op med små symboler for vasketøj, tandbørstning og så videre. En slags huskeseddel til det helt almindelige liv som for Soha er helt uoverskueligt.

Et besøg hos Soha indbefatter at være der for at føre hende igennem nogle af disse trin på dagen, tandbørstning, måltider, tøjvask, så de ikke bliver ved med at være noget fjernt og uoverskueligt som andre mennesker gør, men som hun står udenfor og bare betragter. Hvis ingen kommer for at hjælpe hende, kan hun blive stående midt på gulvet i timer, helt ude af stand til at komme i nærheden af disse gøremål ved egen kraft. Men når hun først står på badeværelset, med Anita ved siden af og tandbørsten i hånden, så ved hun hvad hun skal, andet end bare at stå ret op og ned og vente.

Anita går rundt med sine nøgler og en telefon med alarm i, fra Soha til Kit eller omvendt, og bærer sin fornemmelse for andre med sig. Det kan ligge i at sidde lidt med hamsteren Otto, så han kan få lov at dunke lidt hos en anden engang imellem. Det kan

også ligge i at spørge til de rigtige ting på det rigtige tidspunkt, for Kit ved godt at der er andre derude som ikke kan klare sig. Og man skal ikke tro andet end at det gør ondt, selv i et liv så kaotisk som Kits, at der er andre derude som ikke klarer sig. Det gør ondt, men der skal spørges til det engang imellem, på det rigtige tidspunkt. Og det kan også ligge i at grine lidt ad de samme ting, størrelsen på sko for eksempel, de bruger begge et par numre større end kvinder sædvanligvis gør. Eller det kan ligge i at tale om mænd, mænd der flagrer rundt derude og ikke forstår, at det de har at byde på faktisk er hurtigt overstået, den slags, stort og småt mellem hinanden.

Kit må ikke ryge mens Anita er der, det gør hun heller ikke, men når de griner sammen og alt er godt, eller så godt som det nu kan blive, tager hun en cigaret i hånden og lægger den så ned igen. Der er regler der skal overholdes, de er der ikke fordi nogen vil hinanden det ondt eller vil være irriterende, de er der fordi ellers er der noget der flyder for meget, lidt ligesom Kits trusser, men med den forkerte side ud.

Soha griner aldrig. Men i betragtning af at hun engang, der hvor hun kommer fra, har set en fra sin familie få hugget hovedet af, er der ingen der synes det er mærkeligt at hun ikke kan grine. Eller kan finde ud af at børste tænder. Eller overhovedet ved at hun skal børste dem, tænderne. For Soha, og for Anita som prøver at hjælpe hende, gælder det om at komme bare en lille smule fremad, om det så er med museskridt over lang, lang tid. Måske lære ordet for "tak" at kende og ikke bare ordet for "ja" på det fremmede sprog som omgiver hende. Måske tage et par skridt i retning af badeværelset helt af sig selv i stedet for bare at stå ret op og ned og vente, sådan noget.

I mellemtiden siger Soha bare "ja" når nogen siger noget til hende eller spørger hende om noget. Hun siger "ja" så mange gange at det bliver ligesom at trække vejret, og ikke noget hun egentlig lægger mærke til, hun siger ja når der burde siges "nej" eller "tak" eller "værsgo" eller "is", hun siger bare "ja". Ikke fordi hun

mener "ja", men fordi det nu er det hun kan sige, og som hun har vænnet sig til lyden af når det kommer ud af munden på hende på det fremmede sprog.

Anita har for længst lært at tale med Soha på denne måde. Hun siger ikke ting, eller spørger om noget, hvor det kan genere nogen at Soha bare siger "ja". Hun prøver indimellem at skubbe bare en lillebitte smule til Sohas sprog, bare en anelse, på en god måde. Foreløbig har Soha lært at sige "cola" ud over "ja". Det er ikke alt man kan sige "cola" til, men det er et fremskridt alligevel, et lille et.

Kit har ingen problemer med at få brugt sproget, men det er også hendes eget medfødte. Det nærmest stormer ud af hende med ord, somme tider så hurtigt at det bliver svært at få mening i det, men for det meste giver det udmærket mening, det Kit siger. Eller spørger om for Kit spørger også meget, hun kan lide at spørge og få svar. Hun spørger om hvilken tid på dagen det er, om vejret i dag, om Anita kommer igen i morgen, hvordan Anita har det med sine egne børn, som må formodes at klare sig, om hvor gamle hamstere egentlig kan blive, og om mænd, de satans mænd der flagerer rundt derude og tror de kan alt muligt, som jo faktisk er hurtigt overstået, og så kan de ikke så meget mere.

En af mændene har banket på hendes rude i nat, og det er en utryghed og en uro, og ordene stormer ud af hende i et selv for Kit usædvanligt hurtigt tempo, men er alligevel på en eller anden måde til at få mening i. Nat, rude, mand som hun ikke kender, hvordan man så skulle kunne kende nogen på lyden af en der banker på, udefra. Imens bliver selv hamsteren Otto urolig og begynder at kravle rundt, det er tydeligt at en natlig banken på ruden ikke er godt for noget i Kits univers, og da slet ikke hvis det er en mand hun ikke kender.

Anita spørger lidt om den lyd, og så lidt mere, men der er ikke andet end en natlig banken på ruden og så den fornemmelse af mand, som om en kvinde slet ikke ville kunne banke på en rude

om natten. "Og bankede på MIN rude," gentager Kit flere gange, som om det nok så meget er det at ruden er hendes, og at manden vil HENDE noget, eller ville, i sin natlige tilstand.

Og der er ikke så meget andet at gøre end at lytte og blive ved med det, indtil selv Otto også bliver lidt mere rolig, og Anita spørger om Kit vil komme op efter sin medicin selv senere, så ses de deroppe. Ja, så ses de ovenpå, det er de enige om og Kit tager en cigaret i hånden igen, som hun ikke tænder, og Anita går af sted efter at have set en enkelt gang på den natlige rude, men nu er det dag og solen skinner, og man kan knap forestille sig nogen derude i mørke.

Ovenpå står Soha ret op og ned og venter som sædvanlig. Ingen ved rigtigt hvor meget af en dag hun sådan bare står, ret op og ned, det er jo ikke til at vide når man ikke lige er der. Eller en nat måske, måske står hun også ret op og ned om natten hvis hun ikke kan sove? Soha siger ikke noget af sig selv. Hverken "ja" eller "cola" eller noget andet. Hun siger noget hvis hun bliver talt til, ellers ikke. Og også af den grund er det meget vigtigt at tale til hende, Anita spørger til dagen i dag, og om Soha får besøg af sin familie, om hun vil ud at gå og den slags. Der bliver sagt "ja" et stort antal gange, og måske er også dét et fremskridt, bare antallet af "ja". Skoene står som de plejer, ved siden af hinanden lige til at træde ned i, som om Soha på en eller anden måde altid er parat til flugt, og det er hun vel egentlig også.

Soha vil gerne ud at gå i dag, kommer de efterhånden frem til. Det er solskin og varmt ude. Anita behøver ikke hjælpe hende overtøjet eller rygsækken på, det går næsten af sig selv, og det er vigtigt ikke at hjælpe for meget, ellers ender det med at Soha KUN står ret op og ned og venter. På mange måder er det som at være sammen med et barn, men det er det alligevel slet ikke. Der er ingen nysgerrighed at spore over for noget som helst. Men enhver nysgerrighed er vel også brugt op i et liv hvor man allerede har oplevet ens nærmeste blive halshugget?

På vej ud i solskinnet møder de Kit, som har bevæget sig ovenpå, de går lidt bag hende, og Anita tænker på hvor bevægelig og elastisk Kit er i kroppen, som om et vist stormvejr også lurder derinde. Hvis ikke Kit tog sin medicin, skulle man nok være hurtig for at løbe fra hende i en mørk gyde, men det gør hun jo, hun tager medicinen, præcis som hun skal, den sløver men ellers stormer det bare alt for meget. Man kan se det inde i hendes øjne som er lysegrå og indimellem helt klare, det blæser derinde.

Ude på terrassen sidder frøken Smil, som hedder noget helt andet, men altid bliver kaldt frøken Smil fordi ingen nogensinde har set hende smile. Det er bare utænkeligt med et smil i dét ansigt, det har dybe furer på langs og på tværs, som om hun

bare tænker alt for meget over alting hele tiden, og det gør hun nok også. Anita spørger om de skal tage noget med fra kiosken når de nu alligevel skal ud at gå, men frøken Smil mangler ikke noget, ellers tak.

De møder også en af Anitas kolleger, Majbritt, som ser meget, meget træt ud i dag. Det er nok fordi hun er blevet sat til at hjælpe Vera, som også bor nede i kælderen, og som virkelig har det dårligt, så dårligt at de må besøge hende på skift, det slider alt for meget på én person med alt det Vera tror sker hele tiden: At nogen har syet hendes arme og ben sammen på kryds og tværs så hun ikke kan røre sig, eller trukket alle hendes tænder ud i løbet af natten, sådan noget. Og det er ligegyldigt hvad man siger til hende, når hun først har fået en idé, slipper hun den ikke igen. Anita klapper Majbritt på skulderen og går videre med Soha og hendes rygsæk, ud i solskinet og alt det grønne derude, som man vel næsten ikke kan lade være med at blive lidt lettere af, også selv om man ikke har noget sprog og engang har set noget der er værre end nogen nogensinde kunne forestille sig.

På vej hen over den store trafikerede vej er Soha ved at gå over for rødt, det virkede ellers som om hun har lært sig forskellen på rødt og grønt, så det er lidt af et tilbageskridt, men måske er det bare i dag, måske er der noget inden i Sohas verden der er anderledes i dag på en forvirrende måde. Og da de når til kiosken, er det som om hun går helt i stå og slet ikke kan komme frem til den cola som vel egentlig var målet med turen, hun må næsten skubbes i retning af køleskabet, og at tage pungen frem varer også en evighed. Men hvem ved hvorfor nogle af Sohas dage er anderledes end de andre, og hvordan der kan se ud indeni en person der måske bruger alle sine kræfter på ikke at huske noget der for guds skyld ikke skal huskes?

De får i hvert fald betalt, og da de når til overgangen igen, er hun egentlig lidt spændt på hvordan det nu går med det røde og det grønne lys, men Soha ser bare slet ikke ud til at kunne komme

videre ved egen hjælp eller ved noget lys, så der er nok noget med i dag på en eller anden måde. Anita får skubbet hende lidt i gang igen på en blid måde, hun har en særlig stemme hun bruger når Soha er gået helt i stå, hun ville ikke selv kunne forklare hvorfor det virker, men det gør det.

På vejen tilbage til bygningen passerer de kælderlejlighederne hvor Kit bor, hun ser flygtigt på det vindue der vender ud mod omverdenen, men der står selvfølgelig ikke nogen og banker på nu her ved højlys dag. Det lykkes hende også at få lokket Soha med ind i gymnastikrummet og op i en træningsmaskine hun plejer at kunne lide, én hvor der skal trampes godt til i en vis rytme. Men i dag er det bare som om hun glemmer at trampe og kun bliver stående, så hun må hjælpes ned igen.

Hun følger Soha op til lejligheden og ind ad døren hvor hun straks bliver stående, som om hun i det samme glemmer at hun skal have overtøj og rygsæk af igen, at det er sådan man gør når man kommer ind ad døren. Eller glemmer er måske slet ikke det rigtige ord i Sohas tilfælde, for hvis man har så meget brug for at glemme, som hun har, er der vel ikke plads til mere glemsomhed. Med et par små puf og mange sætninger kommer rygsækken af igen og overtøjet også.

Hun får hende også sat ned i en stol inden hun går igen, mest for at Soha ikke skal stå hele tiden, men hun er ret sikker på at Soha rejser sig igen ligeså snart hun er ude ad døren.

Arbejdsdagen er ved at være slut, og Anita er ved at køre træt indeni, ikke så meget i kroppen, den mærker hun ikke meget til, hun er i god form og går det meste af dagen uden egentlig at vide det. Men dér et sted indeni hvor hun henter de blide sætninger og de skarpe øjne og den lille fælles latter der kan få Kit til at slappe helt af når det egentlig stormer, og Soha til at sige andet end "ja" på en god dag, dér inde er der ved at være helt brugt op for i dag. På hjertesiden måske?

Hun går ud af bygningen og bliver mere og mere træt mens hun lægger arbejdspladsen bag sig, og hun lægger den virkelig bag sig, hvis hun skulle blive ved med at tænke på hvordan Kit og Soha og alle de andre har det når hun går fra dem, ville hun jo slet ikke kunne komme af sted.

Nu er hun bare dødtræt og nærmer sig sit hjem med mand og børn. Og det går jo ikke, her er der også brug for hende, og hun henter noget mere frem af det der er inden i hende som KAN hentes frem, og resten af dagen går med det praktiske og mand og børn og en enkelt fælles latter af dem der kun findes derhjemme. Dem med mand og børn.

Så er også den dag slut, hun går omkuld med sin mands arme om sig og falder i søvn så hurtigt man overhovedet kan. Og vågner kun en enkelt gang i løbet af natten fordi hun har drømt noget, om nogen der banker på en rude, og det kan jo ikke passe, der er ingen der banker på her. Hun sover igen til det bliver morgen, og husker så bare at hun drømte noget, men ikke hvad det var, sådan er det tit, men hvordan skulle der også være plads til drømme med alt det andet der er inden i hende. Hver dag.

Udgang

af Charlotte Weitzer

Jeg går frem gennem det hvide. Blæsten er lige imod, og der ligger sorte, stablede skyer i horisonten. Hjemmeplejen skal ud, men i dag er der kun nødbesøg. Henry kan godt klare selv at gå på toilettet, smøre en mad, drikke vand og tage sin medicin. Det er måske derfor, at han er taget af min plan. Men jeg er ikke helt sikker.

- Det skal nok gå, sagde Tine på sådan en underlig måde, da jeg sad og skumlede i personalestuen.

- Det er jo mig, der kender Henry bedst.

- Jeg ved godt, at han betyder rigtigt meget for dig, nikkede hun og så mig lige ind i øjnene, - men det skal nok gå, det skal nok gå. Så skyndte hun sig ud af døren, måske fordi mine øjne var blanke. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle sige til mine kollegaer, der bare sad og gloede ned i deres kaffekopper. Jeg kiggede ud på parkeringspladsen, og Tine vinkede endda, inden hun satte sig ind i bilen. Det lange hår så ud, som om det filtrede sig ind i nakkestøtten.

Det tager kun et øjeblik, tænker jeg og fortsætter med kurs mod Henrys hus. Det tager kun et øjeblik, og det er vel i orden at bekymre sig om sine medmennesker.

Der lyder et smæld bag mig, jeg vender mig hurtigt om. Hvor kom det fra? Nede fra granskoven på den anden side af landevejen? Jeg står stille, mit hjerte trommer og sneen stikker i nakken. Men måske hørte jeg forkert. Efter at have været udsendt har jeg virkelig skulle lære mig selv ikke at være for overvågen.

Man har frarådet al unødigt udkørsel i dag, og min bil er allerede hvid på taget. Den står parkeret i læ af graner, fordi vejen op til Henry er privat, og der som sædvanligt ikke er blevet ryddet ordentligt. Jeg vender mig om og fortsætter. Man må kun besøge de borgere, som står på ens plan. Både fordi man skal passe tiden, og fordi der er nogle regler.

Men jeg kan måske sige, at tiden trak ud, at vejen var meget glat, at jeg måtte køre ekstra forsigtigt, og i sidste ende skærer jeg bare lidt af min frokostpause. Ingen vil opdage noget, og jeg tager ikke mit arbejde med hjem. Det er ikke til at leve med.

Der stiger ingen røg op fra Henrys skorsten. Det er også derfor, at jeg gør, som jeg gør. Jeg plejer at hugge brænde for ham, så han aldrig mangler. Hans røgsignal er en hvid himmelstribe, som jeg altid kan lugte helt ind i bilen. Jeg kigger på telefonen, der er stadig intet signal, men det er ikke ualmindeligt her i området.

Sneen når efterhånden op til skafterne på mine gamle militærstøvler. Jeg skal altså have lavet en dokumentation på, at her skal ryddes ordentligt. Jeg kunne nægte at tage mine besøg. Hvis jeg falder og bliver sygemeldt, så skal der udbetales erstatning. Jeg har også pligt til at anmelde, så ulykker kan undgås. Men det drejer sig jo om et menneske, dette her.

Henry bor i et gammelt sommerhus. Den brune træfarve er varm i det kolde landskab. Det er ikke et særligt handicapvenligt sted at bo, men vi satser på længst muligt i eget hjem, og de fleste drømmer ikke om, hvor mange hjælpemidler, man kan få.

Op mod huset går der flere halvt udviskede fodspor, både frem og tilbage, og nogle der ser ud, som om de også går rundt om huset. Det kan næppe være mine egne fra i går. Måske er det avisbudet, posten, madudbringningen, et dyr eller en nabo? Der er også spor efter en bil. Det kan være naboerne forenden af markvejen. Eller har her alligevel været besøg af hjemmeplejen? Jeg har stadig kontoret stærkt mistænkt for, at de ikke vil have mig ud til Henry i dag.

Pindene, som markerer vejen, ligner børn, der står under sneen og rækker fingrene op for at sige noget. Jeg ville være glad, hvis jeg var barn i dag. De fleste skoler holder lukket.

Mine kammerater fattede ikke, at jeg begyndte at køre for hjemmeplejen. Første gang var om sommeren, efter jeg havde afsluttet mit grundforløb og ventede på at skulle i militæret.

Men jeg kendte jo noget familie, som havde talt godt om det.

– Gider du virkelig støvsuge og vaske gulv?, sagde mine venner. Og værre endnu, hvad hvis jeg nu fandt nogen død eller skulle tørre lort op? Var det ikke også underligt at gå ind til vildt fremmede mennesker?

Men i hjemmeplejen kommer døden sjældent pludseligt, og det med lort lærer man. At gå ind til nye mennesker er det mindste. Måske fordi jeg har gået på syv forskellige skoler i mit liv, fordi min far arbejdede ved DSB, og vi altid flyttede rundt. Efter turene hos de ældre kom jeg altid hjem med et hjerte bankende

af kaffe og wienerbrød. Jeg duftede af alle de cigaretter, der blev røget. Nu skal de egentlig slukkes, når hjemmeplejen kommer, det er nye tider, men jeg er ligeglad. Når jeg kommer, kan borgerne ryge lige så tosset de vil. Og, sig det ikke til nogen, sommetider ryger jeg med.

I nogle år var jeg professionel soldat og med i Afghanistan. Da jeg kom hjem derfra, var der ikke længere nogen af mine kammerater, som undrede sig over, hvorfor jeg ville tilbage til mit gamle job og endda uddanne mig som sosu-hjælper. Jeg havde brug for at få ro. En af mine soldaterkammerater eksploderede groft sagt på grund af en vejsidebombe. Jeg var med til begravelsen og glemmer aldrig konens skrig og børnenes stivnede øjne. Dér blev jeg enig med mig selv om, at jeg aldrig ville have hverken kone eller kæreste, før jeg var færdig med militæret. Man skal tænke sig godt om, inden man bliver soldat.

Jeg drømte egentlig om at køre for psykiatrien, for det er jo oplagt med det psykiatriske, når nu jeg også har dyrket en del kampsport. Men nu er jeg så her, og det passer mig faktisk godt. Det er godt at kunne gøre noget. At være dagens solstråle, som Tine siger det så præcist, og så smiler hun også sit smil til mig. Jeg er nu også meget til det praktiske.

– Hvis nogen har en skrue løs, som jeg siger, – så klarer jeg den. Jeg kan også ordne et toilet, der løber eller en dør, som binder. Det skal heller ikke underdrives, at jeg bliver feteret som mand i hjemmeplejen. Det er friheden ved jobbet, og jeg kan få arbejde hvor som helst. Hvis bare Tine dog ville sætte sig lidt mere ved mit bord i frokostpausen, eller vi ligefrem kunne blive alene på et eller andet tidspunkt, så ville jeg da gerne ende herude i et lille hus med kone og et par unger.

Henrys vinduer er mørke. Sover han endnu? Så korte som dagene stadig er, kan det være svært at vide, hvornår det er morgen. Vinden tager til, det er vist kun et spørgsmål om tid, før det bliver rigtigt slemt, selvom det aldrig er helt galt i Danmark.

Der lyder et smæld. Jeg stivner. Nu kommer det oppe fra Henrys hus. Jeg er lige ved at gå ned i knæ, som jeg har lært, men jeg bliver på benene. Måske er det taget, som er ved at blæse af. Jeg har sagt til Henry, at han skal se at få en tømrer til at kigge på det. Jeg vil gerne hjælpe ham med at indhente tilbud.

I mit kompagni var jeg kendt for at være Kent med røntgensynet. Jeg registrerede hver en trækning i landskabet. Et godt syn giver et bedre overblik end en kikkert, og nu ser jeg det: Det er Henrys dør, der slår. Halvt åben dasker den mod den grønne, sammenklappede plastikstol på verandaen, hvor Henry plejer at sidde og læse avisen om sommeren. Det er dér, at vi kan risikere at få en smøg sammen. Sidste sommer sørgede jeg for, at han fik en bedre hynde at sidde på, han valgte den selv fra Silvan-kataloget. Jeg syntes også, at jeg nu kendte ham så godt, at jeg kunne tillade mig at spørge, om han havde haft en kone. Det skulle han fandme ikke have.

– Hvad med en kæreste, sådan en flot fyr som dig? sagde jeg. Der er isblomster på ruderne. Nu vil jeg mene, at det er helt i orden at omprioritere tiden. Jeg vil til enhver tid kunne forsvare det over for kontoret. Er det ikke et spørgsmål om liv eller død? Selvom vi har fået mere frihed det sidste år, så får vi også tudet ørerne fulde af, at vi ikke må være alt for pligttopfyldende. Det er jo et arbejde, og vi er ansvarlige både over for os selv og kommunen. Og så kom skræmmehistorien, selvfølgelig, om den kommunale gartner, der lige ville slå græsset ved siden af skinnerne, selvom det slet ikke var hans ansvar at tage sig af banen. Men han syntes lige, at han ville gøre det, når nu han alligevel var der. Han blev kørt over, fordi han ikke havde tænkt på, at han havde høreværn på og ikke kunne høre toget. Men så dum ville jeg aldrig være. Jeg modtager ordrer, det gør jeg, men i særlige situationer må og skal man altså tænke selv. Det lærte jeg i militæret, og det var trods alt militæret.

Jeg kigger hurtigt i postkassen, mens jeg stamper sne af støvlerne. Er avisen kommet? Jeg plejer at tage den med ind, når der er is på trappen, men postkassen er rungende tom. Har budet ikke været her, eller har Henry selv hentet avisen? Jeg håber virkelig på det før-

ste. Hvis avisen havde været i postkassen nu, ville jeg lyve for ham og sige, at der ikke var kommet nogen. I dag er det nok ikke så godt, at Henry læser avisen.

– Henry, råber jeg og står i den åbne dør, – GODMORGEN, HENRY. Sommetider er jeg i tvivl om, hvad han hører. I starten, da jeg kom hos ham, ville jeg have ham til lægen, men det var godt, at jeg lige fik kigget i journalen. Henry har haft problemer med hørelsen, allerede før han kom i kontakt med hjemmeplejen. Og så, en dag fik jeg alligevel noget ud af ham. Det var under 2. Verdenskrig, en sprængning i en port, hvor han søgte ly, da der var nogle skyderier. Så gik trommehinden. Jeg ville gerne have haft flere af hans historier fra krigen, men han sagde bare: – Det har vi jo snakket om, Kent.

Jeg holder vejret, mens jeg tager de blå plasticfutter på. Der ligger sne på måtten, og noget er pustet helt ind i stuen. Jeg gnider hænderne mod hinanden for ikke at være kold. Der er ikke noget så ubehageligt som at blive rørt med isnende hænder. Jeg hviler godt på begge fødder, fornemmer lige. Der er ikke mere cigaretrøg end det, der hænger i møbler og vægge. Der er ikke nogen hosten. Blæsten sætter i med at hyle, jeg ser ind i stuen med isblomsternes vrangside, og jeg kan se min ånde. Jeg kigger på telefonen igen, stadig ingen forbindelse. Er Henry mon kommet på hospitalet? Der mangler noget i hjørnet bag den afskallede kommode. Henrys gevær er væk. Det plejer da at stå i sin grønne lærredspose ved siden af kosten og svaberen. Jeg har endda set, at der er patroner i køkkenskuffen, hvor Henry opbevarer sine vigtige papirer og nøglerne til skuret. Et gevær, og endda samlet, bør ikke være i et hjem, hvor ingen bruger det. Jeg skulle for længst have taget en snak med ham om det. Men det er jo en mand, og det er hans gevær. Og hvis ikke jeg skulle være fuld af forståelse, hvem skulle så?

– Henry?

Der er ingen i stuen. Bordet står med den opvask, som jeg plejer at tage. Han vil helst varme mad selv, gerne noget fra dåse, og jeg smører altid et par madder til ham, så der er noget ekstra.

I soveværelset er dynen rullet som en tunnel, der står et fyldt askebæger på sengebordet. Ved hovedpuden ligger et par fjer, der er hul i siden. Henry fik en blodprop for nogle år siden og går dårligt. Der er ikke så mange at snakke med, derfor har han aldrig rigtigt trænet læberne og tungen ordentligt. Måske er jeg den eneste, der forstår, hvad han siger? Jeg går stille og roligt rundt i huset, selvom der ikke er mange flere rum at tage af.

Det bliver sværere og svære at holde på sine hemmeligheder, når man bliver gammel. Man fødes uden én eneste, som et nøgent løg der vokser lag på. I teenagetiden lukker man sig. Jeg sad og spillede Counter-Strike bag en dør. Computeren fulgte med alle de steder, vi flyttede hen. Natten var der hele tiden, og dagen eksisterede kun ude på den anden side af gardinerne. Man skrælles af igen, man bliver gammel, svag, og til sidst er det nok nådigst at dø.

Hvad jeg dog ikke finder af ting og sager, når jeg bliver bedt om at rydde op, ordne papirer og gøre rent. Dametøj i herreskabe. Erotiske magasiner af forskellig art. Fødselsattester på børn der endte med at blive bortadopteret. Og på kroppene er der tatoveringer, bryster som er fjernede, svamp mellem deller og ar over håndled.

I de første år jeg kom her, kunne Henry klare en masse selv, og jeg hjalp med indkøb, rengøring og tøjvask. Så skulle jeg til at give støttestrømper på. Mine berøringer blev mere end et håndtryk. Derefter kom den dag, hvor han fik blodproppen, og hvor jeg forsigtigt måtte spørge, om jeg måtte hjælpe ham i bad, fordi jeg fornemmede det på hygiejnen, og fordi det var blevet for svært at skulle ud på badeværelset alene. Der var også stødt et inkontinensproblem til.

Jeg åbner langsomt døren til badeværelset. Alt ser ud, som det plejer. Det var her, at Henry råbte i går: – Jeg skal dø, jeg skal dø, jeg skal dø, mens han holdt sig i skridtet og slet ikke kunne stoppe med at råbe igen. Jeg prøvede virkelig at berolige ham, sagde, at vi jo havde aftalt, at han ville blive hundrede og tyve år.

Gulvet er så glat med sit linoleum. Så gråt i det svage lys, der falder ind. Jeg trækker hurtigt ud i toilettet, der må have været nogen i dag.

– Alt er ok, Henry, sagde jeg igen, – alt er ok.

Han kan have følt det som et bagholdsangreb. Han var jo kommet til at gøre i bukserne og skulle en tur under bruseren. Sengen var også beskidt. Men det var første gang, at jeg skulle lave rigtig intimhygiejne. Før havde han selv klaret den del, med ryggen til.

– Henry, sagde jeg til ham, da jeg havde vasket ham, så godt jeg kunne for hans fægtende arme, og han igen var påklædt. – Jeg så godt, at der var noget dernede. Der må være sket et eller andet slemt engang. Er det en historie, vi to skal tale om?

Han sendte mig ud, han pegede lige i retning af døren.

Jeg går forbi kakkelovnen, der pulser i trækken. Jeg lægger brænde på, og flammerne stiger af sig selv. Min telefon kan stadig ikke få forbindelse. Jeg kigger ud af vinduet, og omme bag huset holder en bil, hvor jeg plejer at parkere. Det er Tines bil.

– Tine! udbryder jeg.

Dagens avis ligger i vindueskarmen. Den er slået op, og mit blik falder på dødsannoncerne. Ida er kommet i, det var det, jeg frygtede. Jeg ser ud af det andet vindue, ned mod landevejen, skoven og byen.

Jeg tager hurtigt plasticfutterne af, går ud og lukker døren. For en sikkerheds skyld kigger jeg om bag huset, visker sneen af bilruden og ser ind. Der er ikke nogen. Jeg kigger ned mod skoven. Alle de spor der var, da jeg gik op mod huset, er føjet væk. Men jeg går derned. Jeg skynder mig derned.

For en uge siden var jeg vikar hos Ida, som boede i den lille by bag skoven. Tine, som har hende fast, havde en fridag, og Ida bad mig om at glemme rengøringen. Hendes øjne var blevet så dårlige, og hun ville gerne have læst højt inden sin middagslur. Jeg ved,

at hun har boet i det samme hus, siden hun blev gift. At hun har fire voksne børn, ni børnebørn og atten oldebørn. Hun bad mig komme med ind i soveværelset og fandt en brun kuvert frem fra sengeskuffen. Madrassen, i den anden side af dobbeltsengen, var blank. Hendes mand døde for tyve år siden.

– Tine kan godt læse dem, men de er jo skrevet af en mand, sagde Ida.

Hun bad mig om at ryste og lægge hovedpuderne ordentligt. Hun lagde sig og sagde, at jeg skulle flytte stolen over på den side, hvor hun hørte bedst. Jeg syntes, at det var lidt for tidligt at sove til middag, men hun sagde, at det ikke betød noget, og at jeg skulle tage brevene op af kuverten.

– Er de fra din mand?, spurgte jeg.

– Nej, smilede hun.

Det var kærlighedsbreve, glødende. De var dateret under krigen, og jeg blev mere og mere tøvende. Da jeg kom til suk og støn og forskellige stillinger i skoven, om Ida og Ida og ingen anden i hele hans liv, sagde jeg: – Måske er jeg ikke den rigtige til at læse det her op. Det synes jeg, at du skal få en pårørende til.

Men tårerne løb ned ad hendes kinder.

– Jeg er ved at lære dem udenad, sagde hun, – og jeg kan ikke spørge min familie om hjælp. Jeg rømmede mig og valgte at fortsætte. Der var hemmelige møder, kærlighedserklæringer og drømme om fremtiden. Han var frihedskæmper og måtte gå under jorden. Så blev han interneret og sendte alligevel breve til hende. Derefter hørte brevene op, men der var alligevel et til, som var dateret efter befrielsen. Han var kommet hjem fra en lejr i Polen og spurgte ikke længere, om hun var hans. Han ville ikke fortælle, hvad der var sket, andet end at det var noget ganske forfærdeligt. De kunne ikke fortsætte deres forhold, og nu ville han leve sit liv alene.

– Det sidste skulle du egentlig ikke have læst, sagde Ida, – det vil jeg helst glemme. Men skidt nu med det. Og ved du, hvor jeg gemte de breve for min mand? I kogebogen.

Der var ingen afsender på konvolutterne, intet navn under de kærlige hilsner.

– Hvad hed han, din ungdomskæreste? spurgte jeg.

– Henry, smilede Ida.

Dagen efter fortalte Tine mig, at Ida var død samme nat. Jeg halvløber nu. Landevejen er føget til, min bil er hensunken. Ved skovbrynet stopper jeg, lytter, en fugl flakser op. Der er svage fodspor, som starter derinde, hvor der er mere læ.

Jeg sniger mig frem, skoven lukker sig omkring mig, og jeg kan ikke lide det. Jeg stopper bag et træ, ingen bevægelser. Jeg går et par skridt, ingen bevægelser. Stammerne står lige, sneen blæser skråt. Næste træ.

Der er en høj inde i skoven. Jeg går krumbøjet op på den for at kigge ned på den anden side, hvortil fodsporene peger. Der ligger én, der står en anden, og jeg ser det hele oppefra.

Hun, Tine, sidder på knæ med flagrende jakke og har de blå plasticfutter på. Der er meget hud, det er Henrys, han har ikke nok tøj på, det er det første, jeg tænker.

– Kent! råber Tine.

Jeg løber nedad som en snebold, alt for klodset.

– Godt du kom! Jeg har prøvet at få liv i ham længe, siger Tine, – måske en halv time.

Hun ser mig forskrækket ind i øjnene.

Der er blod i sneen. Geværet ligger lige ved siden af Henry, og jeg sparker det hurtigt væk, langt væk. Så fortsætter jeg den hjertemassage, som Tine har startet. Sommetider var der nogle af de sårede, som snakkede om engle, dengang i Afghanistan. Men Henry siger ikke noget. Hans krop giver sig bare i ryk. Han siger ikke engang, at han skal dø.

- Der er slet ingen kontakt til kontoret, siger Tine desperat, - der er ingen dækning. Jeg prøvede at ringe ind, da han ikke var hjemme. Men så var der nogle spor.

Jeg tager om hendes hænder og lægger dem præcis dér på Henrys brystkasse, hvor de skal være. Jeg løfter ham en smule og sikrer mig, at der ikke ligger sne og grene neden under kroppen.

- Fortsæt så, siger jeg, - gør det nu.

Så puster jeg, og Tine trykker, mens skoven langsomt indhylles af fnug i store, tætte skyer.

Glasdøren

af Anne-Cathrine Riebnitzsky

Søren står direkte foran glasdøren ind til købmanden. Han aner ikke, hvordan han er havnet der. Han husker intet. Der er et hul i ruden. Nogen har forsøgt at begå indbrud, men der er metalgitter bagved, så det er ikke blevet til noget. Der ligger brune og hvide glasskår over det hele. Han skal passe på ikke at træde i dem.

"Hey, ved du, hvad klokken er?" råber han til en fyr, der cykler forbi.

"Ti minutter i syv," svarer fyren uden at se på sit ur.

"Pis."

Der er ti minutter til købmanden åbner. Han skal bare have de øl nu. Og smøger. Gad vide, om han har penge til smøger? Øl først. Han skal have de øl.

Fyren havde en rød trøje på. Det kan han huske. En rød trøje. Dagene glider i et. Hvordan er han havnet her? Er han bare vågnet og gået herved? Han ser hurtigt ned ad sig selv. Men han har tøj på. Han hader, når han kommer til at gå herved i underbukser.

"Luk nu op. Luk nu bare op, for pokker." Han skifter vægten fra fod til fod. Væver frem og tilbage, som en hest der keder sig. Der var en ølhest på bryggeriet, der gjorde sådan. Det er bare et glimt, mens han venter

foran døren. Hestene i stalden, da han var barn. Øl, kom nu, kom nu.

“Luk op,” hvisker han.

Han kan ikke styre det. Han ryster. Det kommer i bølger. Han har feber. Han har kvalme og er svimmel.

Købmanden åbner med et suk. Han holder døren, og Søren går lige forbi ham. Direkte ned til de stærke øl. Giraffer. Halvliters på dåse. Han tager tre, krammer dem i favnen.

“Og 20 North State,” siger han, da han står foran kassen.

Købmanden rækker rutinemæssigt ud efter cigaretterne.

Søren fumler med kortet. Åndssvage fingre. Åndssvage Parkinson. Endelig sidder kortet, som det skal. Han var ellers klar til at smide det på disken. Det ville ikke være første gang, at købmanden selv skulle sætte kortet i.

Han taster koden. Mærkeligt nok kan han huske den. Han stirrer på det lille display. Godkendt. Den viser sgu godkendt.

Han snurrer om på hælen og står pludselig uden for butikken igen. Han presser fingeren ind under øldåsens lille metalring. Sætter dåsen for munden. Endelig. Endelig en smule ro. En smule fred.

Han drikker det meste af øllen med det samme. Han vil gerne hjem. Han kan i virkeligheden slet ikke lide at være her, foran købmanden. Han skal bare lige have sin øl.

Det er uhyggeligt, at han slet ikke kan huske, hvordan han kom herved. Det er helt væk. Det går ikke det her. Det er virkelig skidt. Et tegn på, at han er på vej ned ad bakke. Det var bedre før. For nogle måneder siden. Da kunne han bedre styre det.

Nu da rystelserne er taget af, kan han begynde at gå. Der er stadig en sjat tilbage i dåsen. Han holder den i hånden, mens han går hjemad. De andre ligger i en hvid pose. Den må han have fået af købmanden. Han kan ikke huske det. Er han bare gået ned til købmanden midt om natten? Hvor længe har han stået der? Og hvad skete der i går? Han kan ingen-

ting huske. Det er ved at køre skævt, det hele.

Han går ad de velkendte stier. Ind mellem rækkehusene og de små haver. Det var godt, han fik det botilbud. Det er bedre sådan. Rie kommer hver dag. Rie kommer i dag. Pludselig slår det ham: Er der ikke noget med en læge? Eller var det i går? Skulle der ikke komme en læge i dag? Og vurdere hans sag. Eller tilstand eller ... hvordan han har det?

Hvis bare han kan komme på Sankt Hans igen. Men der sker ikke rigtig noget. Det er hundrede år siden, han talte med Rie om det. De har ikke hørt noget fra Sankt Hans endnu. Rie synes også, det er underligt.

Han drejer om hjørnet. Der ligger møbler på græsplænen. Torben er løs igen. Smider ting ud fra sin lejlighed. Søren sætter sig på hug bag hækken, synker sammen og skæver gennem et lille hul mellem grenene.

Manden er ikke rigtig klog. Stor og voldelig. Og alle de møbler. Hele tiden smider han dem ud. Indtil der kom-

mer nogen fra personalet og taler med ham. Enten ryger han direkte på den lukkede, eller også stiller han sine møbler ind igen. Søren stirrer på tingene. Lige nu ligger der en kommode, en madras, fire stole og to lamper ude på græsset. Torben lossere til kommoden. Så hyler han op, fordi det gør ondt i foden. Flere af de andre kigger nervøst frem i deres vinduer. Søren kryber sammen. Han bliver nødt til at tømme øllen for at få lidt styr på sig selv. Han gør det hurtigt og putter den tomme dåse ned i posen. Torben går ind i sin lejlighed igen.

Søren rejser sig fra busken. Han går den anden vej. Han vil hjem, og han går da bare den anden vej. Det skal Torben ikke bestemme. Og han skal huske at sige det til Rie. At den er helt gal med Torben.

Han stiller de to fulde dåser på sofabordet og den tomme ved siden af, lidt væk. Han krøller posen sammen, smider den i lænestolen og sætter sig på gulvet med ryggen til døren og glaspartiet. Øllen har gjort sin virkning. Han fisker cigaretterne frem. Han røg Prince

i gamle dage. Men det er for dyrt. Han får ild på cigaretten. Trækker vejret dybt ind. Der er ro på nu.

Han ser rundt i sin stue. De gulnede fyrretræsmøbler, som han har haft altid. Og Ole, den udstoppede ugle ovre i hjørnet. Den er også gul og lidt brun. Falmet, men rolig. Han kan godt lide den. Den sidder bare dér med sine sorte øjne og kigger.

Han må have røget en del de sidste dage. Bunken på sofa-bordet er høj. Han asker ned i den. Han ser sig over skulderen, hen mod døren. Gardinerne er trukket for. Det er bedst sådan. Ikke så lyst.

Han ved ikke, hvor længe han har siddet sådan, da det banker på ruden. Han farer sammen. Men det er Ries små bank.

“Ja,” råber han.

“Det er Rie. Må jeg komme ind?”

Hvorfor spørger hun om det? Det ved hun da, hun må. Hun kan bare komme ind. Rie er god nok.

Hun åbner forsigtigt døren. Han ser op på hende. Det blonde hår og de blå øjne. Hun er pæn i tøjlet igen i dag. Hvidt sommertøj. Det er jo også sommer. Det siger hun tit. Han har ikke tænkt så meget over det. Han frøs alligevel nede ved købmanden. Han kigger på skodbunken på bordet. Pludselig er det lidt pinligt, at han asker direkte på bordet. Han ved, hun ikke bryder sig om det. Men han kan ikke finde askebægeret.

“Hvordan har du det?” spørger hun.

“Ikke godt. Jeg stod nede ved købmanden klokken syv. Lige da han åbnede. Før faktisk.”

“Jamen, havde du det dårligt?”

“Ja, for helvede. Jeg var jo helt svimmel og havde det pissetårligt. Jeg er på min anden øl nu. Af de stærke.”

“Jamen, havde du penge på kontoen til det?” Hun spørger venligt. Lidt forundret.

“Ja, det havde jeg åbenbart. Der var nok til de tre dér og en pakke smøger.”

Hun siger ikke noget. Sætter sig bare i sofaen over for ham.

"Lægen kommer i dag. Du ved ... som vi har talt om. Ham der skal vurdere dig for at se, om du kan komme på Sankt Hans. Vil du stadig gerne det?"

"Ja. Det går ikke det her. Jeg kan slet ikke styre det. Jeg er oppe på otte om dagen nu – plus det løse."

"Det var mange." Hun siger det roligt. Ikke fordømmende.

Han nikker. Da det var værst, drak han ti. Ti stærke halvliters øl ville slå de fleste mennesker ihjel. De ville simpelt hen dø af alkoholforgiftning. Og han er jo ikke ligefrem stor. Ikke som Torben.

"Hvad så, når du har tømt de tre dér?" spørger hun.

"Det ved jeg ikke."

"Jamen, har du penge?"

"Det ved jeg ikke. Jeg havde penge i morges."

"Nå, men lægen kommer klokken 12. Det er om et par timer."

Tror du, at du kan holde lidt igen med de øl?"

"Jeg skal prøve." Han ser på hende. "Hey, Rie, der er noget, jeg skal tale med dig om."

"Er det Torben?" spørger hun.

Han nikker.

"Jeg har godt set det," siger hun. *"Jeg tror, Marianne er derinde nu. Han har ikke generet dig, vel?"*

"Nej." Han føler et pludselig pust af overskud. "Jeg gik bare den anden vej."

"Kom du nede fra købmanden, da du så det?"

"Ja. Jeg blev lidt bange lige før. Han er sgu stor, Rie."

"Ja, jeg synes også han er stor. Gemte du dig?"

"Ja, bag hækken. Men så kom jeg i tanke om, at jeg bare kunne gå rundt om blokken og komme ind den anden vej."

"Det var godt tænkt, Søren. Det var en god løsning. Se, du kan jo godt."

Han nikker. Engang imellem kan han godt. Der er bare lige det ved det, at han ikke er dum. Og nogle gange er det ikke så imponerende, at man har siddet i en busk og gemt sig og bagefter er gået den anden vej hjem.

Hun ser på ham. Som om hun læser hans tanker.

“Det var en god løsning, Søren. Lige der var det den bedste løsning. Og jeg er glad for, at du var her, som vi havde aftalt, så jeg ikke skulle ud og lede efter dig – eller aflyse lægen. For så kunne der være gået lang tid, inden han fik tid igen. Måske en hel uge. Og det forsinker bare det hele.”

Han nikker.

“Vi skal til bunds i det her. Jeg kan ikke forstå, hvorfor de ikke har svaret. Der må være sket en fejl. Men vi finder ud af det, ikke?”

Hun smiler og rejser sig op.

Han tror egentlig, at hun er gået, da hun pludselig siger: *“Tror du, at du kunne overkom-*

me at tage noget andet tøj på – det kigger de jo også på?”

Hun siger det forsigtigt, mildt og venligt. Han hader det. Åh, hvor hun lyder. Lige nu er det bare for meget. De stærke abstinenser i morges. Torben, der kastede med møblerne. Det har været en lang dag allerede. Han er helt træt. Men han ved godt, at hun gør det for ham. Hvis han bare kunne komme på Sankt Hans. Han blev bange i morges. Det er skidt, når han bare pludselig står foran købmanden.

Hun laver en lille lyd.

“Ja, ja!”

Han fortryder, at han vrisser. Vil hun nu sige 'Hov, hov, vi taler ordentligt til hinanden'?

Der er stille lidt. Han ser ikke op. Vil ikke se ærgrelsen i hendes ansigt. Det var ikke hans mening. Og Rie er god nok. Den bedste, han har haft. Hende og Jørgen.

“Tror du, du kunne det? Tage noget rent tøj på? Inden lægen kommer. Det ser de altså også på.”

"Ja, det gør de vel," siger han stille.

"Jeg har lagt tøj frem til dig. Inde på stolen. Det ligger lige derinde."

Han rykker på gulvet. Den pokkers Parkinsons. Spasmerne, de ufrivillige bevægelser. Depressionerne, tungsindet. De kalder det non-motoriske symptomer. Skidesvært ord. Men han er heldig. Han kan gå. Modsat Niels-Henrik tre huse længere nede, der bare sidder i

sin stol hele dagen, til han går i seng.

Døren lukker bag ham. Hun er gået. Om en time er han der, lægen. Søren skodder cigaretten.

Han står bag gardinet og ser ud. Møblerne ligger der stadig. Torben er derude, og Marianne står der også. Det ser ud, som om møblerne måske kommer tilbage på plads.

Han får øje på Rie på stien bag plænen. Hun følges med en stor mand, der vader af sted som en bjørn. Store, dvaske bevægelser. Måske er det en ny beboer. Den måde at gå på er da sær. Som om han ikke kender sin krop eller ved, hvor fliserne er, dér for enden af fødderne. Søren stirrer. Der er noget, der ikke hænger sammen. Manden bærer på en mappe. Som en gammeldags skoletaske. Det må være lægen. De vader hen ad stien, mens de taler sammen. Rie vader ikke. Hun tripper. Men lægen vader.

Tøjet! Han skynder sig ind i soveværelset. Trækker T-shirten af. Træder ud af cowboybuk-

serne. Han tager et par rene fra stolen og en stribet skjorte. Det går fint med at knappe knapperne. Hurtigt. Fingrene kan selv.

Han går ind i stuen igen, tilfreds med sig selv. Han har faktisk gjort, som hun sagde. Han ved, hun bliver glad. Og det betyder jo noget, også for lægen. Det siger hun i hvert fald, at det gør.

Han sætter sig ned på samme sted som før. På gulvet ud for skodbunken og øllene.

Rie banker på med små høflige Rie-bank.

"Kom ind."

De træder ind. Han bliver siddende og ser op. Lægen er stor som Torben. Men han har fuldskæg og mørkt hår og briller. Det er tydeligt, at det ikke er Torben.

"Dav," siger lægen og bøjer sig nedad. Rækker hånden frem. En stor bjørnelap. Søren giver hånd. Lægen siger, hvad han hedder. Thomas eller Tobias eller noget andet. Søren kan ikke huske det. Men i hvert

fald hedder han ikke Torben. Det er også lige meget.

"Jeg skal stille dig nogle spørgsmål for at vurdere, hvordan du har det."

Søren koncentrerer sig om bunken på bordet. Han skulle have fejlet de skod væk. Hvorfor gjorde han ikke det? Han ser over på Ole. Bare lige et øjeblik. Den sidder helt roligt.

De første spørgsmål går helt af sig selv. Navn og alder – ting, som lægen godt ved og bare remser op.

"Og så kommer vi så til noget af det, der kan have ændret sig," siger lægen. *"Hvad vejer du nu?"*

"Det ved jeg ikke."

"Der står 55 kg her. Passer det nogenlunde?"

"Det gør det nok."

"Har du noget besvær med at bevæge dig – altså ud over det, der direkte kan relateres til Parkinsons?"

"Nej, det synes jeg ikke."

"Du har altså klaget over dit knæ flere gange," siger Rie.

"Ja, det er rigtig. Jeg har ondt i mit knæ. Det venstre."

Lægen sætter krydser på et stykke papir.

"Hvordan går det med synet? Kan du se lige så godt, som du plejer?"

"Ja, det synes jeg."

Spørgsmålene bliver ved. Han fokuserer på skodbunken. Det beroliger ham lidt. Skodbunken og uflen.

"Hvor meget drikker du nu, Søren?"

"Jeg er oppe på otte stærke om dagen. Det er virkelig ikke godt."

"Men du tror, det ville hjælpe, hvis du kom på Sankt Hans?"

"Det ved jeg, det ville. Det har det gjort før."

"Ja, vi må ringe og høre, hvad der er sket, for jeg har sendt papirerne. Det er flere uger siden." Lægen bladrer i sine papirer.

Uger. Det må nærmest være måneder siden. Sådan føles det. Søren glør over på Ole. Den blinker til ham. Det er selvfølgelig bare noget, han forestiller sig, det ved han godt. Men hvis den var levende, så ville den blinke til ham. Sige, at de nok skulle finde ud af det.

"Her er det. Det er over en måned siden. Jeg synes, vi skal ringe og rykke."

Lægen ser på Rie.

"Det skal jeg nok gøre," siger Rie. "Og så giver jeg dig besked."

"Ja, gør det," siger lægen. "Men i mellemtiden, Søren, så må du prøve at trappe lidt ned. Det kan man gøre ved at hælde en halv øl ud i vasken, så du kommer ned på syv en halv. Og så et par dage senere, så nøjdes du med de syv øl. Eller ugen efter. Og så hældes du en halv ud igen, så du kommer ned på seks en halv. Og så på seks. Forstår du det?"

Han stirrer på dem. Han ved på en måde indeni, at det er rigtigt, det de siger. Men han har ikke lyst.

“Det ved jeg ikke, om jeg magter.”

“Men jeg kan hjælpe dig,” siger Rie. “Vi kan jo lave et skema og hænge op på køleskabet. Og jeg kan komme ned og hælde en halv øl ud eller i hvert fald kigge på, mens du gør det.”

Han ved, hvor svært det bliver. Hvor ubehagelig, han vil blive. Det gør næsten ondt i kroppen allerede nu. Og hans Parkinsons vil nok blive værre.

Pludselig har han sagt, at han vil prøve.

De nikker og ævler løs. Op-
muntrende ord i ét væk. For sit indre blik ser han den halve Giraf blive hældt ud i vasken. Han har lyst til at skribe. Men han er ligesom inde i et akvarium. Han kigger ud på de andre. Deres munde bevæger sig, men han hører ikke noget. Han husker pludselig noget fra i nat. Købmanden på den anden side af døren. Glasdøren. Munden, der bevæger sig. Købmanden er vist nok vred. Det er mørkt. Mørkt i butikken, mørkt på gaden. Munden går op og i, som på en fisk, der gisper efter luft. Der kommer ingen lyd.

Der kommer et spørgsmål mere. Søren har ikke hørt efter. Lægen sidder og bladrer i sine papirer. Ser neutralt på ham. Venter på svar.

“Undskyld, kan du ikke lige sige det igen?”

“Bruger du andre rusmidler? Hash, den slags?”

Søren ryster på hovedet.

Lægen slår en ny ring om et tal på papiret.

“Og så det sidste spørgsmål, og det kan godt virke lidt mærkeligt, men – påvirker det dit sexliv?”

Spørgsmålet kommer fuldstændig bag på Søren.

“Jeg har sgu ikke noget sexliv.”

“Nu tænkte jeg ikke nødvendigvis på en kæreste og sådan, men mere om du har bemærket, om det har påvirket dine funktioner?” Lægen ser på ham.

Han har glemt, hvad det er 'det' er – er det Parkinsons eller alkoholen, de taler om? I hvert fald har han ikke noget sexliv.

Han kommer til at grine lidt.

“Prøv nu og hør her: Jeg tænker ikke på den slags. Jeg tænker på øl, okay?”

Lægen nikker.

De går igen, lægen og Rie. Inden de går, taler de igen om det med at hælde øl ud i vasken. At trappe ned.

Søren sidder foran skodbunken med armene om sig selv. Han hælder altså ikke en halv øl ud nu. Det gør han ikke. Ikke i dag. Ikke lige nu. Men han vil gerne kæmpe, lige til abstinenserne melder sig igen. På en eller anden måde vil billedet af den brusende øl, der løber ud i vasken, ikke gå væk. Gylden øl, der løber ud i vasken, lige ned i afløbet, væk fra hans liv.

Han rokker forsigtigt frem og tilbage med armene om sig selv.

Da han går til købmanden igen, er alle Torbens møbler væk fra græsplænen. Søren går målrettet. Tre øl mere. Det er det, han tænker på. Tre øl. Han har været god til at trække tiden ud. Han har virkelig gemt på

den sidste øl, men nu kan han ikke vente mere.

Han styrer direkte efter Girafferne, tager tre i favnen og går op til kassen. Så er der dankortet. Han stirrer på displayet. Den er længe om det. Købmanden putter øllene i pose, mens han taler om døren. At det ikke kan blive ved, at han og de andre beboere må respektere åbningstiderne.

Bip, siger maskinen. Godkendt. Sært nok.

Han nøjes med at tømme den halve foran forretningen. Han styrer sig virkelig. Så går han hjem. Lige hjem. Ingen Torben, ingen omveje. Det går fint.

Rie banker på igen. Han ved faktisk ikke, hvad tid det er, men hun har gode nyheder. Og dårlige, på en måde.

“Der er altså rigtig lang ventetid dernede. Og jeg har talt med alle dem, jeg kunne. Men det ser ikke så godt ud. Du kan først få en plads om otte uger.”

“Otte uger?” Han ser forsigtigt op på hende. “Det er to måneder,” siger han stille.

Hun lægger en hånd på hans skulder.

"Er du ked af det?"

"Jeg synes bare, det er lang tid."

"Ja. Det er det også. Men de skal nok tage dig ind, dernede. Og så må vi se, om ikke vi sammen kan gøre det, som lægen foreslog, det med at trappe ned, en halv øl ad gangen. Jeg tror godt, du kan."

"Det skal jeg simpelthen kunne. Det går ikke det her."

"Hvad er det værste ved det, som det er nu?" spørger hun forsigtigt. Hun har trukket en stol hen og sidder blidt der ved siden af ham.

"Det værste er, at jeg ikke kan huske en skid. Det gør mig bange. Som det i morges. Eller når der pludselig er gået en hel eftermiddag, uden jeg kan huske det."

Hun nikker og kommer med en af sine små lyde.

"Det har fuldstændig taget magten fra mig igen. Jeg ved sgu ikke, hvornår det er gået

galt. Det er bare kommet lige så stille. Jeg var nede på tre øl, da det var bedst."

"Vi må bare prøve at gøre, som han siger, lægen."

Han nikker.

"Ja, der er vel ikke anden vej."

Hendes hånd hviler stadig på hans skulder. Det er rart. Det er så rart.

"Men de ville godt tage mig dernede, på Sankt Hans?"

"Ja, det vil de godt."

Der er håb.

"Tak," siger han.

Da han vågner på sofaen, har han det dårligt. Han løfter alle øldåserne på bordet, men der er kun en lille sjat i en af dem. Han roder hele lejligheden igennem. Der må sgu da være en øl et sted. En lille, bitte øl. Eller en flaske sprut et eller andet sted. Han glor ud ad vinduet. Det er allerede mørkt. Købmanden er nok lukket. Rie er i hvert fald gået hjem. Der er selvfølgelig altid

nogen på kontoret. Men de har jo ingen øl deroppe. Det ved han godt.

Han hiver puderne ud af sofaen. Der ligger ingen øl der. Han glør ned i vasken. Han har vel ikke været så åndssvag, at han har hældt øl ud, vel? I et eller andet anfald af overmod? Men der ligger ikke nogen dåser i vasken. Den dufter ikke af øl, så vidt han kan lugte.

Han går ind i soveværelset. Han skubber tøjet ned fra stolen. Hallo. Dér er askebægret. Det står midt på stolen, lige der, hvor alt det nyvaskede tøj lå. Han bliver helt glad ved at se det. Det er et stort, tungt askebæger af brunt glas. Han har haft det askebæger lige så længe som han har haft Ole. Det har været med ham altid. Han bærer det ind i stuen og sætter sig på gulvet igen.

Jeg skal bare igennem natten, tænker han. Så åbner købmanden. Men han har kvalme. Han har feber. Han kigger på dåserne på sofabordet. Han kan tælle seks. Han krammer askebægret i favnen. Den syge fornemmelse i maven bliver

værre. Han ryster. Hvis han bare havde købt nogle flere øl. Bare to til.

Han står foran købmanden og tripper. Hvor længe har han stået her? Han ved det ikke. Han har blod på hånden. En fyr i en rød trøje kommer cyklende hen ad vejen.

"Hey, hvad er klokken?" råber han til ham.

"Ti minutter i syv," svarer fyren uden at se på uret.

Ti minutter til købmanden åbner. Pokkers også. Der er hul i glasdøren. Der ligger glasskår foran døren. Brune og hvide skår. Han skal passe på, at han ikke træder i dem.

Glasdøren

af Anna Grue

Liselotte havde for mange æg. Den tolv-styks bage, der stod i køleskabet, havde overskredet sidste salgsdato, og så skulle den jo bruges. Hun stod lidt og så på æggene. Måske en kage? Hun tjekkede sin beholdning af smør, mel, vanilje og sukker. Der var nok til en dobbelt portion pund-til-pund. Kakao havde hun også, opdagede hun. Marmorkage, tænkte Liselotte. Det er alt for sjældent, man får marmorkage nu om dage.

Det var først, da de to slags dej var rørt sammen og fordelt i to sandkageforme, at hun kom i tanker om, at der jo var alt for meget. Hvordan skulle hun nogensinde få spist sig igennem så meget marmorkage? Hendes taljemål ville bestemt ikke have godt af det, og Julius havde heller ikke ligefrem brug for ekstra kalorier; hans lavbenede hundekrop var i forvejen nærmest tøndeformet.

Nå, tænkte Liselotte og satte formene i varmluftsovn, mens gravhunden stod for hendes fødder og fulgte processen med et intenst blik. Man kunne vel skære kagerne i halve og så fryse dem ned. Hun

så på uret. Perfekt timing. Om lidt startede Sommer på DR1. Hun elskede den serie. For en gangs skyld noget dansk dramatik, der beskrev problemer, hun kendte fra sin hverdag. Ingen biljagter, ingen smarte kunstnertyper; bare helt almindelige mennesker – og så oven i købet med en alzheimerpatient i centrum. Det var helt hjemligt.

Lidt senere, da kagerne var både bagt og kølet af, fik Liselotte en idé. Hvorfor putte resten i fryseren?, tænkte hun. Der var flere af de borgere, hun skulle besøge på sin runde i morgen, som ville blive lykkelige for et stykke hjemmebag.

Det fik hun ret i, viste det sig. Overalt, hvor hun kom næste formiddag, blev den lille opmærksomhed modtaget med rørende taknemmelighed. Etbenede Lis havde proppet begge skiver i sig med det samme, og den dybt alkoholiserede Børge havde smagt grundigt på bagværket, før han nikkede med al den værdighed, han i sin morgenbrandert kunne mobilisere. Og Gyda ... gamle Gyda fik ligefrem tårer i øjnene ved smagen af den friskbagte kage.

Gyda Holgersen havde været kantine-økonoma det meste af sit liv, havde levet af at lave mad til andre. Nu sad hun i kørestol efter en blodprop i hjernen og kunne kun med nød og næppe betjene kaffemaskinen på egen hånd. To gange om ugen blev hun under protest kørt til genoptræning, og hun kunne da også gå nogle skridt støttet til en stok, men helt godt ville det nok aldrig blive, havde man vel efterhånden erkendt.

Gyda var ikke én, man diskuterede med. Havde hun ikke lyst til at lave sine øvelser, så gjorde hun det ikke. Den ældre dame tilbragte stort set alle sine vågne timer i sit køkken, siddende ved spisebordet med et puslespil og transistoren kørende i baggrunden. Stuen brugte hun kun om aftenen, når hun så tv. Alt i alt havde Gyda vel et okay liv, selv om hun var blevet en smule konfus i den senere tid, tænkte Liselotte og fjernede en brugt karklud, der var landet i skuffen med kaffefiltre.

“Åh, den er god, den kage,” sagde Gyda efter den første bid. *“Du kan godt få job i min kantine, Liselotte.”* Hendes ud-

tale var en anelse sløret. Efter blodproppen havde Gyda mistet følelsen i den ene halvdel af ansigtet, og den var aldrig vendt helt tilbage. Det var ikke altid, hun selv var opmærksom på, om et par krummer lagrede sig i venstre mundvig.

“Tak.” Liselotte rakte Gyda en serviet. *“Men jeg er egentlig ganske tilfreds med det arbejde, jeg har nu.”*

“Tørre gamle mennesker bagi?” Gyda rystede på hovedet. *“Jeg fatter ikke, at du gider.”*

“Så, så, du,” sagde Liselotte. *“Ikke så flabet. Det kan være, du også får brug for hjælp til den slags en dag.”*

“Næh, tak, det er nok, at du skal være med, når jeg er i bad. Som om jeg var et pattebarn.” Den raske del af Gydas ansigt fortrak sig i en grimasse, der fik det lammede område til at se endnu mere dødt ud. *“Bliver det værre end det her, gør jeg sgu en ende på det.”*

“Sig dog ikke sådan noget.”

Gyda skubbede kagetallerkenen et par centimeter væk. *“Kan du*

ikke gemme den anden skive? Jeg kan ikke spise mere nu.

“Selvfølgelig.” Liselotte rejste sig med tallerkenen i hånden og skelede til sit armbåndsur. “Jeg har slet ikke tid til at sidde her og snakke,” sagde hun. “Jeg skal være det næste sted om fjorten minutter.”

“Hvem skal du hen til? Mortensen i nummer ti?”

“Det ved du godt, jeg ikke må fortælle dig.” Liselotte smilede. “Men du kan jo kigge ud ad vinduet og se, hvilken opgang jeg går ind i.” Hun gik hen til køleskabet. “Jeg smører lige et par snitter. Vil du have italiensk salat på din skinkemad i dag?”

“Hvad er det?”

“Italiensk salat?” Den forhenværende kantinemutter havde virkelig problemer med hukommelsen, tænkte Liselotte og viste Gyda pakken. Hun besluttede at foreslå en demensudredning i sin ugerapport.

Mens Liselotte stod og tilberedte Gydas frokost, hørte hun en nøgle blive drejet rundt i yderdørens lås. Sekunder

senere stod en velklædt, cirka fyrreårig kvinde i køkkenet. Hendes forgrædte øjne var indrammede af udtværet mascara, der fik hende til at ligne en vaskebjørn. Næsen var flad og bred, de omhyggeligt malede læber smalle, det glatte, grålige hår sat op i en kunstfærdig frisure.

“Janne!” udbrød Gyda. *“Hvad er der galt?”*

“Dav, mor.” Kvinden bøjede sig ned over den spinkle skikkelse i kørestolen og lagde kinden mod Gydas et øjeblik. Hun rettede blikket mod Liselotte. *“Og du er vel hjemmehjælpen?”*

Liselotte tørrede hånden i et viskestykke, før hun rakte den frem. *“Liselotte Jørgensen,”* sagde hun.

“Janne Holst.” Kvinden blev stående, mens Liselotte hældte varmt vand og opvaskemiddel i en balje. *“Jeg synes ikke, jeg har set dig før.”*

“Jeg er her ellers hver formiddag.”

“Det er, fordi du er så tidligt på den i dag, Janne,” indskød Gyda. *“Du plejer da aldrig at besøge*

mig i arbejdstiden." Hun vendte ansigtet mod Liselotte. "Janne har fået en elevplads i Tryg Forsikring!"

"Kontorchef, mor," sagde Janne træt.

Gyda så et øjeblik forvirret ud. Så nikkede hun. *"Holder I lukket i dag?"*

Janne sank ned på en køkkenstol. *"De har fyret mig,"* sagde hun. *"På gråt papir."*

"Åh. Hvornår?"

"Lige nu. For mindre end en time siden. Jeg skred med det samme. De får en sygemelding for resten af opsigelsesperioden."

"Men hvorfor blev du sagt op?"

"Nedskæringer. Vi var fire, der fik sparket. Jeg tror heller ikke, de ..." Hendes stemme knækkede. "De har vist i virkeligheden aldrig været så ... glade for mig, tror jeg."

"Det kan da ikke passe. Du plejer da at sige, at ..."

"Sådan er det bare, mor," afbrød Janne. *"Ledelsen har været*

efter mig flere gange, og ..." Hun begyndte at græde. "Jeg orker ikke at snakke om det."

"Jamen, lille skat," sagde Gyda.

"Der må da være noget, du har misforstået. Jeg er sikker på, at de ..."

"Lad mig være, mor."

Liselotte var blevet færdig med den beskedne opvask og vendte sig. Gyda sad med et hjælpeløst udtryk i ansigtet og betragtede sin grædende datter. Hendes handicap besværliggjorde ethvert forsøg på at trøste.

Eller måske ville hun bare ikke trænge sig på. Hun så på Liselotte. *"Kan du ikke give Janne det sidste stykke kage? Og måske en kop kaffe?"*

Liselotte burde gå nu. Om få minutter ville hendes kollega, Yasmin, stå og vente uden for nummer ti. De var altid to om gamle Mortensen, der var så plejekrævende, at det efterhånden var direkte uforvarsomt, at han ikke kom på plejehjem.

Janne hulkede endnu mere fortvivlet. Hvis nogen skulle

lave kaffe, blev det i hvert fald ikke hende, tænkte Liselotte, netop som Gyda endnu en gang spurgte: *“Kunne du ikke det? Så er du sød.”*

“Okay.” Liselotte hældte med rutinerede bevægelser kaffe i filtret og vand i beholderen. Hun tændte for kaffemaskinen, stillede en ekstra kop frem og satte det sidste stykke kage foran Janne. *“Men nu er jeg altså nødt til at gå,”* sagde hun. *“I må selv hælde kaffen på termokanden.”*

“Tak.” Gyda havde fået bakset kørestolen hen ved siden af sin datters stol og sad nu og aede Jannes arm med sin raske hånd. *“Vi ses i morgen,”* sagde hun uden at se på Liselotte.

Præcis tredive sekunder senere løb Liselotte ned ad trappen. Hun var lettet over, at Janne nu efter al sandsynlighed ville spise det sidste stykke marmorkage, så den sosu-hjælper, der tog sig af Gydas aftensmad, ikke ville finde den og stille spørgsmål om, hvor den kom fra. Det var ikke helt efter bogen at tage hjemmebag med til sine borgere, så det ville ikke være så smart, om

nogen fra administrationen fik nys om det.

Liselotte havde allerede fået et par løftede pegefingre for småforseelser og uregelmæssigheder, som hun selv anså for helt ubetydelige. Én gang havde en forarget pårørende meldt Liselotte, fordi hun havde taget Julius med på et besøg ved en dement borger, som længtes så forfærdeligt efter sin for længst afdøde hund. En anden gang havde hun indkasseret en advarsel, fordi hun havde sneget sig til en halv smøg på vej fra én adresse til den næste. Hun anede ikke, hvem der havde meldt hende. Hvad det totale rygeforbud, der også gjaldt under åben himmel, skulle gøre godt for, havde Liselotte aldrig forstået, men den nye regel blev håndhævet strengt her i kommunen. Den tredje reprimande havde hun fået for blot et par dage siden, da en af de andre sosu'ere opdagede, at Liselotte havde taget imod et mågestel fra en af sine borgere, der skulle på plejehjem. Det måtte man åbenbart heller ikke. I hvert fald ikke uden først at indhente ledelsens accept.

Liselotte havde bestemt ikke brug for flere skidebatter. Det ville være ærgerligt at blive sagt op – her blot et par måneder før efterlønnen. Alligevel havde hun tænkt sig at fortsætte med de små brud på reglerne, så længe det kunne gøre hverdagen lidt rarere for de mennesker, hun havde ansvaret for. Liselotte passede sit job på sin egen måde, og det skulle ingen andre blande sig i. Hun skulle bare sørge for at undgå de regelbrud, der var direkte fyringsgrund, tænkte hun og puttede et stykke nikotintyggegummi i munden. I det samme fik hun øje på Yasmin, der ganske rigtigt stod og ventede uden for nummer ti, mens hun demonstrativt kiggede på sit armbandsur. Liselotte småløb det sidste stykke.

Et par dage senere havde Liselotte hele fyrre minutter hos Gyda. Det var nemlig tid til den hver-tredje-ugentlige støvsugning, som ifølge visitationen kunne udføres på præcis elleve minutter, inklusive et eventuelt skift af støvsugerpose. Derudover var der ni minutter til at tørre støv af og køre en nylonsvamp over håndvask og toilet-kumme samt tyve minut-

ter til det daglige: Opvask, kaffebrygning, anretning af frokost, indkøbsliste og andre småopgaver. Hun skulle også huske at lægge posen med Gydas snavsetøj frem til vaskeribudet, kom Liselotte i tanker om, mens hun gik op ad trappen til første sal. Det var jo torsdag.

Hun gav et hurtigt klemt på dørklokken, inden hun stak nøglen i låsen – sådan bare for lige at advare om, at hun var på vej. Det var jo ikke hjemmeplejens opgave at skræmme livet af borgerne, som Liselotte plejede at sige, når hun af og til havde en ny sosu-elev med sig rundt. Denne gang var det nu Liselotte selv, der blev forskrækket: Døren gik op, før hun havde nået at dreje nøglen rundt.

“Hej.” Det var Janne, Gydas datter, der havde været hurtig. Hun så mere fattet ud i dag, og mascaraen sad, hvor den skulle.

“Hej. Går det bedre?”

“Tak, ja. Det værste chok har vist lagt sig.”

“Godt.” Liselotte hængte sin regnfrakke i entreen.

"Nu skal man så i gang med at søge job," fortsatte Janne. "I min alder."

"Ja, det er bare med at klø på," sagde Liselotte lidt åndsfraværende og gik ud i køkkenet, hvor Gyda sad bøjet over puslespillet. "Hej, Gyda." Hun smilede. "Nå, du har nok besøg fra morgenstunden?"

"Det er vist mest dig, hun er kommet for at se," sagde Gyda og lavede en sur, halvsidig grimasse. "Hun ringede på forhånd for at spørge, om det var dig, der kom i dag, så ..."

Liselotte vendte sig mod Janne og løftede øjenbrynene i et ordløst spørgsmål.

"Åh, det er nu ikke helt sandt," sagde Janne og så forlegen ud. "Jeg var da kommet alligevel, mor."

Gyda så på hende et øjeblik og bøjede sig så igen over brikkerne på spisebordet.

"Ville du mig noget?" sagde Liselotte. "Du har da set de seneste ugerapporter, ikke? Hvis du vil vide mere om, hvordan det går med din mor, kan du altid ringe til ..."

"Jeg ville bare undskylde min opførsel forleden," afbrød Janne. "Det var ikke fair at vikle dig ind i mine problemer."

"Åhr." Liselotte åbnede det høje skab. "Jeg blev da ikke viklet ind i noget." Hun løftede støvsugerens ud og gik ind mod soveværelset. "Det skal du altså ikke tænke på. Jeg håber, du har det bedre i dag."

"Jo tak." Janne fulgte efter hende. "Og så ville jeg sige tak for kagen, Liselotte. Den smagte dejligt."

"Selv tak." Liselotte satte stikket i kontakten. "Jeg er glad for, du kunne lide den."

"Måske jeg kunne få opskriften?"

Liselotte nikkede. *"Jeg kan tage den med på mandag. I morgen har jeg fri." Hun bøjede sig over støvsugerens for at starte den.*

Janne lagde en hånd på hendes arm. *"Kan du ikke vente med det der og så lige snakke lidt?"*

"Desværre." Liselotte trykkede på tænd-knappen. "Jeg har en tidsplan, der skal holdes," råbte hun hen over larmen og gik i

gang med soveværelsets lysegrå væg-til-væg-tæppe.

Janne blev stående et øjeblik i døren. Så forsvandt hun.

Liselotte samlede en buket visne blomster op fra gulvet. Hvordan de var havnet dér, var ikke godt at vide. Det var nok Gyda, der i distraktion havde glemt, hvor man gør af sit affald. Hun proppede buketten i en affaldspose, støvsugede videre i soveværelset og entreen og fortsatte ind i stuen, hvor Gydas datter havde taget plads i sofaen. Lidt besynderligt, tænkte Liselotte, at Janne ikke sad ude hos sin mor i køkkenet. Hun flyttede en bunke ugeblade til side og skubbede lænestolen ud på gulvet, så hun kunne komme til.

“*Sidder jeg i vejen?*” råbte Janne og løftede fødderne, der var indkapslet i et par højhælede ruskindssko.

“*Nej, nej,*” løj Liselotte. “*Det går fint.*”

Så snart hun slukkede for støvsugeren, stod Janne igen ved siden af hende. “*Skal jeg ikke hjælpe med noget? Jeg kunne tørre støv af?*”

“*Det skal jeg nok ordne,*” sagde Liselotte uden at standse arbejdet. Hun rullede ledningen op og baksede støvsugeren ind i skabet. “*Det er jo mit arbejde, det her. Sæt du dig bare ved din mor.*”

“*Bare sig til,*” sagde Janne og satte sig efter et øjeblikstøven ved spisebordet.

Gyda løftede hovedet og så udtryksløst på hende. Så flyttede hun blikket til Liselotte og trak på den raske skulder. “*Hun gider da ikke sidde her og glo på mig,*” sagde hun.

“*Åhr, mor.*” Janne samlede en brik op. “*Kunne det ikke være den, der mangler lige dér?*”

Gydas datter blev siddende over for moren i resten af den tid, Liselotte var i lejligheden. Hun lod, som om hun hjalp med puslespillet, men Liselotte kunne hele tiden mærke hendes blik. Det var faktisk rigtig ubehageligt, tænkte hun. Som om Janne holdt øje med hende. Ikke – som i flere andre tilfælde, Liselotte havde oplevet – for at kontrollere, at hjemmehjælpen gjorde sit arbejde ordentligt. Mere sådan

... appellerende. Som om hun ville hende noget. Men hvad kunne det dog være? tænkte Liselotte, mens hun smurte Gydas frokostsnitter. Hvordan kunne hun dog vække en sådan grad af interesse? Liselotte var jo bare en ganske almindelig kone. Hun vidste udmærket, at hun befandt sig flere trin under Janne på den samfundsmæssige statusstige; det skulle man såmænd ikke være nogen Einstein for at regne ud. Under normale omstændigheder ville en kvinde som Janne ikke skænke én som Liselotte mere end et blik i forbifarten, måske en venlig bemærkning. Hvorfor så denne glubende interesse?

Havde Janne været en mand, kunne det måske have været noget seksuelt der lå bag, tænkte Liselotte og dækkede Gydas smørrebrød med et stykke husholdningsfilm, inden hun satte tallerkenen i køleskabet. På den anden side ... Hun skottede til Janne. Måske var hun lesbisk? Nej, hele tanken var absurd, afgjorde hun så med sig selv. Det kunne umuligt være den slags lyster, der var grunden til Jannes lange blikke. Liselottes ydre

var ikke ét, der sædvanligvis tiltrak sig positiv opmærksomhed. Og den forklaring med opskriften troede hun heller ikke på; så god havde den marmorkage da heller ikke været. Men hvad var det så?

Liselotte satte servicet på plads efter opvasken, mens hun endnu en gang stjal sig til et hurtigt kig på Janne, der lyste op i et smil, da deres blikke mødtes.

“Så,” sagde Liselotte og smed engangshandskerne i skraldeposen. *“Jeg har tre minutter til overs, Gyda. Er der noget, jeg kan ordne for dig?”* Hun vendte sig mod Janne. *“Normalt ville vi bare sidde og snakke lidt resten af tiden, men i dag er du her jo til at holde din mor med selskab, så ...”*

“Det kunne da være hyggeligt,” afbrød Janne. *“Vil du ikke have en kop kaffe?”* Hun rakte ud efter termokanden.

“Nej tak.” Liselotte flyttede vægten til det andet ben, var for rastløs til at sætte sig.

“Du trænger til en smøg,” konstaterede Gyda. Hun havde

røget hele sit liv, indtil blodproppen havde udløst et totalforbud fra lægerne, og forstod derfor bedre end nogen, hvor svært det var for Liselotte og de andre rygere blandt sosu-hjælperne.

“Ha,” bjæffede Liselotte tørt.

“Det bliver der ikke noget af. Er du klar over ...” Hun bøjede sig ned mod Gyda og sænkede stemmen: “Der var én, der anmeldte mig til ledelsen for nogle uger siden. Jeg fik en advarsel, fordi jeg havde røget. Og det var endda ude på gaden!”

“Sikke noget pjat.” Gyda rystede på hovedet. “Du må altså gerne ryge her.”

“I en borgers private hjem?”
Liselotte lo.

“Den går altså slet ikke.”

“Pjat,” gentog Gyda.

“Der er ikke andre end os, der kan se det herinde.”

Hun lo igen. “Nej, Gyda.”

“Tag nu den smøg,” pressede Gyda.

“Holger ryger da hele tiden.”

“Holger?”

“Mor,” sagde Janne.

“Far har været død i næsten tolv år.”

“Har han det?” Gyda stirrede ud i luften nogle sekunder. Så så hun igen nærværende ud.

“Ryg nu bare,” sagde hun til Liselotte.

“Men hvis de finder ud af det ...”

“Vi siger sgu ikke noget til nogen. Vel, Janne?”

Janne rystede på hovedet.
“Nej da.”

“Jeg ved ikke ...” Liselotte var stærkt fristet. Nikotinrangen rev i hende, og der var mange timer til fyraften.

“Luk vinduet op og fyr løs,” sagde Gyda.

Liselotte adlød. Den smagte ikke en gang godt, cigaretten. Når man står foroverbøjet i en skæv vinkel for at kunne puste røgen ud ad vinduet, er det så

som så med nydelser. Men det akutte nikotinbehov blev da dækket, tænkte Liselotte.

Gyda sad og klukkede for sig selv. Hun var livet helt op ved at være medskyldig i ulovlighederne. *“Nå, var det godt?”* spurgte hun, da Liselotte knipsede gløden af og puttede den halve cigaret tilbage i pakken.

“Dejligt.” Hun smilede.

“Det er vores lille hemmelighed.”

“Tak, Gyda.” Hun gik hen mod entrédøren.

“Jeg har fri i morgen og hele weekenden, så der er det nok kisser, der kommer. Men vi ses på mandag.”

“Vi kan følges ned,” sagde Janne og rejste sig så hurtigt, at stolen skramlede mod vinylgulvet.

“Går du?” spurgte Gyda.

“Jeg har en aftale, mor.” Janne gav sin mor et hurtigt kram og fulgte efter Liselotte. Den uldne overfrakke tog hun på, mens de gik ned ad trappen.

“Har du tid et øjeblik?” spurgte hun, da de stod i den åbne

gadedør. Det regnede stadig. Liselotte trak regnfrakkens hætte op.

“Nej.” Liselotte nikkede over mod nummer ti, hvor Yasmin stod og ventede under en pink paraply, der matchede hendes sirligt draperede tørklæde. Hun lignede en orkidé, der var vokset op af den våde, gråsorte asfalt. *“Vi skal være hos den næste nu.”* Liselotte låste sin cykel op og trak den over gaden.

Janne var stadig lige i hælene på hende. De pæne ruskindsko var allerede plettede af regndråber. *“Men så når I er færdige dér?”*

Liselotte vendte hovedet uden at standse. *“Er det noget specielt, du vil? Er du bekymret for din mor?”*

“Ja ... Eller nej, ikke kun. Jeg tror bare, du ville være god at tale med. Om hele ... situationen.” Liselotte svarede ikke.

“Mor siger, du er så god at tale med, så jeg tænkte ...”

De var nået hen til Yasmin, der nikkede venligt til den fremmede dame. Liselotte så på

Janne. Hun havde igen fået tårer i øjnene, havde tydeligvis brug for kontakt. Så trak Liselotte på skuldrene, mod sin vilje smigret over det smukke skudsmål.

“Kig over på plejecentret kvart i et. Så bruger jeg det sidste kvarter af min frokostpause på dig. Okay?”

Fridag. Blive liggende i sengen helt til klokken otte, gå en lang tur med Julius, hente en kanelsnegl og to håndværkere hos bageren på vej hjem, spise morgenmad foran fjerneren. Liselotte nød det i fulde drag. Ville det blive sådan hver dag, når hun gik på efterløn her om et par måneder? tænkte hun. Eller ville hun finde nogen helt nye rutiner?

Ud på formiddagen tog hun et langt brusebad. Stadig iført morgenkåbe og med et håndklæde om det våde hår skiftede hun sengetøj. Netop som hun havde sat vaskemaskinen i gang, ringede telefonen.

“Hej, det er Kit.” Plejecentrets leder.

“Undskyld, jeg forstyrrer på din fridag.”

“Det er da helt okay.” Hvilket det naturligvis ikke var. Liselotte vidste af erfaring, at opkald på fridage som regel betød en akut ændring i vagtplanen på grund af sygdom.

“Hvad er der los?”

“Jeg skulle give dig en besked. Fra en Janne Holst.”

“Gyda Holgersens datter?”

“Netop. Det var hende, du sad og snakkede med i frokostpausen i går, ikke?”

“Jo.”

“Hun ringede for at tale med dig.”

“Janne ved altså godt, at jeg har fri i dag.”

“Det sagde hun, ja. Men hun ville gerne have dit privatnummer.”

Liselotte lagde benene op på det lave sofabord. *“Såh?”*

“Jeg sagde selvfølgelig, at det kan vi ikke udlevere. Og det kunne hun godt forstå. Hun var høflig nok, men hun var meget

ivrig for at komme i forbindelse med dig."

"Hvad gjorde du så?"

"Hun bad mig give dig hendes mobilnummer."

Liselotte sukkede. *"Så hun forventer at blive ringet op?"*

"Det er selvfølgelig helt op til dig, men hun sagde, det hastede." Kit ventede i røret, mens Liselotte fandt papir og kuglepen. Så læste hun Jannes nummer op og tog afsked.

Liselotte blev siddende og kiggede på de otte cifre, mens hun åndsfraværende kløede Julius på hans yndlingssted i nakken, lige under halsbåndet. *"Hvad synes du, Pølse?"* spurgte hun. *"Skal jeg være den flinke hjemmehjælper og ringe til en pårørende i min fritid?"* Julius svarede ikke. Han havde travlt med at lukke øjnene og nyde nakkekradseriet.

Hun gad næsten ikke. Dagen forinden havde hun haft mere end svært ved at slippe af med Janne, der havde snakket hende et øre af i den afmålte tid og havde fortsat talestrømmen

gående ved siden af Liselotte på vej til eftermiddagens runde. Samtalen havde ikke drejet sig ret meget om moren, men først og fremmest om Janne selv. Om sin betroede stilling, som hun havde passet i årevis, men som nu var sparet væk. Om sin nyligt overståede skilsmisse. Om veninderne og de snart forhenværende kolleger, som hun skammede sig over for og derfor ikke havde lyst at betro sig til. Om hvor svært det var at være Janne, sådan generelt. At skulle starte på en frisk i hendes alder, måske blive tvunget til et almindeligt kontorjob uden lederansvar. Det sidste følte tydeligvis som en skæbne værre end døden.

Magen til selvoptaget kvindemenneske skulle man lede længe efter, tænkte Liselotte, der selvfølgelig havde stillet spørgsmål i et tonefald, der forhåbentlig havde lydt empatisk, men inderst ind havde hun ikke den store medlidenhed med Janne, der i Liselottes øjne var dybt privilegeret. Lysten til at lægge øre til flere af hendes udgydelser kunne ligge på et meget lille sted, men det var tydeligt, at Janne havde udset sig sin mors hjemmeple-

jer som en slags sjælesørger. Liselotte var nødt til at sige fra nu, hvis hun skulle undgå at drukne i al den opmærksomhed. Hendes job var at tage sig af Jannes mor, ikke af Janne selv, mindede hun sig selv om. Hun kunne lige så godt få det overstået. Liselotte gav Julius et afsluttende klap, før hun tog telefonen og tastede Jannes nummer.

"Havde du noget særligt på hjerte?" spurgte hun, da de indledende bemærkninger var overstået. *"Jeg fik at vide, at det hastede."*

"Haste og haste." Janne lo. *"Jeg ville bare invitere dig på frokost, nu hvor du har fri."*

"Ahr ..." begyndte Liselotte tøvende.

"Det skulle da bare mangle," afbrød Janne. *"Så tålmodig du var med mig i går. Du gav mig sådan et fint modspil. Det var meget inspirerende."*

Liselotte mumlede noget. Hun var mod sin vilje smigret.

"Og jeg bare snakkede og snakkede," fortsatte Janne. *"Jeg var helt flov bagefter."*

"Jo, men ..."

Janne lod hende stadig ikke komme til orde. *"Jeg har bestilt bord på en hyggelig frokostrestaurant ti minutters gang fra dig. Du kan godt nå at være der klokken tretten, ikke?"*

Liselotte rynkede brynene. *"Hvordan kan du vide, hvor jeg bor?"*

Janne lo igen. *"Jeg forsøgte først at finde dit nummer på krak.dk. Det viste sig så at være hemmeligt, men ..."*

"... men min adresse stod der."

"Netop." Jannes latter var sprukken, som om gråden ventede lige under underfladen.

Konen var mentalt forstyrret, gik det med ét op for Liselotte. Måske i grænseområdet for en eller anden diagnose. Var det i virkeligheden derfor, hun var blevet sagt op, eller var det bare en reaktion på fyringen?

I det samme vidste Liselotte med hver en fiber i sin krop, at hun for enhver pris skulle undgå at blive en del af Jannes udviklede liv. Det var nu,

hun skulle tage sig sammen og være professionel. *"Ved du hvad,"* sagde hun højt. *"Det passer ikke så godt. Faktisk er det sådan, at ..."*

"Jamen, så en anden dag," tromlede Janne. *"En dag i næste uge? Eller måske i weekenden?"*

"Jeg synes slet ikke, vi skal lave en aftale," mandede Liselotte sig omsider op til at sige. *"Du behøver ikke takke mig – hverken med frokost eller på andre måder."*

"Nå, men så kan vi vel bare ses, uden at jeg takker for noget." Igen den sært tyndslidte latter. *"Bare for hyggens skyld. Du skulle bare vide, hvor godt det gør mig at tale med dig."*

"Janne, hør her ..." Dyb indånding. *"Jeg deler mit liv skarpt op i arbejde og fritid. Du er pårørende til en af mine borgere og hører derfor med til mit arbejdsliv, ikke min fritid. Beklager."*

Så blev der omsider stille i røret. Men efter et par sekunder fik Janne mælet tilbage. *"Nå, men så er det bare sådan, det er. Det er da helt okay."* Hendes stemme dirrede.

"Vi snakkes ved, hvis vi støder ind i hinanden oppe hos din mor, ikke?" sagde Liselotte i et udglattende tonefald.

"Jo." Ny pause. *"Må jeg ringe igen, hvis ... hvis jeg trænger til at snakke?"* Nu var hun på grådens rand.

Liselotte gjorde sig hård. *"Helst ikke."*

"Okay." Dramatisk sitrende indånding. *"Nå, men nu har jeg da dit nummer, hvis ... Bare i nødstilfælde, ikke?"*

Liselotte bandede indvendig. Ved at ringe op til Jannes mobil havde hun automatisk røbet sit nummer, der ganske vist ikke var offentliggjort på Krak, men som heller ikke var direkte blokeret og derfor automatisk blev vist på modtagerens mobilskærm.

Resten af dagen havde Liselotte svært ved at finde tilbage til morgenens rolige sindstilstand. Hun følte sig invaderet; hendes grænser blev overskredet i en grad, hun ikke før havde været ude for det. Det var sandt, hvad hun havde forklaret Janne:

Liselotte opfattede sin fritid som ukrænkelig. Det var én af mange grunde til, at hun var så tilfreds med sit arbejde. Hun havde aldrig kunnet trives i en branche, hvor man forventede, at medarbejderne tog arbejde med hjem hver aften, mødte op til alle mulige arrangementer i fritiden eller selv tog initiativ til at dygtiggøre sig for eksempel i ferier. At være sosu-hjælper var en hårdt og ikke specielt vellønnet job, men det holdt sig inden for nøje afstukne rammer og gjorde sjældent indhug i de ansattes privatliv uden efterfølgende afspadsering. Lige den del tiltalte Liselotte lige så meget som selve indholdet af hendes arbejde.

På den anden side sad hun alligevel med en følelse af dårlig samvittighed. Janne havde tydeligvis brug for nogen at tale med, og Liselotte kunne da heller ikke sige sig helt fri for at være smigret over, at hun i den grad var blevet håndplukket. Var det for usselt af hende at afvise den anden så kategorisk?

Hun rejste sig fra sofaen og gik ind i soveværelset for

at tage tøj på. Hjemmetøj: joggingbukser, en lun sweater. Julius stod ved siden af hende og iagttog påklædningen med et forventningsfuldt udtryk i det lille gravhundefjæs. Hans hale vippede håbefuldt fra side til side.

“Jeg ved godt, hvad du håber på, Pølse,” sagde Liselotte og bøjede sig ned for at klappe ham. “Men du har ikke godt af alle de g-o-d-b-i-d-d-e-r,” stavede hun. “Her. Vi finder din bold, ikke?”

Mens Julius lykkeligt gøende kastede sig ind i jagten på den slidte, neongule tennisbold, besluttede Liselotte, at hun ikke ville skænke Janne-problematikken en tanke mere. Alt i alt var det både etisk og professionelt bedst at holde distancen, tænkte hun, idet hun åbnede altandøren og tændte en cigaret. Forhåbentlig kunne hun nyde sin forlængede weekend uden flere afbrydelser.

“Se!” Gyda skubbede kørestolen nogle centimeter bagud og viftede med den raske hånd ned mod det færdige puslespil. “Femten hundrede brikker på under en uge. Det er da meget godt, ikke?”

"Jo, det må jeg sige." Liselotte stod med opvaskebørsten i hånden og beundrede værket. En gade i noget, der lignede en engelsk landsby, med plantekrukker og altankasser overalt på og mellem de yndige, røde teglstenshuse. "Det er virkelig smukt, Gyda. Skal det så limes sammen og hænges op?"

"Det får man næsten lyst til, ikke?" Den gamle dame lagde hovedet på skrå. "Men hvem gider have et puslespil hængende?"

Liselotte trak på skuldrene. Hun var faktisk stødt på fænomenet et par gange hos sine borgere, men måtte give Gyda ret i, at det måske ikke var den mest smagfulde indretningsidé i verden.

"Nu kigger jeg på det et par timer, og så splitter jeg det hele ad og putter det i æsken igen."

"Så du kan samle det igen en anden gang?"

Gyda lo. "Nej, så skør er jeg altså heller ikke. Jeg kører ned i genbrugsbutikken med det og køber et andet. De har altid nogle stykker liggende."

"God idé." Liselotte gik tilbage til vasken og lukkede vandet ud. "Kan du selv komme derned?" spurgte hun og begyndte at tørre køkkenbordet af. "Eller skal jeg gå med? Du har sparet noget flekstid sammen efterhånden. Jeg kunne prøve at flytte lidt rundt på skemaet i morgen, så du kunne få mig for dig selv et par timer."

"Ellers tak. Min datter tager med," sagde Gyda og blev fjern i blikket, mens hun ledte efter navnet. "Min datter, min ..." Hun gik i stå.

"Janne," sagde Liselotte. Gyda lyste op. "Ja! Janne." Hun så på Liselotte. "Hun er så god ved mig."

"Ja, det må være dejligt, hun har tid at komme så tit. Det er da ét lille plus ved at hun er blevet arbejdsløs, ikke?"

"Janne er ikke arbejdsløs," sagde Gyda fornærmet.

"Nå nej, hun er sygemeldt, ikke?"

"Er hun syg?"

"Det går nok snart over." Liselotte havde stadig en smule dårlig

samvittighed, når hun tænkte på sin afvisning af Janne, men lettelsen over at have sagt fra var endnu større. Gydas datter havde ikke ringet tilbage resten af weekenden, og det tog Liselotte som et tegn på, at budskabet var sivet ind.

Lidt efter tog hun afsked med Gyda, der stadig sad med hovedet på skrå og betragtede det færdige puslespil.

Formiddagens øvrige besøg var lige så ukomplicerede. Gamle Mortensen var kommet på hospitalet dagen forinden, så ham kunne hun springe over. Til gengæld var der en ny borger på listen, en pensioneret tandlæge med svær gigt i hænderne. Hanne, som hun hed, var netop blevet visiteret til to daglige besøg og skulle have hjælp med måltiderne samt lettere rengøring. Indkøb ordnede hun selv via sin computer, og når medicinen virkede, kunne hun også godt klare den daglige hygiejne på egen hånd. Hun var afgjort at betragte som et nemt tilfælde. Da hun oven i hatten viste sig at være både sød og omgængelig, gik Liselotte derfra med en god følelse i kroppen.

Da hun efter sit sidste besøg – drukkenbolten Børge, der for en gangs skyld var i stand til at føre en sammenhængende samtale – var på vej tilbage til Plejecentret, registrerede hun lidt distræt, at det nu var tredje gang den formiddag, hun passerede en bestemt bil, en sølvgrå Peugeot. Den havde holdt parkeret over for Gydas opgang, og da hun var kommet ned fra tandlægens lejlighed, havde den befundet sig tyve meter længere nede ad gaden. Nu holdt den på skråparkeringsen foran centret. Liselotte var ikke nogen ørn til bilmærker, men den her havde hun bidt mærke i, fordi den havde et klistermærke med Tryg Forsikrings logo siddende i bagruden. Jannes forhenværende arbejdsplads.

Liselotte stillede cyklen fra sig og tjekkede, om der sad nogen i bilen. Den var tom. Hun rystede på hovedet ad sig selv. Selvfølgelig fulgte Janne ikke efter hende. Tanken var latterlig.

Hun trykkede sin kode ved indgangsdøren og gik ind.

“Hej, Liselotte.” Det var Kit. Et par-og-fyrre år, hestehale og lidt bred over bagdelen.

“Hej,” sagde Liselotte og satte rygsækken fra sig, før hun hængte sin frakke op på stumtjeneren i personalerummet. “Alt vel?”

“Der var én, som spurgte efter dig. Janne Holst.”

Liselotte så på hende. “Ringede hun igen?”

“Næh, hun mødte op her. Ville ind og vente på dig herinde, men det fik hun selvfølgelig ikke lov til. Jeg troede faktisk, hun ville stå og tage imod dig ved indgangen.”

“Jeg er ret sikker på, jeg så hendes bil udenfor.”

“Er I venner? Sådan privat?”

“Slet ikke.”

Kit tøvede næsten umærkeligt, før hun stillede det næste spørgsmål: “Det er vel ikke, fordi hun har noget at klage over, at hun bliver ved at opsøge dig?”

“Nej, nej.”

“Ikke noget, hun er utilfreds med?”

“Nej.”

“Hvis der er problemer, siger du det videre herinde, ikke? Som leder er jeg nødt til at vide den slags, så vi kan tage det i opløbet. Vi kan ikke have, at de pårørende brokker sig til Ekstra Bladet, vel?”

“Jamen, der er ingen problemer, Kit,” sagde Liselotte irriteret. “Ikke den slags problemer, i hvert fald. Hun ... Hvordan skal jeg forklare det? Jeg tror, Janne gerne vil være min veninde.”

Kit løftede et øjenbryn. “Og det har du ikke lyst til?”

“Overhovedet ikke.”

“Så skulle du ikke have brugt din frokostpause på hende forleden.”

“Tror du ikke, jeg ved det?”

Liselotte gik hen til køleskabet for at hente sin madpakke.

“Jeg havde en idé om, at hun ville tale med mig, fordi hun var bekymret for sin mor, der er ved at blive noget konfus. Jeg ville bare være flink. Herregud, et kvarter kan man vel godt ofre, hvis en pårørende har brug for at snakke.”

Kit trak på skuldrene. “Måske.”

“Jeg gider bare ikke bruge min fritid på hende.”

“Hvis du ikke vil have mere med hende at gøre, må du sige det direkte, Liselotte. Vi kan ikke have hende rendende her i tide og utide.”

“Jeg kan ikke sige det mere direkte, end jeg allerede har gjort.” Liselotte lagde madpakken fra sig på spisebordet.

Resten af pausen forsøgte hun at fortrænge tanken om Janne, der måske stod og ventede udenfor. Hun sludrede med sine kolleger om den foregående aftens afsnit af Sommer, hvor hovedpersonen langsomt, men sikkert var ved at forsvinde i alzheimer-tågerne. Liselotte luftede sin mistanke om, at også Gyda måske var ved at blive dement.

Kisser var enig. *“Den anden dag havde hun glemt, hvem jeg var,”* sagde hun.

“Det er måske ikke så mærkeligt,” sagde Yasmin. “Når man tænker på, hvor mange forskellige sosu’er og fysser og sygeplejersker og ergoterapeuter, hun har rendende.”

“Jamen alligevel.” Kisser krøllede sit madpapir sammen og rakte ud efter termokanden.

“Jeg er kommet fast hos hende i flere måneder.”

“Jeg synes, jeg ser flere og flere tegn,” sagde Liselotte. “Det kan i hvert fald ikke skade med en udredning. Er der begyndende demens, skal vi da vide det.” Hun rejste sig. *“Og det har jeg også skrevet i min rapport.”*

Efter frokosten var der lige et kvarter tilbage inden eftermiddagens første besøg. Liselotte løftede en persiennelamel et par centimeter og kiggede ud på parkeringspladsen. Den sølvgrå Peugeot holdt der stadig, men Janne var ingen steder at se. Lettelsen skyllede igennem Liselotte, mens hun trak regnfrakken på, hankede op i sin rygsæk og forlod plejecentret. Hun spejdede op og ned ad gaden, mens hun låste sin cykel op, og da der stadig var fri bane, satte hun sig i sadlen og kørte væk i et tempo, der var en smule højere end sædvanligt.

Først da hun nåede til kirkegården for enden af vejen, standsede hun. Der var lige tid

til en forbudt smøg nede bag den træbeklædte toiletbygning, der mere end én gang havde skærmet hende mod fordømmende blikke. Liselotte satte cyklen fra sig op ad gavlen, inden hun gik om bag skuret og tændte en cigaret. Ah, hvor den smagte! Hun pustede røgen ud og lænede sig op ad væggen. Det her var hendes lille fristed, tænkte hun. Her kunne ingen se hende eller blande sig i, hvad hun gjorde eller ikke gjorde. Her var hun helt alene, og ...

"Hej." Janne stak hovedet rundt om skurets hjørne.

"Janne!" Liselotte tog sig til brystet. "Jeg fik et chok."

"Så det er her, du gemmer dig."

"Hvordan i alverden kunne du vide, at jeg var her?"

"Jeg havde været hos bageren." Janne holdt en brun papirpose frem. *"Og så fik jeg øje på dig, da du susede forbi. Jeg så, du kørte herind på kirkegården, og så ..."* Hun trak på skuldrene. *"Det var ikke så svært at*

regne ud, hvor du var. Din cykel står lige derhenne."

"Janne, hør her." Liselotte tog et sidste hvæs, før hun smed skoddet på jorden. "Det går ikke, det her."

"Hvad går ikke?"

"Du forsøger at skaffe mit privatnummer, du opsøger mig på mit arbejde, du følger efter mig på gaden. Hvad er der los?"

"Så du føler dig udspioneret?" spurgte Janne. Hendes øjne fyldtes endnu en gang med tårer. Det var dog utroligt, så grådlabil den kvinde var, tænkte Liselotte og følte sig yderligere bestyrket i sin teori om, at Janne havde knald i låget.

"Det kan man godt sige."

"Jamen, jeg ville jo bare ..." Janne gned tårerne væk med bagsiden af hånden og forsøgte at se upåvirket ud.

"Hvad ville du bare?" spurgte Liselotte og skelede til uret. Det gik op for hende, at hun skulle gå nu, hvis hun skulle nå frem til sin næste aftale i tide.

Ellers ville eftermiddagens skema kollapse totalt.

“Jeg synes jo bare, vi har det så hyggeligt sammen,” sagde Janne. “Og jeg trænger sådan til nogen at snakke med.”

“Jeg er altså nødt til at køre nu,” sagde Liselotte.

Janne blev ved: *“Jeg får det meget bedre, hver gang jeg har talt med dig. Dine råd er meget bedre end dem, man får hos en rigtig terapeut. Kan du huske, du anbefalede mig at gå hjem og gøre rent – som sådan en slags terapi? Det gjorde jeg. Jeg brugte tre hele dage på det, og ved du hvad? Du havde ret. Alt så lysere ud, da jeg var færdig. Jeg fik min selvtillid igen.”*

“Jeg har ikke tid, Janne.” Med ét følte Liselotte sig indespærret. På den ene side af den smalle sti, de stod på, var toiletskurets plankevæg, på den anden voksede et tæt buskads, der også afskar enhver passage rundt om bygningen. Der var kun én vej ud til det sted, hvor Liselottes cykel stod, og Jannes krop blokerede den. *“Må jeg lige komme forbi?”*

Janne rokkede sig ikke. *“Kan vi ikke mødes, når du har fyraften?”*

“Du er nødt til at flytte dig,” sagde Liselotte og gik et skridt frem. *“Jeg skal videre.”*

“Så du vil ikke være venner?” spurgte Janne. *“Du afviser mig simpelthen?”*

“Janne, jeg ...” Liselotte slog ud med hænderne. *“Jeg har forklaret dig, hvordan jeg har det. Hvad vil du have, jeg skal sige?”*

“Men jeg har brug for dig,” klynkede Janne.

“Ved du hvad?” sagde Liselotte, der nu var så vred, at hendes stemme dirrede. *“Det er noget vås. Det er ikke mig, du har brug for, det er en psykolog. Men du vil måske bare slippe for at betale honorar?”*

Janne så på hende. De sirligt plukkede bryn trak sig sammen i en lodret rynke over næsen. *“Er det det, du er ude efter?”* sagde hun langsomt. *“Du vil have penge for at snakke med mig?”*

“Det sagde jeg ikke.”

“Men det kan vi da godt sige. Hvad skal du have i timen?”

“Hold nu op,” sagde Liselotte og skubbede hende til side. *“Jeg er sent på den.”* Hun masede sig ud til sin cykel, låste den op og satte sig i sadlen. Ud ad øjenkrogen så hun, at Janne havde stillet sig ved gavlen af toiletbygningen. Hun ventede sikkert på en farvelhilsen; et *“Hej, hej”* eller bare et vink. Men hun fik ingen af delene. Liselotte lænede sig frem over styret og trådte til. Hendes hjerne var allerede fuldt beskæftiget med eftermiddagens program, der på grund af forsinkelsen var endnu mere presset end normalt.

*

Der gik en uge, der gik to. Liselotte hørte ikke mere fra Janne, og dag for dag svandt fornemmelsen af konstant at skulle kigge sig over skulderen. Hun passede sit arbejde, gik ture med Julius, afprøvede et par nye kageopskrifter.

En eftermiddag, da Liselotte var i færd med at tage overtøj på og gå hjem, kaldte Kit hende ind på kontoret. *“Har du lige tid?”* spurgte hun.

“Selvfølgelig.” Liselotte hængte frakken tilbage på stumtjeneren. *“Er det det med Gyda Holgersen?”* spurgte hun, idet hun tog plads på en af gæstestolene foran Kits skrivebord. *“Er hun stadig vred på mig?”*

Gyda havde nogle dage forinden frabedt sig flere besøg fra Liselotte. Da det var gået op for den ældre dame, at det var hendes yndlingshjemmehjælper, der havde foreslået en demensudredning, var hun blevet rasende. Som om hun var dement! Hun fejlede ingenting oppe i hovedet, sagde hun, og hvis Liselotte påstod noget andet, var det bare, fordi hun ville slippe for besværet med hende og tvinge hende på plejehjem. *“Det er altså meget normalt, at gamle mennesker reagerer aggressivt, hvis man antyder, at deres hukommelse måske er begyndt at svigte,”* sagde Liselotte nu.

“Det ved jeg godt.” Kit så ikke Liselotte i øjnene.

“Gyda skal nok blive god igen,” fortsatte Liselotte. *“Så snart hun finder ud af, at der ikke er noget farligt ved den undersøgelse, så ...”*

“Det er ikke Gyda, vi skal tale om,” sagde Kit.

“Nå?”

“Men vi er lige nødt til at vente på Annette Birk. Og så kommer Karina også.”

Den øverste chef for kommunens hjemmepleje? Og tillidsmanden? Det her lød mere alvorligt, end Liselotte brød sig om. *“Hvad er der los?”* Hun forsøgte at lyde afslappet.

“De må være her om et par minutter.” Kit rejste sig. *“Kaffe?”*

“Nej tak.”

Tavsheden de følgende minutter var ubehagelig. Liselotte kunne godt lide Kit og havde indtil nu haft en idé om, at følelsen var gensidig. Men nu ... Kit undgik stadig omhyggeligt Liselottes blik. Hun rørte i sin kaffe, bladrede i nogle papirer, fjernede et usynligt fnug fra sit ærme. Det var lige før, det var en lettelse, da døren gik op, og kommunens hjemmeplejeforfatter trådte ind. I hælene på hende kom Liselottes kollega, Karina, som hun for få timer siden havde hygget sig med over

frokosten. Nu havde hun det forretningsmæssige tillidsmandsfjæs på.

“Der er et par ting, vi skal drøfte med dig,” sagde Annette Birk og satte sig på den anden gæstestol, mens Karina hentede en af stolene fra personale rummet.

“Ja?” Liselotte samlede hænderne i skødet. De rystede.

“Jeg ved, at du og Kit førhen har talt om din rygning i arbejdstiden.” Annette så på Liselotte. Hendes brillestel var i en postkasserød metallicfarve; næsten upassende munter til en situation som denne, tænkte Liselotte. *“Du har oven i købet fået en mundtlig advarsel,”* fortsatte Annette.

Liselotte svarede ikke. Hun nikkede bare kort.

Kit rømmede sig og overtog: *“Jeg fik en ny indberetning i går,”* sagde hun.

“I går? Jeg røg ikke i arbejdstiden i går,” sagde Liselotte.

Kit lod sig ikke mærke med afbrydelsen. *“Det drejer sig om to*

tilfælde." Hun kiggede ned på et stykke papir. "Én gang den syvende, da du blev observeret med en cigaret ovre på kirkegården." Hun så på Liselotte. "Og én gang nogle dage før, den tredje."

Liselotte åbnede munden for at svare, men Annette kom hende i forkøbet: "For at det ikke skal være løgn, så foregik rygningen den tredje indendørs – i en borgers lejlighed. En borger, der er invalideret efter en blodprop og under ingen omstændigheder må udsættes for passiv rygning."

"Jamen ... Gyda tvang mig nærmest. Eller pressede mig, i hvert fald. Jeg ville slet ikke, men ..."

"Du vil bilde os ind, at en gammel, syg kvinde i kørestol tvang dig til at ryge?" Annette smilede skævt. "Altså, Liselotte ..."

"Men det gjorde hun!" Liselotte mærkede tårerne svide i øjnene. "Hun sagde, at ..."

"Hold nu op, Liselotte," sagde Kit træt. "Ifølge Gyda røg du på eget initiativ, og hendes datter støtter hendes forklaring."

Liselotte rystede bare på hovedet, stoledede ikke helt på sin stemme.

"Under normale omstændigheder," sagde Annette, "ville du nu få en skriftlig advarsel og et påbud om at gå på et af vores gratis rygestopkurser, men ..."

"Under normale omstændigheder?" Liselotte forsøgte at fange Karinas blik, men tillidsmanden var pludselig meget optaget af nogle papirer.

"... men der er desværre noget andet, som gør det her til en meget mere alvorlig sag," fortsatte Annette.

"Noget andet?" Liselotte kunne godt selv høre, hun lød som en papegøje, men hendes hjerne stod helt stille.

"Jeg havde en længere samtale med Janne Holst i formiddag," sagde Annette. "Hun er meget oprevet, må jeg sige, men det lykkedes mig vist at få hende talt ned."

"Janne?" Liselotte rynkede brynene. "Ved du godt, at hun fulgte efter mig? Altså for et par uger siden. Hun opsøgte mig her

på centret og ringede og ... Det ved du da, Kit?"

Kit nikkede, men det var Annette, der igen tog ordet. "Det er meget muligt, men jeg finder det højst besynderligt, at du kan finde på at forlange penge for at tale med en pårørende til en af dine borgere."

"Hvad har jeg?" næsten råbte Liselotte.

"Janne Holst fortæller, at du har afvist at diskutere sin mors situation med hende, medmindre du får et honorar svarende til en psykologs."

"Det er simpelthen så langt ude." Liselottes stemme var blevet skinger. "Jeg har aldrig ..."

"Hun truer med at gå til pressen," fortsatte Annette og rettede på de røde briller. *"Og faktisk kan jeg ikke fortælle hende i det. Det er en helt utilstødelig opførsel, hvis det virkelig er rigtigt."*

"Synes I ikke lige, Liselotte burde få mulighed for selv at fortælle historien," sagde Karina, der nu omsider var færdig med at stirre ned i sine papirer.

"Måske har hun en lidt anden version af sagen."

"Tak, Karina." Liselotte tog en dyb indånding og begyndte. Om Janne, der pressede Liselotte til en samtale i middagspausen. Om frokostinvitationen den følgende dag. Om bilen, der blev ved at dukke op. Om sammenstødet på kirkegården. Hun kunne godt selv fornemme, at hendes beretning var underligt usammenhængende. Sandheden var jo, at hun heller ikke selv syntes, der var nogen logik i Jannes opførsel. Da hun nåede til ordvekslingen bag skuret, gjorde hun sig umage med at gengive samtalen så ordret som muligt. "Jeg foreslog, at hun talte med en psykolog, og det ville hun ikke. Så spurgte jeg, om det var for at slippe for at betale honorar, hun gik til mig."

"Og hvad sagde hun til det?" spurgte Kit.

"Så tilbød hun mig penge."

"Hvad svarede du?"

"Jeg ..." Liselotte tænkte sig om. Hun havde været så vred den dag. Det hele stod ligesom i en

tåge for hende. "Jeg tror ikke, jeg svarede," sagde hun sandfærdigt. "Jeg skred bare."

"Det kunne vel egentlig også godt misforstås," sagde Annette. "Hvis du ikke sagde klart fra, så er skylden jo lidt din egen."

"Men du siger, det slet ikke handlede om hendes mor?" spurgte Karina. "At det var sig selv, hun ville tale om?"

"Ja."

"Så står det påstand mod påstand," sagde Annette. Hun lagde benene over kors og så på Liselotte. "Måske har du ret, måske ikke. Janne Holst forekommer mig ikke at være én, der digter historier. Jeg har svært ved at se, hvad hun skulle få ud af det."

"Men det er rigtigt, det jeg siger." Liselotte tørrede tårerne væk med bagsiden af hånden. "Det er det altså."

"Hendes mor bekræfter store dele af historien."

"Hendes mor er dement!"

Annette nikkede med et åndsfraværende blik. "Problemet er

bare, at hvis Janne går til pressen, så får vi ikke et ben til jorden, uanset om hun taler sandt eller ej. Hun kan få ubegrænset taletid i tabloidaviserne, mens vi ikke kan forsvare os, fordi vi ikke må udtale os om enkeltsager. Selv om det her så skulle komme til en retssag, og vi blev pure frikendt, så ville hendes version få lov at stå uimodsagt i månedsvis inden da." Hun så på Kit. "Og det er ikke lige det, vi har mest brug for."

"Det er heller ikke det, Liselotte har brug for," sagde Karina. "At blive hængt ud på den måde. Det er da ikke en måde at afslutte et langt arbejdsliv på."

"Helt enig. Så hvad gør vi?" spurgte Kit.

"Jeg spurgte Janne Holst, hvilken udgang hun ønsker sig af sagen." Annette flyttede blikket til Liselotte. "Hun sagde, at hun ville slå en streg over historien, hvis du bliver fyret."

"Fyret? Men jeg har jo ikke gjort noget!"

"Jeg er tilbøjelig til at mene, det alligevel vil være den rigtige løsning," sagde Annette. "Det er jo

ikke den eneste sag, vel? Der er også det med rygningen. Og var der ikke noget med et spisestel for nogle måneder siden?"

"Det er simpelthen så uretfærdigt." Nu begyndte Liselottes tårer at løbe frit. Hun gjorde ikke noget for at stoppe dem. "Hvis I gør det, går jeg til FOA. Og du bakker mig op, ikke, Karina? Der er ikke engang to måneder, til jeg går på efterløn, og ..."

"Kunne man ikke lave en blød landing?" spurgte Karina. "Hvis nu Liselotte sygemeldte sig den sidste del af tiden, inden hun alligevel skal gå af?"

"Jeg ved ikke ..." Annette så tvivlende ud. "Jeg er bange for, Janne Holst vil se blod. Hun er virkelig rasende."

"Hun har ikke krav på at få detaljerne at vide," indskød Kit. "Det er en fortrolig sag, om Liselotte bliver fyret eller går på efterløn."

"Hvis aviserne får fat i det her ..."

"Det må da være muligt at få Janne Holst til at skrive under på, at hun ikke vil gå til pressen, når vi ordner det i mindelighed." Kit så på Karina. "Kan vi klare

det på den her måde? Uden at blande HR og FOA ind i mellemregningerne?"

"Det skulle jeg mene," sagde Karina.

"Hvad siger du, Liselotte?" Annette vendte sig mod hende. "Ville det være i orden med dig, hvis jeg antyder over for Janne Holst, at du er blevet sagt op?"

Liselotte tøvede. *"Er der andre, der får det at vide? Altså, hvis du kalder det en fyring?"*

"Gyda Holgersen vil sikkert høre om det, ja."

"Men de andre?" Hun vippede hovedet ud mod personale-rummet.

"Dine kolleger får besked om, at du er sygemeldt og derefter går på efterløn."

Liselotte sad helt stille og tænkte sig om. *"Jeg har ikke så meget valg, vel?"* Hun så på de andre én efter én og læste svaret i deres ansigter. Så trak hun på skuldrene. *"Okay."*

"Godt." Annette rejste sig. "Du ordner papirarbejdet, ikke?"

sagde hun til Kit. *“Og du taler med fagforeningen, Karina. Så får jeg rundet sagen af med Janne Holst.”*

*

Et par uger senere stod Liselotte igen og bagte kage. Hun havde det egentlig forbløffende godt, tænkte hun. Selvfølgelig havde hun grædt spandevist af tårer i frustration over den uretfærdige afslutning på forløbet, men det føltes allerede, som om det værste var overstået. Liselotte havde fulgt sit eget gode råd til Janne og benyttede den første uges tid af

sin uventede frihed på at gøre hovedrent. Med vreden som drivkraft havde hun knoklet på næsten uden pauser. Hun var kommet til bunds i skuffer, skabe og reoler, havde fjernet kalk på badeværelsesfliserne og skiftet en slidt pakning, sorteret sit tøj, afrimet fryseren, pudset vinduerne, vasket gardinerne og olieret køkkenbordpladen. Til hendes store forbløffelse havde det faktisk hjulpet. Det var, som om hun havde skrubbet raseriet væk. Liselotte kunne slet ikke huske, hvornår der sidst havde været så rent i lejligheden. Nu stod hun så her og bagte. Citronkage, denne gang. Julius sad på sin post ved hendes fødder. Hans hale dunkede taktfast i gulvet, hver gang hun så ned på ham.

“Ja, du håber, gør du,” sagde hun og skrabede den sidste rest dej ned i formen. *“Men du har ikke godt af kagedej, Pølse.”*

Hun stillede kagen i ovnen og satte sig på hug. *“Er det dejligt, mor er hjemme hele tiden?”* Hun kradsede Julius på det gode sted i nakken. *“Ved du hvad, det synes jeg faktisk også.”* Hun flyttede hovedet i sidste se-

kund, før Julius' lyserøde tunge ramte hendes næse. *"Nej, ikke slikke, Pølse, det har vi talt om."* Hun rejste sig op og begyndte sætte bagetingene ind i opvaske maskinen.

I det samme ringede mobilen. Liselotte genkendte med det samme nummeret. Janne Holst. Bare tanken om hende fik pulsen til at stige. Hun tog ikke telefonen. Det sindssyge kvindemenneske havde kostet hende jobbet, for pokker. Hun var mødt op i sit dyre tøj og havde løjet og fordrejet og manipuleret, så Liselottes chefer helt uden at vakle havde stolet mere på hende end på deres egen medarbejder. Hvorfor skulle Liselotte dog tale med hende? Hun lod mobilen ringe, indtil den stoppede. Få øjeblikke senere kom der en sms om, at der ventede en besked på telefonsvareren.

Efter en tøven ringede Liselotte op til svareren. Beskeden var kort: *"Det er mig, Janne. Jeg skal lige sige noget til dig. Ring du?"*

Konen måtte være endnu mere bims end først formodet, hvis hun troede, de stadig var ven-

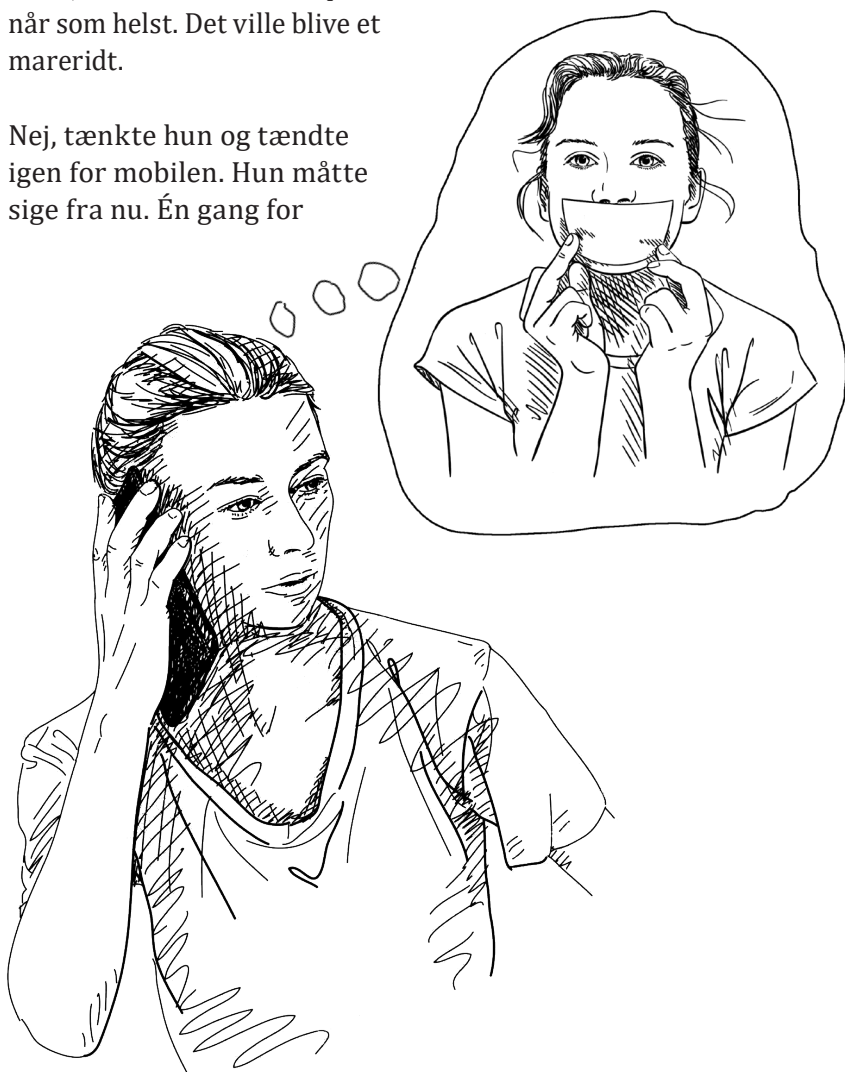
ner. Liselotte satte sig foran fjernsynet og sad lidt med blikket rettet mod skærmen uden rigtigt at se. Al den ro, hun havde opbygget ved hjælp af husarbejde og kagebagning, var med ét forsvundet. Hendes hjerne snurrede. På en måde trængte hun til at ringe Janne op og skribe sine frustrationer ud. Få hende til at forstå, at hun aldrig ville tilgive hende og aldrig ville tale med hende igen. På den anden side var kontakt med Janne det sidste, Liselotte havde lyst til. Nu havde hun lige formået at fortrænge det, der var sket. Hvorfor skulle Janne så rode op i det igen? Det, Liselotte havde allermest brug for, var fred, tænkte hun. Hun sad lidt og så på sin telefon. Så slukkede hun for den.

Det var først nogle minutter senere, at en ny tanke ramte hende: Hvis hun ikke tog imod Jannes opringninger, hvad så? Ville det forstyrrede kvindemenneske kunne finde på pludselig at stå med fingeren på dørklokken her, uden for Liselottes private dør? Svaret var et indlysende ja. Janne havde allerede til fulde demonstreret, at hun ikke lod sig afvise. Hun ville

møde op uden for Liselottes hus, forfølge hende, når hun gik tur med Julius, vente på hende, når hun kom ud fra supermarkedet. Hun ville sikkert ikke være der hver dag, men Liselotte ville aldrig helt kunne slippe følelsen af, at Janne kunne dukke op når som helst. Det ville blive et mareridt.

Nej, tænkte hun og tændte igen for mobilen. Hun måtte sige fra nu. Én gang for

alle. Hun ville forsøge at styre sit temperament og forklare stille og roligt, at nu var det nok. True med polititilhold, hvis det skulle være. Men ikke begyndte at skrigende hidsigt

eller bruge ukvemsord, der måske kunne få Janne til at bryde aftalen om at holde historien ude af aviserne. Liselotte måtte være den voksne, tænkte hun og trykkede på genkald-knappen.

“Åh, det var godt, du ringede,” sagde Janne i et tonefald, som om de havde talt sammen få minutter forinden. *“Jeg ville bare fortælle dig, at min mor døde i nat. Jeg ved, du holdt af hende, selv om hun ... Ja, hun blev jo noget forvirret til sidst, ikke?”* Liselotte åbnede munden for at svare, men Janne fortsatte uden at vente: *“Hun fik endnu en blodprop, mener de. Hjemmehjælperen fandt hende død i sengen her til morgen, så ...”* Hun pudsede næse.

“Det gør mig ondt,” sagde Liselotte, der helt havde glemt at være vred. *“Gyda var et dejligt menneske.”*

“Det var hun.” Janne trak vejret dybt ind. *“Jeg ville også sige undskyld for ... for alt det, der ... skete. Jeg ved ikke, hvad der gik af mig. Det kan godt være, jeg misforstod situationen, men ... jeg blev bare så såret.”*

Raseriet boblede op igen. *“Det er lidt sent at komme i tanker om at sige undskyld. Jeg har mistet mit arbejde på grund af dig, Janne.”*

“Så du er blevet fyret?”

“Ja.”

“Åh, det er jeg sørme ked af.”

“Det der kan jeg ikke bruge til noget.”

“Jeg var i krise. Jeg vidste ikke, hvad jeg gjorde. Endnu en gang undskyld.”

Liselotte vidste ikke, hvad hun skulle sige.

“Er du der, Liselotte?”

“Ja.”

“Er det for sent at gøre noget? Hvis jeg ringer til din chef og siger, jeg tog fejl, eller ...”

“Sket er sket. Der er ikke mere at gøre ved det.” Liselotte rømmede sig. Det var nu, hun skulle få Janne til at holde sig væk. *“Hør her, Janne: Hvis du virkelig vil gøre mig en tjeneste,”* sagde hun, *“så holder du op med at ...”*

Janne afbrød hende: *“For fremtiden slipper du i hvert fald for mig.”*

“Hvad mener du?”

“Jeg har fået job. I Aarhus. Ikke nogen stor stilling, men det er et velrenommeret firma, og jeg er sikker på, jeg nok skal få det godt der.” Da Liselotte ikke svarede, fortsatte Janne: *“Jeg tænkte, det nok var en idé at starte på en frisk i en anden by.”* Stadig tavshed. *“Jeg skal begynde første december, så jeg skal snart i gang med flyttekasserne.”*

Liselotte tav stadig. Hun kunne næsten ikke få vejret af fryd over udsigten til ikke længere at skulle frygte sin plageånd. Nu skulle hun bare få et nyt, hemmeligt mobilnummer, så ville det blive meget besværligt for Janne at kontakte hende igen.

Janne brød stilheden: *“Er du vred på mig?”*

Vred? Det var Liselotte mærkeligt nok ikke længere. Tanken om, at Janne om et par måneder ville befinde sig flere hundrede kilometer væk, gjorde hende let om hjertet.

“Hav det godt, Janne,” sagde hun højt. *“Jeg håber, du får det godt i Jylland.”*

Så lagde hun på, slukkede igen for mobilen og gik ud i køkkenet, hvorfra en vidunderlig, krydret duft bredte sig. Kagen var næsten færdig.

Jeg skal ik'

Peder Frederik Jensen

Jeg ska' ik' tørres, din dumme neger.

Hvad gør man?
Får et job.

Hvis man er heldig.

Møder op ved de røde blokke og finder vejen ind. Sidder lidt tid på morgenmødet med de ny kollegaer og skemaerne.

Så får man en cykel.

- Vi skal den vej, siger Inger, der skal lære mig op.

- Ned i kvarteret, fortsætter hun, og vi rejser os i pedalerne.

- Det er værst når... siger hun, men jeg hører ikke resten. En bil accelererer, da vi nærmer os krydset.

Hun smiler.

Jeg lyver og fortæller om min kone.

- Hun er død, siger jeg, da Inger spørger til ringen.

- Det er jeg ked af, svarer hun.

- Det behøver du ikke være, fortsætter jeg, men hun er allerede i tråd. Jeg betragter hende, hun er tynd, senet.

- Hvad gør man?

- Får en ny, svarer jeg, da hun ser på mig.

Det er ikke så svært.

*

- Jeg ska ik ud på noen terrasse - I ka glemme det, siger Karen.

– Hun er alkoholiker, siger Inger, da vi går ned ad stien til hendes rækkehus. Vi tjekker post. Reklamer, der skal med ind, og et par aviser.

Vi låser døren op med en nøgle fra det store hjemmehjælperbundt og går ind til en borger.

Stanken, tænker jeg eller siger det måske, lavt. Fy for helvede. Jeg gør en grimasse til Inger, der ryster på hovedet. Hun tænker sit, som hun siger.

Det var ude på stien.

– Man tænker jo sit, sagde hun og låste sin cykel.

Og det gør man: i gangen, i soveværelset med pletterne af pis dybt i madrassen eller når man står og tager sin frakke af og råber: Det fra hjemmeplejen, inden man overrasker Karen i køkkenet.

Hun sidder ved vinduet og glør – på den anden side af vejen ligger en Aldi.

– De kommer og går, siger Karen senere, men foreløbig råber hun:

– JEG sir I ka glem det og i øvrigt ta så lie at få – JEG sir ta så lie at få den medcin med når det er

Vi begynder på rutinen.

– Jeg trænger, siger hun derude.

– Det er sådan det er, fortsætter hun.

– Jeg ska ik noe som helst andet end sidde her

Jo, tænker jeg, men det hører hun jo ikke.

...

Hun ser på mig med de udsvævende øjne. Hun har en utændt cigaret mellem fingrene. I askebægeret ligger et skod og oser.

– Skal vi ikke slukke den der?, forsøger jeg.

– Hvem er du, spørger hun.

...

– Hva sir du, råber hun og skærrer ansigt

– Den nye, råber jeg tilbage, og Inger kigger op fra sin støvsuger.

...

– Den nye elev

– Jeg vil ik ha noen elev

– Jeg vil have den faste, ikke en som dig – man skulle tro de havde fundet dig i en kulmine, du er mørkere end mit røvhul, har de fundet dig i mit røvhul

– Nej, siger jeg.

– Forstå du, jeg sidder her, jeg ska have kaf og det det, forstår du, og kalket maskinerne af, det gør I aldrig, I gør, hvorfor gør I aldrig det

– Fordi vi ikke har tid, siger Inger.

– Tid, vrænger Karen og falder hen.

– Hvor er mine sodavand. Han stiller dem altid her ved min stol, siger hun.

Jeg bukker mig og ser efter.

– Du må have drukket dem, siger Inger.

– Jeg har... Karen når ikke videre.

Hun forsøger at tænde sin cigaret.

– Se nu der hvor de kommer og går derovre, siger hun. – Ska de aldrig hjem

– Det er jo umulig at se om de noen sinde ska hjem

– Eller

– Det ska du måske

Hun ser på mig. Jeg svarer ikke. Lader som om jeg ikke hører det.

– Ja, fortsætter den gamle – Ska I noen sinde hjem

– Vi er lige kommet, siger Inger. Vil du have et bad.

– Naaaj

– Hvem er det, der pusler

– Åh, er det dig, siger hun og vender sig mod mig. Jeg er ved at tørre hendes bord af. Jeg dur ikke til det her, tænker jeg.

– Ska du os tørre mig, siger hun.

– Hva

– Jeg ska ik tørres, forstår du det. Jeg ska ik tørres, din dumme neger.

– Jeg ska bare have min kaffe

...

– Nok

– Hun sir, det nok

Karen taler med sig selv.

– I lige begyndt, siger hun, men ska rundt og halløjse med badeværelse

– Vi vil have dig i bad i dag sir hun, nå

– Som om

– Men ræk mig den lighter der

– DER

...

– Er der ingen lighter

– Der er altid en lighter

– Han kommer, kom med en lighter men de tar dem

– Vil du se engang hvordan de tager alt. Lange fingre. Ja. Min søn

– Men hvem er du egentlig. Er du elev. Er du den nye elev

– Hvorfor ska I altid have elev med. Jeg vil have den faste. Jeg vil have Bjarne

Ham med fehåret og de store ørenringe.

...

– Jeg er ikke elev, siger jeg og vrider kluden op. Jeg sætter kaffe over.

– Den skal være lige så stærk og sort som dig, siger Karen og roder med et skod.

– Man sku tro de hade trukkt dig ud af en røv

Jeg beder hende om at tale ordentligt.

– DU ska ik hundse me maj, vrænger hun.

Inger spørger igen til badet.

– Hva tror du selv

– Lad os i det mindste skifte dit sæde, forsøger Inger.

Karen rejser sig, så godt hun kan.

Hun sidder i sit eget pis og glør ned på en Aldi.

De gennemvædede joggingbukser hænger om det benede skelet. En sort trøje og armene, der stikker ud. Fingrene for enden med smøgen, de helt gule og kloagtige negle. Det spidse ansigt og blikket, der nærmest kaster op.

Jeg betragter kaffen, der løber igennem. Der er et lille fjernsyn på væggen ved siden af vinduet.

En radio.

Man skal have en radio for at blive gammel.

Man skal være småtspisende og på piller

Min kones mormor har en radio. Hun tager piller, en del.

Det er ikke den samme virkelighed som min. Ikke samme historie.

Hun er ikke død, tænker jeg og betragter Inger, der er omsorgsfuld, men hendes grænse er nået. Hun vil ikke mere, men hun gør det. Hun arbejder. Hun står op og møder. Gør sit. Tager sin hvide kittel på og pakker en rygsæk.

– Stil lige på radioen, siger Karen. – Jeg vil høre nu, siger hun og falder ned på sit nye tørre sæde.

Der er dyrestier på køkkengulvet. Fra kaffemaskinen til stolen, fra stolen og videre ud i gangen og ind til sengen er linoleummet slidt

– Du burde få lidt sol, siger Inger. Sætte dig lidt ud.

– Solen – jeg ska ik have noen sol

– Nå, siger Inger. – Så må du jo selv om det.

Hun kigger på mig. Jeg har intet lavet.

– Første dag, siger hun, er altid en fornøjelse.

Vi går ud af huset, smider skraldeposen ud. Hilser på naboen, der står og river have-

gang. Karens er ved at gro til.
Hækken burde klippes.

– Lagde du mærke til, hvor fedtet der er? spørger Inger.

– Ja, svarer jeg. – Mine fingre klistrede fast til knapperne på hendes radio. Nikotinen, siger jeg.

– Og alt det andet, fortsætter Inger.

...

– Jeg har aldrig været gift, lyver jeg. – Jeg ved ikke, hvorfor jeg sagde det, siger jeg, da hun holder døren.

Hun kigger på min ring.

– Nå, siger hun. Det må du da selv om.

*

Men egentlig begynder det på en anden måde.

I kvarteret. Vi runder sideveje og villaveje. Cyklerne er velsmurte.

Inger standser og trækker over i de store kryds. Hun bevæger sig roligt og

taler om morgener, om de første man møder, og hvad man gør.

– Her hos Fru Kristensen skal man være to, siger hun.

Døren er brun, huset lavt.

– Godmorgen, råber Inger.

Jeg tager skoene af. Der lugter hengemt.

– Godmorgen, lyder det i det samme.

Værelset er mørkt endnu. Vi trækker gardinerne fra.

– Det er jo blevet lyst, siger Inger.

Fru Kristensen under dynen.

Inger finder remedierne frem.

Et øje dukker frem fra dynen.

– Hvem er du?, lyder det.

– Den nye, svarer jeg.

– Er du elev?

– Nej.

– Vil du trække gardinet fra?

– *Vi skal have dynen af dig, siger Inger.*

Vi får hende op. Hun kan det meste selv. Vi får hende ud i badet. Hendes blik er på mig. Hvad ser hun, tænker jeg og får lyst til at spørge.

– *Det er et nyt land, siger hun fra brusenichen. Inger er over hende med vandet. Jeg tager fat, da hun er færdig.*

– *Det må vi ikke, siger Inger.*

Jeg når ikke at spørge.
– *Vi må ikke løfte på den måde, siger hun. Vi skal være to.*

Fru Kristensen ser på os. Hun fryser.

Da hun er tilbage i sengen, går vi i gang med morgenmaden.

Hun sidder ved sit sengebord. Hun er tavs, da jeg kommer ind med skålen.

– *Tak, siger hun. I er nu så venlige mod mig. Jeg er taknemmelig, siger hun, så højt hun kan.*

– *Men jeg vil ikke mere... Forstår du?*

– *Ja, siger jeg.*

– *Der er ikke noget at leve for længere, siger hun. – Jeg har aldrig været gift. Jeg holdt med at arbejde for næsten tredive år siden. Jeg har ingen børn.*

– *Spis nu lidt, siger Inger i det samme.*

– *Jeg spiser, når jeg har lyst.*

– *Ja, bare du husker det. Vi bliver nødt til at gå.*

– *Jeg er nu så taknemmelig.*

– *Vi smækker efter os.*

– *Ja, husk det nu. Begge låse, siger den gamle.*

Vi husker det.

Og jeg husker noget andet, idet vi går. Det er noget med Inger. Hendes lænd og gangen. De lette trin, når hun forcerer havegangen. Hun har sin frakke over armen, låser cyklen op og fortæller om den næste. Der er ikke så langt, siger hun og begynder at gå. Lidt efter sætter hun sig på sin Raleigh med det lille røde mærke på stangen.

Jeg husker min kone stå i en butik, hvordan hun tabte sin pung og måtte bukke sig ned, og jeg stod lidt væk og fik lyst til at hjælpe hende, og alligevel holdt jeg mig væk, fordi jeg ikke ville være en af de der mænd.

Dem, der samler på hvide kvinder, en af dem, der går efter et pas og en fribillet til det rige nord.

– Lige ind i det amoralske, sagde min far, når folk tog af sted.

Jeg tog min uddannelse og ville være noget for Afrika. Men så mødte jeg hende igen dagen efter.

Og igen.

Endte midt i velfærdens mørke.

Nu er jeg så noget her, tænker jeg og følger efter Inger.

– Inger, siger jeg. Hun ser sig over skulderen.

Jeg ved virkelig ikke, hvorfor jeg løj, har jeg lyst til at sige, men jeg smiler bare og spørger, hvornår man holder pause.

– Ja, ikke endnu i hvert fald.

– Nej, nej, undviger jeg.
Vi standser ved et rækkehus. Der står tre små grantræer i havegangen.

– Jeg har boet i Danmark over ti år, siger jeg til Inger, da hun åbner lågen. – Jeg kunne ikke få noget arbejde.

Hun ser på mig.

– Jeg er egentlig skolelærer, siger hun så, men jeg fik stress.

– Jeg er landbrugsøkonom, siger jeg, men fra Mali. Jeg ved ikke så meget om grise eller om at pleje gamle.

– Det kan vel ikke helt sammenlignes, siger hun.

– Måske, siger jeg.

– Penge og ensomhed, siger Inger.

Jeg nikker.

– Vi forstår hinanden, siger jeg, inden jeg lukker lågen.

*

– *Man skulle give os en pille, når vi fylder halvfems, siger Tyra.*

Jeg er ved at skære brød ud til hende. Inger er i det andet værelse.

– *Der er intet tilbage, når de andre dør, og ens børn ikke gider komme forbi, fortsætter hun.*

– *Min datter bor i Hellerup. Hendes mand er reder i Mærsk. De rejser til den anden side af verden, når de har tre dage fri. Men tror du, de har tid til at se til mig?*

– *Nu er du vist retorisk, svarer jeg.*

...

– *Dig kan jeg godt lide. Du forstår, hvad det handler om.*

– *Måske, svarer jeg og sætter tallerkenen fra mig på hendes bord.*

– *Den her krop virker ikke, siger hun, – men mit hoved er som nyt. Jeg husker alt, men jeg kan ikke kradse mig på anklen, når det klør. Det er et mareridt.*

Jeg nikker.

Hun begynder at tale om madden, der ankommer med bud.

– *Det er udmærket, siger hun, – men jeg har altid bestemt det meste selv. Min mand og jeg forstod at give hinanden plads. Mit datter derimod.*

Jeg smiler til Tyra.

Hun smiler igen.

– *Min datter har så meget tingeltangel på fingrene og så lange negle, at hun ikke kan åbne sin sikkerhedssele. Så må rederen hjælpe. Ja, ja, – når skidt kommer til penge, som jeg plejer at sige. Hendes mand er en opkomling, men hun kommer nu meget godt efter det selv.*

Jeg nikker vist bare igen.

...

– *Jeg vil jo ikke spørge, siger hun.*

– *Nej, siger jeg. Men svaret er Mali.*

– *Det tænkte jeg nok. Du ligner en hyrde.*

– *Jeg er en slags hyrde, siger jeg.*

– *Hvordan er det så?*

– *Svært at undgå opmærksomhed, siger jeg.*

– *Dig kan jeg godt lide.*

Inger står i døren til stuen.

Hun smiler.

Alle smiler.

*

Alleens mørke, koglerne fra lærketræet og den vældige krone, alting står i blomst, alt det jeg ikke kender navnene på, farverne der former sig fra stilkene, stilkene, der rejser sig fra de tilgroede staudebede.

Garagens træværk, der er frønnet, malingen der skaller af i gult og blå, en støbt kant til at køre over med vognen. Jeg gætter på en ældre Fiat eller måske endda en Morris Minor. At manden kom hjem i sin Minor, at han stod et øjeblik og betragtede lærketræet.

Indkørslen er i sig selv en pløjemark.

Fliserne ligger skævt.

Klinkerne på trappen er flækket.

Gelænderet og det lille udhæng ved hoveddøren er i halvtredserstil med en eternitplade ovenpå, et stativ af runde rør, der engang havde været hvide, men som nu bløder rust og tæring. Designet er tilpasset fortiden.

Skiltet på døren det samme.

Der går en evighed, før hun åbner.

I gangen hænger en pels. Et bræt med nøgler fra et overstået liv. De hænger på hver deres søm ved spejlet.

Bakelit. Stofledninger. Gulvtæppe fyldt med nåle fra træet, nåle, der blæste ind under døren, hvor bundstykket er gået hjemmefra.

Piller og en journal, der skal føres.

Kvindens alt for tynde ben og et ur, der tikker.

At alting er som hos min kones mormor.

Udover ensomheden. Den står og svajer ved gasovnen, gasov-

nen, der står åben for at lune det kolde, gamle køkken.

Et hurtigt farvel.

Villavej og et sving til venstre.

Inger, der fortæller om sine døtre og mig, der fortæller om min landsby. Om musik.

– Jeg har set et program om malinesisk musik, siger hun. Hun er optaget af koraen – den traditionelle harpe.

Jeg siger, at jeg kan brænde en cd.

– Det behøver du ikke, svarer hun. Bare giv mig navnene, så finder jeg det selv.

Imens vi cykler, ridser hun nogle grundregler op om tavs-hedspligt.

– Man ser jo så meget, siger hun.

– Du må i øvrigt ikke gribe dem, når de falder. Du skal lade dem ryge til jorden for at skåne din ryg. Vi må heller ikke rejse dem. Det gør Falck. De har sådan en pude, de puster op om de gamle, så de kan få dem op og stå.

– Og så er der dem, der går hjemmefra. De demente. Nogen af dem finder man aldrig. Eller på et tidspunkt gør man, men så er de døde. Så ligger de nede ved mosen i et krat, fortsætter hun. – De vil give dem en chip i nakken nu. Det ved jeg ikke... Måske er det i orden. Hvis nu de vælger selv, inden sygdommen bliver for slem.

– Jeg har ikke nogen holdning til det, siger jeg. – Eller... det har jeg nok alligevel. Jeg synes, man skal have lov til at gå sin vej, siger jeg, mens vi standser i et lyskryds. – Hvis man vil lægge sig ud i ørkenen eller i skoven eller på en isflage, skal man vel have lov?

– Har du set den film med ham eskimoen, spørger hun så.

– Det må man vist ikke sige.

– Nå nej, men så inuit. Men det var han nok heller ikke. Han var samer, siger hun.

– Uden r, siger jeg.

– Hvad?

– Same. Det lærte jeg på sprog-skolen.

– Ok. Han var same, og han lagde sig ud på isen, bandt sig fast til sin snescooter og ventede på, at isen skulle bryde. Han var gammel, og vidste lige hvornår foråret kom. Det var fordi, han ikke længere tjente nogen funktion, og fordi han lå fællesskabet til last, siger Inger.

– Ja, svarer jeg, men så er det jo også tid.

– Er det? spørger Inger. – Vi lever trods alt ikke i middelalderen.

– Det kommer vel an på... svarer jeg

*

Vi spiser sammen med vores kollegaer samme sted, som vi mødte ind om morgenen. Folk pakker deres rugbrødsmaader ud. Åbner Tupperwarebokse med salat og pasta. Man taler om dagens gøremål, en har været til eksamen, en anden spørger til en borger, og de ler, griner og drikker kaffe. Jeg spiser salat og små tomater.

Ved bordet sidder en tidligere skraldemand, der blev træt af mandlige kollegaer. En kvinde, der ikke siger noget, men som løser suduko i en rasende fart,

to unge blondiner, der taler om børn, en palæstinenser og to afrikanere – begge fra Ghana. Ude i tekøkkenet sidder en chilener og taler i telefon. Hun har stort, sort hår og smukke træk. De, der administrerer, har travlt med deres papirer. De sidder på kontorer med dørene åbne. Jeg fylder en flaske med vand og går på toilettet.

Snart er vi videre.

Vi skal overstå eftermiddagens rutiner.

Inger er tavs. Jeg er tavs. Solen skinner.

I virkeligheden var det med min kone hverken løgn eller sandhed, men det ved Inger ikke. Min nuværende kone ved det heller ikke. Ingen ved det. At jeg blev gift med en kvinde, der siden hen forsvandt, og som pludselig dukkede op igen med krav om penge til et barn, hun påstod, jeg var faderen til, og som ligeså pludselig forsvandt, hvorefter jeg fik en sms, hvori der stod hun var død. Alt sammen for længe siden. Hvordan hun fandt mig i Europa, aner jeg ikke. En dag sad hun bare foran vores opgang, da jeg kom ned.

– Jeg ringede ikke på, sagde hun.

Hun havde taget hensyn og var kun interesseret i mine penge. En del hver måned i mange år.

Jeg sagde, at jeg ikke anede noget om noget barn, og desuden forsvandt du.

– Vi var så unge, sagde hun. – Jeg turde ikke sige noget hjemme.

– Jeg vidste ikke, du havde et hjem, sagde jeg. – Dengang sagde du, at dine forældre var døde.

– Ja, svarede hun. – Det sagde jeg, og det passede ikke. Jeg hedder heller ikke det, du tror, og jeg laver ikke det, du regner med, men jeg vil have dine penge, ellers får det konsekvenser.

Da hun havde sagt det, gav hun mig et telefonnummer, jeg skulle skrive til, når jeg havde tænkt lidt over det.

En uge efter kom der en besked, hvor der stod, hun var død. Jeg slettede både beskeden og nummeret. Jeg stod i vores køkken. Jeg kiggede ned i gården, hvor en mand sad og røg.

Siden da har der ikke været noget af den slags. Integratio-

nen er ved at lykkes, men jeg spiser ikke svinekød, og jeg drikker ikke. På den måde er jeg alligevel uden for danskerens fællesskab og heller ikke længere i Mali.

*

Inger finder hjemmehjælperbundet.

Det er et rent hjem med musik. En kvinde, der hviler sig i en stol. Hun byder på en småkage og interesserer sig for sygdomme. Hun er frisk, men må støttes, og ofte går hun ud.

– Så tit jeg kan, siger hun. – Ellers falder man sammen. Jeg har for meget at se til, børn, børnebørn, kortklub og dans.

Inger spørger til helbredet, til sårene, der ikke vil hele.

– Åh ja, dem, siger den gamle.

– Fik du ordentligt med creme på?

– Ja, ja, og hvis det ikke virker, må vi forsøge med de der mider, der spiser det døde væv. Man kan vel lige så godt vænne sig til tanken.

...

Vi er der ti minutter. Det er Chopin, hun hører.

*– I den lette ende, siger hun selv, da jeg kommenterer det. – Sådan er eftermiddagene, siger hun.
– Vent til det bliver aften. Der begynder de at danse, siger hun.*

*– Hvem?, spørger jeg.
– Dæmonerne. Så hører jeg gerne det helt moderne eller Bach. Den ene ende af skalaen eller den anden. To timers stilhed på partitur eller hele symfonien. Det er sådan det er, med mindre jeg skal i kortklub.*

– Tag en småkage på vejen, siger hun, da vi lægger an til at gå.

*

Blokkene ligner blokke. De er røde og har tre til fire etager. Der er en ringeklokke ved hver dør med navneplader i sort. Inden for hoveddøren hænger en tavle med navnene på alle opgangens beboere, et nummer til ejendomskontoret og noget information om vaskekælder og cykelkælder og fællesarealer. Alt er meget præcist og bør overholdes. Det ved man om Danmark. Det har jeg lært. Regler er til for at

blive fulgt. Korrupsion findes ikke. Det blev jeg ved med at tro. Også da vi skulle giftes. Jeg gik og ventede på det øjeblik, hvor borgmesteren ville kræve penge under bordet. Det kom aldrig. Vi gik derfra som mand og kone. Han stod og smilede og sagde tillykke. Han gav os bare papiret med stempler og det hele. Den slags plejer at koste, sagde jeg. Et styks stempel er lig nogle krøllede sedler. Min kone grinede og gik ud i lyset.

Dengang.

Nu i opgangene ved jeg det. Stil cyklen i cykelstativet. Luk lågen. Kom til tiden. Parker i dertil afmærkede båse. Smid maden ud, når datoen er overskredet. Betal din skat.

Jeg kan lide det. Det fortæller jeg Inger.

– Al den orden, siger jeg.

– Ja, for det meste er det fint, siger hun, men det kan nu også blive for meget.

– Det ved jeg nu ikke, siger jeg.

Vi ringer på hos John.

...

John er socialdemokrat, men socialdemokratiet er ikke sig selv. Sådan siger han. Det har forandret sig.

– *Men det har verden jo også, svarer jeg.*

– *Ja, siger Inger.*

Jeg smører snitter til John, der overhører min kommentar.

Han står i døren til køkkenet. Han har en livrem, der kun lige holder bukserne oppe.

– *Da jeg var i arbejd', siger John.*

– *Som hvad?, afbryder jeg.*

– *Smed, siger han og begynder at remse op: B & W, Bakken, Poulsen og Søn, Bispebjerg Hospital, en tur til Irak for at bygge dæmninger og damme omkring Tigris, et par mindre foretagender i Nordvest og til sidst varmemester her i de kar-réer, hvor han selv bor endnu.*

– *Jeg har aldrig kunnet blive det samme sted. Kun i partiet altså. Men nu det os slut. Jeg kan ikke holde den bande akademikere ud længere, siger han.*

– *Som om de vidste noget om nedslidning. Om at begynde i lære, når man lige er fyldt femten. Om at arbejde, til kroppen holder op med at virke.*

– *De sidder bare og bøjer papirclips og stabler fantasitioner, siger Inger fra gangen.*

– *Det ka man sgu da gå hen og få gigt af, siger John.*

– *Hvis man bliver ved længe nok, fortsætter Inger.*

De griner.

– *Jeg er helt frisk i pæren, siger manden. – Men bentøjet og ryggen vil ikke mere, og jeg har svært ved at optage føde, og jeg har sukkersyge.*

Jeg stiller hans frokost på det lille klapbord.

– *Jeg ka ikke få det ned.*

– *Du må prøve lidt af gangen.*

– *Jeg ved ikke.*

– *Vil du have noget til? Vand?*

– *Vand, svarer John. – Nej du, så får man bare åkander i røven.*

*Jeg skal bare have en kop kaffe.
Husk fløden. Den i flasken du ve.
Kaffefløden.*

Jeg finder den brune flaske og
hælder lidt i. Det er ikke nok.

– Jeg skal nok sige stop.

...

– STOP!

*

Klokken fjorten cykler vi
hjemad. Dagen er ved at være
forbi. På vejen kommer vi forbi
kirken. En hund skider op ad
lågen. En ældre kone ser den
anden vej.

Så er der en bus, der bremser,
og ud kommer en flok børn
med balloner.

En cyklist standser, og lader
børnene passere cykelstien.

Inger og jeg taler om fjernsyn.

*– Jeg ser mest det svenske, siger
hun. – Babel for eksempel. Bog-
programmet. Kender du det?*

Jeg siger, at jeg stort set aldrig
læser.

*– Kun når jeg skal, fortsætter jeg,
og vi sænker farten ved bussen,
hvor flere børn kommer frem
med balloner. De røde og grønne
og gule og hvide og orange bolde
dukker frem fra dørens karm og
kaster sig opad mod himlen, før
de korte snore standser dem. Så
dukker barnet frem for enden
af snoren, dernæst gentager det
hele sig, mens en pædagog forsø-
ger at få styr på flokken.*

Inger fortæller, at hun læser
meget. Hendes yndlingsbog er
skrevet af en sydamerikaner,
jeg ikke kender.

Hun spørger, om jeg kender
nogen afrikanske.

*– Jeg kan huske nogen, men de
boede alle sammen i Paris eller
London, siger jeg. – Hvis du for-
står. Altså. De var ligesom ude
af trit med den virkelighed, de
forsøgte at beskrive.*

Inger fortæller om danske for-
fattere, hun synes, jeg skal læse.

Jeg glemmer navnene igen.
Nikker bare.

Da strømmen af børn hører op,
lukker busdørene, og bussen
forsvinder.

Den er alt for lille til mig, damecyklen, men vi kører langsomt. Hele dagen i det samme tråd. Én lang bevægelse nærmest. Vi passerer en kollega.

– Han er ligesom dig, siger Inger.

– Ny?, spørger jeg.

– Ja, og ikke fast endnu, hvis han bliver det.

– Det ved man jo aldrig.

– Nej.

Da vi stiller cyklerne fra os og låser dem, fortæller Inger, at hun løber maraton.

Berlin, London, København og en gang i nogle miner i Baden-Württemberg.

– Det ligger i Tyskland, siger hun.

Jeg spørger, hvordan hun træner.

– Når jeg har fri, siger hun, tager jeg hjem og sidder en halv time i min have, hvis det er vejr til det. Så løber jeg. Mine piger er store og klarer sig selv.

Jeg siger, at jeg træner hver anden aften i et center.

– Det kan man godt se.

Jeg retter ryggen.

Der er så mange gange under Europa, tænker jeg, mens vi går op ad trappen til kontoret.

Et liv ovenpå og et liv nedenunder. Her mødes de gamle og de kriminelle og immigranterne og luderne og de sindssyge og alkoholikerne og narkomanerne og islamisterne.

På den måde får de en funktion. Fordi vi ved, de er der. Jeg er der, men jeg er også her. Jeg tørrer røv, men jeg bliver også tørret selv.

Drengen

af Lotte og Søren Hammer

Drengen sad på stolen ved vinduet, da hun kom ind.

Hun blev ikke overasket, end-sige bange, det var ikke første gang, at hun oplevede det, og hun vidste, at det bedste var at fortsætte sit arbejde uden at lade sig mærke med ham. Så ville tingene gå, som de nu skulle, og han ville forsvinde igen.

Kvinden lå vågen i sin seng, og Susan Eriksen kunne se, at hun var vred. Hendes mørke øjne gnistrede bistert, hvad var det for noget rod? Klokkeren var godt på vej til halv ni, og hun plejede at stå op allersenest klokken otte. Eller rettere blive hjulpet op, selv kunne hun ikke. Forhenværende overlæge og professor i pædiatri Helga Starke var en kvinde, der på trods af sin høje alder forlangte orden omkring sig, og tyve minutters forsinkelse var ikke orden, det var slendrian. Den gamle kvindes ironi var skarp:

– Mange tak, fordi De ville komme.

Susan Eriksen forklarede, uden at undskylde:

– Vi har to sygemeldinger her til morgen, derfor er alt en smule forsinket.

– Så kunne De have rubbet Dem noget mere.

– Ja, måske, men nu er jeg her jo.

Hun løftede sengens hovedgærde og bød kvinden en hånd.

– Kom, Helga, nu hjælper jeg dig op.

– Det er professor Starke for Dem, når De kommer for sent. Jeg skal i bad i dag, det er onsdag.

– Naturligvis skal De i bad i dag, professor Starke.

Susan Eriksen smilede til hende, hun brød sig om hende. Også når hun var sur. Det var ærgerligt med drengen, men professoren var trods alt snart 96 år, og ingen lever evigt.

Hun gav sig god tid til den gamle kvindes bad. Selvom morgenen var travl, var det en dårlig idé at forcere arbejdet i badeværelset. Et bad tog den tid, det tog, og badeværelsesgulvet var et farligt sted at falde, hvis man var midt i

halvfemserne. Desuden nød kvinden sit bad, og det skulle hun have lov til. Efter badet lod Susan Eriksen de våde håndklæder falde på gulvet og cremede med rolige, roterende bevægelser kvinden ind.

Den gamle nynnede sagte, og Susan Eriksen fortsatte processen et stykke tid længere end nødvendigt, så måtte hun løbe en smule hurtigere om lidt, rubbe sig noget mere, som professoren havde udtrykt det. Samtidigt planlagde hun resten af morgenen i hovedet, så godt hun kunne. Afdelingslederen var på seminar, og hun vidste at de andre social- og sundhedshjælpere ville henvende sig til hende om lidt og forvente, at hun fordelte arbejdet og havde styr på morgenen. Ikke fordi hun formelt havde højere rang, end de havde, men sådan var det bare i spidsbelastningssituationer. Senere hen, måske i morgen, ville de drille hende:

Du har et bestemte-gen, Susan; du var blevet en førsteklasses diktator, Susan, den slags. Men det var ikke ondt ment, nærmest kærligt, og i situationen var der ingen som

drillede, der gjorde de blot, hvad hun bad dem om, uden at nogen satte spørgsmålstegn ved den ting.

Hun holdt rutineret fast i kvindens overprotese og trak til, så børstede hun gebisset med håndsæbe, mens den gamle skyllede munden. Bagefter hjalp hun kvinden i en badekåbe og støttede hende ind i værelset. Drengen var der endnu.

Det bankede på døren, og straks efter blev den åbnet. Det var Susan Eriksens kollega med morgenmaden. Carina Schöne var midt i tyverne, godt ti år yngre end Susan Eriksen, alligevel var de gode veninder, de to. De sås privat, hjalp hinanden, når det behøvedes og arbejdede desuden udmærket sammen. Normalt, men ikke altid.

Carina Schöne aflæste straks sin venindes ansigtsudtryk, det var irriteret. Alligevel lod hun sig i første omgang ikke mærke med noget. Hun dækkede op til den gamles morgenmad på værelsets eneste bord, et klodset, rundt mahognisofabord: En kop te med tre stykker sukker, to skiver ristet franskbrød med appel-

sinmarmelade og et bæger jordbær-yoghurt, som hun åbnede og satte en ske i. Det var det samme hver morgen, den forhenværende professor brød sig ikke om variationer i sin morgenmad. Først da hun var færdig, spurgte Carina Schöne:

– Hvad er du sur over? Er det det der skolemøde, der nager dig? Jeg kan gå med, hvis du vil have det. Så er du ikke alene.

Susan Eriksen var alenemor. Hendes søn gik i tredje klasse, og han var ikke altid lige nem. Heller ikke hjemme, men alt i alt var han en god knægt, vild, javel, men uden ondskab, bare lidt vel rapkæftet indimellem ... synes Susan Eriksen. Hun var indkaldt i aften på skolelederens kontor til en samtale om Kristians inadækvate adfærdsmønster, som det hed i det brev, hun havde modtaget en uge tidligere.

Inadækvate adfærdsmønster? – han havde kaldt sin klasselærer en led luder, hvilket selvfølgelig var forkert, ingen tvivl om det, og det var fair nok at diskutere, men inadækvate adfærdsmønster ... hun kunne ikke udstå de to

ord, de skræmte hende, og det gjorde mødet også. Alligevel havde hun ikke skænket det en tanke her til morgen, der havde været for travlt, hvilket måske i den forbindelse var meget godt.

Hun svarede:

– Jeg er irriteret over, at du kommer for sent.

Carina Schöne slog mut ud med armene, herregud, ti sølle minutter, hun lignede en teenager.

– Ti sølle minutter som i næsten en halv time, og det er tredje gang i den her måned plus de gange, som jeg ikke kender. Desuden har dine flagrende mødetider en betænkelig tendens til at falde sammen med de morgener, hvor Anita ikke er her.

Anita Henriksen var deres afdelingsleder – et stykke tid endnu. Hun havde sagt op til fordel for en lignende stilling på et privat plejehjem. Bedre løn for samme arbejde, det kunne ingen bebrejde hende.

Carina Schöne blev rød i hovedet, men var fornuftig nok til ikke at forsvare sig.

– Okay, point taken. Men jeg kunne da ikke vide, at vi havde to syge. Desuden arbejder jeg jo bare i den anden ende, jeg snyder ikke, tværtimod, hvis man gør det op.

Det var rigtigt. Carina Schöne blev altid en halv time ekstra og nogle gange en hel, hvis hun var mødt for sent. Det hjalp bare ikke meget, hvis hun manglede om morgenen, og der var pres på.

Susan Eriksen droppede emnet, hvad mere var der at sige? Men hun bemærkede, at veninden ikke havde sat spørgsmålstejn ved hendes ret til at bebrejde hende. Det ville ellers være nærliggende, hun var ikke chef, kun kollega, og ret beset var hun ikke i en position til at irettesætte. Det var, som om Carina Schöne læste hendes tanker:

– Når du bliver afdelingsleder, kan du bevilge mig fleksibel mødetid, så er problemet løst.

– Når jeg bliver afdelingsleder, kan jeg trække dig i løn, hver gang du ikke møder til tiden.

Først da hun havde sagt ordene, opdagede hun fælden, men

da var det for sent. Veninden var straks over hende:

– Så du søger altså. Det er jeg glad for, men, gud fader, hvor har det taget lang tid for dig at beslutte.

Susan Eriksen trak i land:

– Jeg har ingenting besluttet, du lægger mig ordene i munden. I øvrigt er der rigelig tid endnu. I hvert fald skal jeg først have det møde på skolen overstået, før jeg har overskud til at tænke på andre ting. Og ja, jeg vil gerne have, at du går med, det vil være rart. Men kom nu, vi tager den anden lænestol i dag. Vær sød at hjælpe mig.

Sammen bar de lænestolen hen til sofabordet og hjalp den gamle på plads. Resten klarede hun selv, hun kunne udmærket spise selv, det gik blot noget langsomt. På vej ud af værelset spurgte Carina Schöne:

– Hvorfor skulle det være den anden lænestol? Var der nogen? Så du noget?

Hendes stemme var eksalteret. Susan Eriksen nedtonede det syn, hun havde haft:

– *En dreng, men vi kan tale om det senere, hvis du synes. Gå ind og giv Albert hans piller og smør hans ben. Fortæl fru Mortensen, at hun bliver hentet af sin søn om en halv time, hun har sikkert glemt det. Og gå så ind på kontoret, jeg laver en liste til dig, når jeg har lidt mere overblik.*

– *Ja, ja, det skal jeg nok. Men hvordan så han ud, og hvor gammel var han?*

– *Omkring syv vil jeg antage, og han er gammeldags klædt. Knickers, sixpence, tunge sko og en alt for stor vinterfrakke. Og så slut med det, vi har arbejde at gøre.*

– *Hun har ellers haft et godt liv, jeg mener overlæge og professor og al ting, det er ret godt gjort.*

– *Alberts piller, Carina.*

– *Ja, ja, men synes du ikke?*

– *Jo, måske har hun. Det er svært at vide.*

Albert gik rundt på afdelingen med sit gangstativ. Det gjorde han det meste af dagen. Han var en tynd, nærmest afpillet, mand med hovedet dinglen-

de skråt nedad, så han måtte skæve op, når han ville se, hvor han gik. Han kunne lide at manøvrere sig hen foran andre, personale eller beboere, og udstøde lyde. Han håbede på, at nogen fulgte ham væk, lagde hånden på hans hoved, klappede ham et par gange på kinden hvorefter han ville grine hjerteligt og starte forfra. I lommen havde han bolsjer, som han fra tid til anden stak i munden, suttede på et stykke tid og derefter lagde tilbage igen. Det var hans liv, rundt og rundt med gangstativet fra morgen til aften. Han trivedes godt, kunne lide afdelingen og beklagede sig aldrig, hvis han blot fik en smule kærlighed en gang imellem. Og så sin daglige tur ned i gården. Det var dagens højdepunkt, når Susan Eriksen tog ham med elevatoren ned, hvor hun hjalp ham med at ryge en cigaret eller, hvis der var tid til det, to cigaretter. Det skete gerne efter middagsmaden klokken tolv.

Susan Eriksen holdt cigaretten, mens Albert begærligt sugede. Hun sad yderst på en bænk ved siden af Carina Schöne, som røg sin egen cigaret. De to kvinder forsøgte, hvis

det var muligt, at holde deres pauser sammen. Albert lo højlødt, og Susan Eriksen kildede ham på topmaven, så han lo endnu mere. Carina Schöne spurgte:

– Vil du fortælle om drengen, du så?

Hun var den eneste, som Susan Eriksen havde fortalt, at hun til tider ... det var svært at formulere ... registrerede ting, som få andre mennesker gjorde. Sådan havde det været for hende, så længe hun kunne huske, men det var ikke noget, som hun gjorde et stort nummer ud af. Dels skete det ikke særligt ofte, der kunne sagtens gå år imellem, at hun var ude for noget ... ualmindeligt, og dels havde hun intet ønske om at sætte sine specielle evner ind i en sammenhæng, for slet ikke at tale om at forsøge at udvikle dem yderligere. Således afskyede hun enhver tanke om, at hun skulle være clairvoyant, synsk eller andre lignende betegnelser. Hun så blot ting fra tid til anden, og mere var der ikke at sige til det. Det var i alle tilfælde ikke noget, hun ønskede skulle blive alment kendt. Halvdelen

af hendes bekendtskabskreds ville tro, at hun var bindegal, og den anden halvdel ville komme løbende med deres stjerne tegn og krystalkraft og hvad det nu ellers hed, al den idioti, som mennesker kunne få sig selv til at tro på. Ingen af delene var hun interesseret i, for nu at udtrykke det mildt.

Hun svarede modstræbende:

– Der er ikke noget at fortælle, det er bare en dreng.

– Åh, kom nu, Susan. Hvordan så han ud?

– Det har jeg fortalt én gang.

– Så gør det igen.

Hendes veninde var altid vældigt interesseret i hendes ... specielle evne, og hun svælgede sødt gysende i hver detalje, de få gange hun havde fået muligheden. Mens hun tændte en ny cigaret til Albert, forklarede hun halvirriteret:

– Han er cirka syv år, måske lidt yngre. Han har viltert, blondt hår, stritøre, store brune øjne, og hans mund er lille og ser ud, som om den smiler

en smule hele tiden. På hovedet har han en gammeldags sixpence, og så er han i en lang, mørk frakke, der ikke er hans, den er flere numre for stor.

Hans sko er brune og klodsede og hans knickers er grå ligesom hans strømper. Andet er der ikke, og lad nu være med at plage mig, for det eneste, jeg kan gøre, er at gentage, hvad jeg allerede har sagt, og det gider jeg ærligt talt ikke. Du ved, at jeg ikke har lyst til at tale om den slags.

Carina Schöne ignorerede hendes indvendinger.

– Og han er kommet for at hente hende?

– Ja.

– Er det ikke underligt, at det er et barn?

– Muligvis. Det plejer at være voksne, gerne en forældre vil jeg tro, men hun har måske ikke andre.

– Tror du, at det er hendes søn?

– Hvor skulle jeg vide det fra?

– Men tror du?

– Det kan det vel være, det ville være nærliggende.

– Vil du ikke finde ud af det?

Susan Eriksen slog ud med armene, Albert gryntede utilfreds og skævede op efter sin cigaret.

– Hvordan skulle jeg det?

– Spørge ham, måske.

– De svarer ikke.

– Så hendes scrapbøger, hun har tre, ved jeg.

Susan Eriksen nåede at æde sit afvisende svar i sig, inden det kom ud. Hun havde i de tre år, Helga Starke havde boet på plejehjemmet, været fascineret af hende, hendes styrke, hendes indsigt i mange ting og frem for alt hendes høje uddannelse, selvom det måske var noget snobbet at være det. At kigge i professorens familiealbums ville ikke være uetisk, hun havde flere gange sammen med den gamle set i dem, men uden rigtigt at hæfte sig ved indholdet. Det havde mere været for Helga Starkes egen skyld, når hun havde lyst til at

vide et billede eller en avisartikel og derigennem genoplive fortiden. Hun sagde forsigtigt:

– *Måske, hvis jeg har tid.*

– *Du mener, hvis hun ikke dør før?*

– *Overhovedet ikke. Hun dør, når hun dør, det har jeg ingen indflydelse på. Jeg mener, hvis jeg har tid, jeg har også andet at lave.*

– *Er Kristian ikke hos din mor?*

– *Jo, og?*

– *Så har du masser af tid. Jeg skylder en halv time, som du ved. Den kan du bruge hos Helga. Så tager vi ud og drikker en kop kaffe, når jeg har fri, og bagefter har jeg en udmærket pizza hjemme hos mig, som vi kan varme. Nu ikke alle de der evindelige overvejelser, Susan. Find ud af hendes historie, jeg henter dig bagefter, vi snakker igennem om mødet i aften, og så skal tingene nok gå. Kristian har jo for pokker ikke tævet en førsteklasseelev eller sat ild på skolen. Du bliver altid så defensiv i de der situationer, det er ikke til at holde ud. Du har en god knægt, hold for pokker fast i det.*

Det tog Susan Eriksen næsten to timer at få et overblik over Helga Starkes liv. Hun brugte den gamles scrapbøger og internetsøgninger på sin iPad. Tre gange kom Carina Schöne ind i værelset for at hente hende, og tre gange blev hun med en håndbevægelse sendt bort. Imens lå professoren og sov fredeligt på sin seng med regelmæssige åndedrag, ikke som et menneske, der snart skulle dø. Lidt efter lidt fik hun stykket historien sammen. Drengen var der stadig.

Et tidligt fotografi fra 1938 viste en ung Helga Starke, der poserede med et spædbarn på armen og sin mand ved siden af. Det var sommer, parret smilede stolt, og under fotoet var anført en stedbetegnelse: Memel, 1937. Hun googlede stedet: først erobret af russerne i vinteren 1945, derefter generobret af tyskerne. Der fulgte billeder med, ubehagelige propaganda-billeder. 14 millioner fordrevne tyskere, kvinder, børn og gamle som betalte prisen for nazisternes hærgen i Sovjetunionen. Den røde Hær, Army of Rapists, hun læste udtrykket i et interview med Helga Starke fra 1963 i Alt for Damerne, Kvinder der

vil frem. På det tidspunkt var hun blevet læge ... men hendes beretning var ikke til at tage fejl af: Hendes flugt sammen med sin søn fra Østpreussen i vinteren 1944-45. Hvordan de omsider nåede frem til Gotenhafen og kom med evakuerings-skibet Wilhelm Gustloff, blot for at blive torpederet af en sovjetisk ubåd. Omkring 9000 mennesker druknede, heriblandt sønnen, selv blev hun reddet. Derefter var hun, ligesom 300.000 andre tyske flygtninge, i begyndelsen af 1945 kommet til Danmark. Et fremmed land, hvor hun ikke var velkommen, alene, uden andre ejendele end det tøj hun gik og stod i, berøvet sin familie ... og så alligevel havde hun skridt for skridt slidt sig fremad i det nye land, indtil hun endte som professor og dybt respekteret børnelæge.

Da hun havde læst den gamle kvindes historie, besluttede Susan Eriksen sig for at søge stillingen som afdelingsleder. Gik det galt ... ja, så havde hun da i det mindste prøvet. Beslutningen ville hun dog holde for sig selv lidt endnu. Mødet på skolen gik dårligere, end hun havde frygtet: Carina Schöne var kommet op at

skændes med skolelederen, og samtidig var hun selv blevet snakket ind i en position, hvor hun forsvarede Kristians sprogbrug. Det var dumt, men sådan havde hun også oplevet det i andre sammenhænge: De, som var gode til ord, var altid de overlegne, selvom de ikke altid havde ret af den grund. Måske blev der i skolen talt for meget til drengebørn og råbt for lidt af dem, hvis de opførte sig åndssvagt.

I første klasse havde matematiklæreren hængt Kristian og en anden knægt op på knagerækken i deres flyverdragter det meste af et frikvarter, fordi de havde sloges. Det var komplet ufarligt, men alligevel blev der stor ballade, sådan kunne man ikke gøre. De eneste, som syntes, at det var rimeligt – om end kedeligt – var ungerne ... og siden hen sloges de ikke, når de havde matematiklæreren, for hvem gider hænge der, mor?

Men skænderiet mellem skolelederen og hendes veninde var ikke den eneste grund til, at mødet gik dårligt. Selv havde hun ikke sagt ret meget, faktisk alt for lidt – det var trods

alt hendes søn. Men hendes relative tavshed havde en årsag, en ubehagelig en af slagsen.

Det var kommet frem til sidst, hvor hun havde spurgt skolelederen:

– *Sig mig, var din far murer?*

Spørgsmålet blev stillet ud i det blå, arbitrært, aldeles uden sammenhæng. Skolelederen blev rystet ... og derefter vred:

– *Jae, det var han. Hvorfor det?*

Hun var gledet af:

– *Undskyld, men jeg kom blot til at tænke på det.*

Hun havde udtalt sit undskyld med en antydning af et smil, hvilket hun ikke kunne være bekendt, men hun kunne ikke lade være.

– *Vent lidt med at køre, Carina. Bare et par minutter.*

– *Hvorfor det? Hvad skal vi holde her for?*

Carina Schöne var irriteret. Mest på sig selv. Hun var godt klar over, at hun i sin iver for at hjælpe sin veninde havde

afsporet mødet, gjort det til et skænderi, frem for en samtale mellem voksne, der skulle støtte et barn. Da hun ikke fik noget svar, snerrede hun:

– *Nogle gange kan jeg altså bare ikke klare de dér typer, det er som om de aldrig lytter, ligegyldigt hvad man siger. Så sidder jeg bare og ønsker, at jeg kunne nogle flere ord, og det eneste, jeg så kan finde på, er at blive grov, og det er noget nær det dummeste, man kan blive. Det ved jeg godt. Hvis hun så endda havde villet tage et ordentligt skænderi, så ville jeg da i det mindste have en chance, men det gør de aldrig – det er ikke pænt. Så hellere svine andre mennesker til, uden nogen rigtig kan pege på, hvor de sagde noget groft. Det er sgu værre end det der luder-pjat, Kristian sagde.*

Susan Eriksen svarede hende fraværende:

– *Det er lige meget nu, men jo, du har ret. Måske vi skal lære nogle flere ord.*

– *For den kos skyld?*

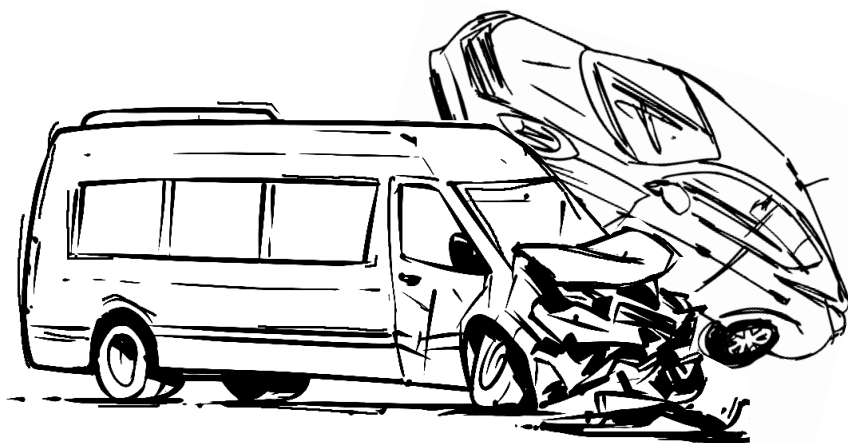
– *Nej, for vores egen skyld.*

– Kan vi ikke snart køre? Der er hun i øvrigt.

Carina Schöne havde ret, skolelederen kørte ud fra parkeringspladsen. Sammen med mureren ... så Susan Eriksen.

Bussen havde ikke en chance, den slæbte bilen med halv-

treds meter, hvorefter den ramte en lygtepæl. Ulykken var tragisk, men der var ingen tvivl om skylden: Bilens fører havde glemt at kigge sig for. Hun var død, før hun ankom til hospitalet, tre passagerer og buschaufføren slap med mindre kvæstelser.

Ro er et arbejde

af Lea Løppenthin

1. Omrids af en hverdag

Jeg arbejder med håbets former. Jeg arbejder med menneskesinds forskellige slags fattigdom, der hvor det buler ud, eller synker sammen. Jeg er mere rask end de syge, jeg har administreret min tilværelse bedre, og mine forældre har administreret min tilværelse bedre, og jeg har haft omgivelser, der har om ikke muliggjort, så tilladt mig at blive uddannet og at arbejde. Jeg arbejder med dem, der ikke kan arbejde, det vil sige abstrahere fra deres egen krop på en måde, så den kan tilbyde en funktion for andre. Deres bevægelser er samfundsrelaterede, men ikke samfundsfremmende. Ikke nyttige. Ikke interessante. En opgave for dem kan være: At lære at skodde en cigaret i askebægeret frem for på bordet. Jeg arbejder ikke i det akutte, ikke på hospitalet. Jeg arbejder i socialpsykiatrien på et bosted med mennesker i egne lejligheder, der skal lære at have et hjem, bygge sig en selvstændighed. Jeg er sosu-hjælper, det sociale og sundheden er to felter, som tilsammen udgør mit felt, de to ting hænger tæt sammen i livene. Jeg hjælper andre med

at forstå, hvordan områderne lapper over, og hvordan de kan adskilles fra hinanden, så man kan løse problemer et ad gangen.

Mit arbejde handler om det mest almindelige mysterium: Dagen, de tre måltider, samtalerne, påklædningen, arbejdet: at muliggøre dette for andre end mig selv. Dette er mit nye liv, som mit gamle liv pegede ind i. Jeg er uddannet og på arbejdsmarkedet, jeg producerer dage, hvor tiden er inddelt.

Der er nogle ting, der er kommet på plads: Jeg fordeler pudderet på mine kindben, før jeg cykler hjemmefra. Jeg tager mascara på. Mine cowboybukser er rene. Min cardigan er ren. Mine skjorter hænger på bøjlestang, før jeg knapper dem om mig. Min madpakke er i dag to rugbrødssandwich med spegepølse, jeg har avocado og tomater med ved siden af til at skære ud. Pålægget kan variere, men rugbrødet er tilbagevendende, de to aflange skiver ligger som dyner på en nyredt seng i madkassen.

Jeg cykler ud af byen, hvor jeg bor, cykler ud af min by og ind

i rehabiliteringen. Der er langt, men der er ikke langt. Min orden er spinkel, nyfødt, ydmyg.

På mit arbejde er jeg roen, jeg er hilsenen, der altid kommer. Når en beboer kommer gående en morgen med sin dåseøl og madpletter på sin undertrøje, siger jeg, idet jeg går forbi ham: Hej Bjarne, hvad laver du i dag? Når han taber sin lighter, siger jeg: Du tabte din lighter. Her er den. Og senere ligger en beboer på gulvet i en mellemgang, og jeg går hen og siger: Hvad så, som jeg ville sige til en ven, jeg mødte på gaden, sker der noget her? Og jeg ser, at det er Thorkild, som har for vane at ligge her, det kan han godt, han er ikke syg, bare fuld, vi henter ham til aftensmad.

Døre skal lukkes bag os. Det er et mærkeligt fællesskab, en mærkelig dagligdag med så klare grænser, de er en slags venner i mit liv, dem, der bor her, deres bevægelser er indkodede på min nethinde, de overrasker mig ikke. Men de låser kun én dør op, deres lejlighedsdør, de bliver her, når jeg tager hjem. På mit arbejde bærer vi en alarm, vi kan trykke på, hvis der skulle opstå noget uventet. Hvis en

beboer skulle blive aggressiv over for mig eller andre beboere. Det er en del af forståelsen i mellem os.

Det er ikke mig, der græder, da en beboer dør. Beboerne græder den aften, da vi spiser hakkebøffer, også dem, der ikke kan tale, græder, kvinden med to tænder for eksempel, Elise. Jeg græder ikke. Det er mit arbejde at være ro. Jeg har lært om forskellen på ro og hvile: Ro er en aktivitet, en gestus. Den opretholder noget. Man kan tænke på sproglige sammenfald, at jeg sidder i en lille båd, ro som roning, taktfast og ansvarligt, det er en vittighed, vi kan fortælle hinanden, men ikke fortabe os for længe i, for hvad er båden så, hvad er havet? Det er nemmere at sige: Der skal konstrueres meget ro, før hvilken viser sig.

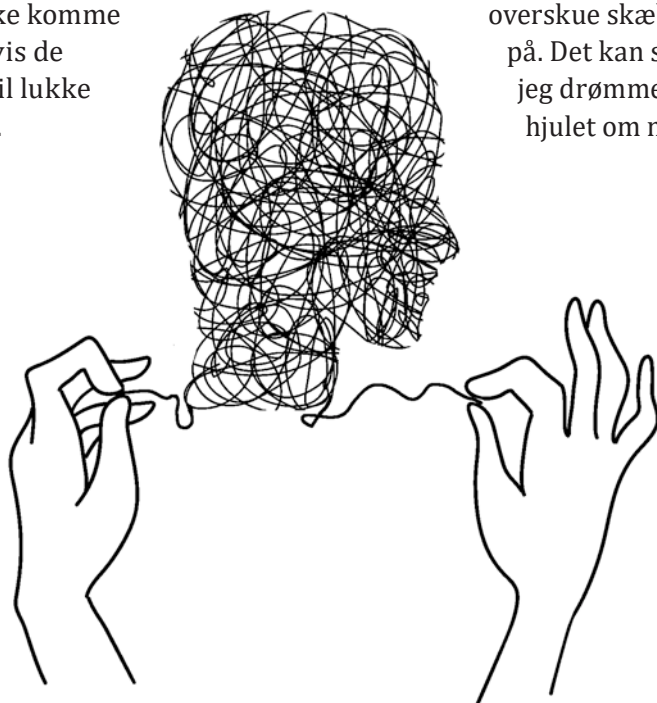
Vi siger om den døde, at hun er gået bort. Hun hed Bolette. Hun er gået bort. Hendes lejlighed bliver tømt, men det er hurtigt overstået, der er en madras og en sportstaske. Hun boede i en stuelejlighed, en af dem, der har små terrasser tilknyttet, hun sad derude med

Mike og René og skålede: Det er varmt i dag! Pas på solen! kunne de råbe, når man gik forbi, pas på solen!

Det er de trætte kroppe, vi skal have til at virke. Ikke: Fra den ene dag til den anden. Men: Hver dag. Vi siger hver dag: Hej. Vi har en base, et kontor, hvor beboerne kommer og får deres medicin. Hvis ikke de kommer, går vi ned til dem i deres lejligheder. Deres navn står på døren. Det er derinde, de bor. Det er deres sted, og vi må ikke komme ind, hvis de ikke vil lukke os ind.

Sindet er fuldstændigt ustabil i sin fordeling. Sindet skal hele tiden opdele sig for at kunne samle sig, hele tiden samle sig for at kunne tage opdele sig i nye områder. Sammen med beboerne opdaterer vi Forandringskompasset, ti af livets forhold på et hjul. 1. Sociale kompetencer, 2. netværk, 3. fritidsinteresser, 4. beskæftigelse, 5. økonomi, 6. praktisk hverdagsliv, 7. misbrug, 8. fysisk trivsel, 9. bolig, 10. mestring af psykisk sygdom.

Tallene er også en hjælp for mig, en måde at overskue skæbnerne på. Det kan ske, at jeg drømmer om hjulet om natten,

oftere end om beboerne. Liv er ikke en sum penge, det er vanskeligere at budgettere med. Vi opdeler desperation i diagrammer, vi kigger på den sammen med beboerne og siger: Disse problemer er ikke jer. Se: I sidder her, og nede på papiret ser I tallene. Glem ikke, fritidsinteresser kan styrke kampen mod misbrug, glem ikke at adskille fritidsinteresser fra misbrug.

Jeg er kontaktperson, jeg tager mig af indkøb, af medicin, af kontakten til banken og til pårørende. Mit arbejde handler om opretholdelsen af liv, men også opretholdelsen af liv gennem mere end opretholdelse. Altid mere, også her, livsformerne så langt væk fra produktivitetskrav producerer mere, de råber: Flot kjole! til min kollega, da vi går forbi. Og det er virkelig en flot kjole. Vi bærer vores nye tøj rundt i deres liv, der er under reparation, men som alligevel ikke er så meget under reparation, at det kan sættes på pause. Carsten vil have et nyt fjernsyn, vi skal købe det snart.

2. Beretning om nogle dage

Carsten har indrettet sig med landskabsmalerier og familie-

portrætter og Dannebrogssflag. Væggene er malet røde. Carsten har et marsvin, han sidder med det i skødet. Carsten har levende lys i sin lejlighed og falder ind i mellem i søvn med dem tændt. Han har lov til at tænde stearinlys. Det er hans lejlighed.

Gennem længere tid har vi opfordret beboerne til at komme med på gåtur på Amager Fælled, vi har sagt: Hver tirsdag eftermiddag er der gåtur, det er et tilbud. Og det har ikke virket, men i dag virker det, i dag kommer Carsten og Elise og Wahid, og de vil gerne med, de står mellem planterne i forhallen med jakker på, Elise har den røde på og smiler med sine to tænder. Det er sommer, og hylden blomstrer, det er Carsten, Elise, Wahid, min kollega Espen og jeg. Vi går ind på en sti over for DR Byens metrostation, og der løber unge mennesker i løbetøj, og der går børn og forældre med hunde. Vi er ude i et almindeligt liv, i det almindelige livs natur. Og Wahid fortæller mig om det arbejde, han tror, han har som sikkerhedsvagt for den tyske udenrigsminister, han har familie i Tyskland og altså den-

ne faste overbevisning om et arbejde, som han skal tilbage til. Jeg er i gang med at skaffe ham et pas, men det er ret vanskeligt, for han er fra Somalia, som ikke længere officielt er en stat. Han kommer ikke til at rejse, men passet er et mål i sig selv, et mærke i tiden, ligesom måltiderne og gåturen er det. Wahid siger, at han er ventet, at situationen i Berlin er presset. Jeg siger ja. Wahid har en sort jakke på og skyder kraven op.

Hylden dufter, og jeg tænker på min far, en film han en gang fortalte om, jeg husker ikke, hvad det var for en, men at den sluttede med, at en kvinde blev hentet i helikopter, fordi hun havde fået et nervesammenbrud. Det er bare det, at jeg husker det som en lettelse at tænke på, at hvis man får et nervesammenbrud, bliver man hentet i helikopter. Der er så mange mennesker i verden til at passe på én. Men det er trist nu, at tænke på min lettelse, at den skal komme af katastrofen. At jeg skal tænke: Når ulykken bare er tilstrækkeligt stor, kommer helikopteren. At jeg stadig tænker sådan, selvom jeg følges ad med dem, som

allerede er blevet hentet, og som nu skal leve videre derfra.

Det sker, at en beboer kommer og siger, at hun vil lade sig indlægge på et psykiatrisk hospital for at "slappe lidt af", for at "være i fred". Krisen er stadig et løfte om pause, for dem og for mig. Der er stadig udsving, der vil altid være udsving, men jeg vil stadig opfinde nye måder at tænke pausen på. Der skal altid sættes nye grænser. Så kommer jeg for eksempel ind i Jakobs lejlighed, og han har ikke vasket op, slet ikke, og her lugter af pis. Jeg siger, hvad med opvasken, Jakob, skal de her tallerkner ikke tilbage til det store køkken, skal jeg hjælpe dig med dem? Og Jakob siger: I dag er der bare brug for hjælp, ikke hjælp til selvhjælp, bare hjælp. Og sådan er det nogle dage, der er så mange versioner af hjælp og selvhjælp og benægtelse af, hvad det ene er, og hvad det andet er, hverken beboerne eller jeg bliver færdige med at lære det.

Min far og jeg gik på stranden, jeg var 20 år, det var ved Vesterhavet, og vi fandt en død sæl, det var der, han fortalte om helikopteren, hvorfor netop

dér? Jeg stoppede op og så nærmere på sælen, øjet var allerede ædt, og den skulpede af vand da jeg rørte ved den. Men min far var allerede gået videre, han ville ikke undersøge liget. Jeg nåede at overveje: Er det hans eget ubehag eller en respekt for dyret, der gør, at han ikke vil undersøge det? Men så huskede jeg igen, at de to ting er det samme for ham. Han havde ruskindsjakke på, og jeg håbede, at vi skulle lave culottesteg til aftensmad, men jeg turde ikke spørge endnu, ikke når han fortalte om film. Min far og jeg, vi er bryske og sensible, vi vil gerne hjælpe nogen. Vi vil gerne bekæmpe vores egen katastrofetænkning, vores længsel efter det akutte, det pludselige brud.

Der skete noget, da jeg var barn, en almindelig dag i en svømmepøl, en sommer. Min lillebror, min far og jeg befandt os i hans venner hus ved en kyst i Nordsjælland, vennerne var taget sydpå, og vi måtte låne deres danske hus. Min lillebror kunne ikke svømme endnu, men jeg kunne godt. Jeg fandt på en løsning, så vi begge to kunne være i den dybe ende: Han kunne sidde i baderingen,

jeg kunne binde snoren fra hans badebukser rundt om min ankel, og sådan kunne jeg trække ham fremad, han grinede, fordi det var sjovt, at jeg var blevet en hest. Men min far kom løbende, han sagde: Pas på! Børn, kan I ikke se, hvad der er risiko for? Hvis Karl falder ud, så trækker han dig med ned, Julie, du bliver trukket med ned, og I er bundet sammen. Og vi blev bange og flove, det havde været en dårlig idé. Og siden da har jeg været så varsom med de hjemmekogte løsninger, i hvert fald haft en skillelinje i mit hoved, er der en fare i det hjemmekogte, den hurtige plan? Sådan er en katastrofetænkning, som man må gå og brydes lidt med til hverdag. Vi skulle have begravet sælen, men hvor? Det kunne kun have været i havet. Vi havde ikke noget skib. Vi gik hjemad, og min far foreslog culottesteg.

Det er mærkeligt med denne vandring i hylden med Wahid, Elise, Carsten og Esben, ti ben på stierne, hvor frie vi er, selvom Carsten går langsomt, selvom vi snart skal vende om, så hans ben ikke bliver tunge.

Og så går vi forbi to drenge,
der ligger i græsset og snakker,
de er vel 17 år. Og jeg får den
tanke, at de ikke taler med
hinanden, men at de puster
sætninger op i luften ligesom
røgringe, de ligger og kigger
op på dem, er det en leg?

Og den ene siger:

*"Jeg længes efter at sekunderne
ikke skal være så stramme*

jeg er fanget inde i grænserne

*der hvor grænseløsheden bliver
ved at påstå, den findes*

*jeg er det vandrende underskud,
det grimme ved tiden."*

Og den anden siger:

"Alle mine handlinger er overilede

*et spring hen over minutternes
hegn...*

*ingen tid tillader mig at opholde
sig i den*

ingen tid inviterer mig ind i sig

*jeg skal bide den frem med flade
tænder."*

Og den første siger:

*"Jeg håber hver aften når jeg
falder ind i søvnen*

*at morgenen vil vise sig med
større mildhed*

*men jeg er bange for at mine
træk skal flyde ud*

*jeg tror ikke at jeg kan overleve
at blive så lang og udflydende."*

Og den anden siger:

"Jeg er rædselsslagen

*jeg må sætte tid af til at være
rædselsslagen."*

Og vi siger ikke noget til dem,
vi har stået og lyttet, og så går
vi, og vi går forbi et par med
barnevogn, manden fortæller
barnet, at nu er de ude på
Fælleden, og kvinden taler i
mobiltelefon og siger:

*"Jeg er simpelthen så træt af
dem. Vi skal have fat i muldvar-
pemanden, så han kan komme
og slå dem ihjel."*

Nu møder vi en almindelig pige
i kjole og hvide gårdsangersko,

hun er 20 og har vidt opspærrede øjne. Og vi siger, at vi er ude og gå, og Wahid inviterer hende til at gå med os, han er altid imødekommende, og han spørger, hvad hun hedder, og hun siger, at hun hedder Johanne. Wahid tager hende om skuldrene, og hun ryster lidt mindre. Hendes håndled er tynde, hendes hår spalter. Hun siger:

“Her til eftermiddag er jeg sikker på, at alle meget snart vil opdage, hvor uduelig jeg er, hvor utilregnelig jeg er, mest af alt fordi jeg er så god til at skjule det. Min undergang vil være præget af total diskretion. Mine omgivelser vil blive frustrerede – hvorfor bad jeg dem ikke om den hjælp? Mine omgivelser har forberedt hjælp, også til folk som mig. Men folk som mig, vi bryder os ikke om hjælp. Mine omgivelser vil blive vrede. De vil blive vrede, på mig i særdeleshed.”

Vi kan se det på hende: Hun er faldet baglæns ind i sine øjne. Hun tror, hun er i krise. Jeg vil sige til hende: Vi er ikke noget tilbud om hvile. Jeg vil sige til hende: Du bliver ikke fri af noget ved at erklære dig syg. Men jeg behøver ikke sige det til hende, for Wahid

gør Johanne urolig nu, jeg kan se et samfund vende tilbage i hendes ansigt, der vurderer ham. Hun kan ikke opretholde en desperation i hans nærvær, hun husker noget, hendes mund snerper sig sammen i almindeligt ubehag, fordi han bliver ved at holde om hende, og hans beskidte jakke rører ved hendes kjolestof. Johanne går fra os, hun drejer om på hælen, jeg vil ikke tro, hun har lært noget om realiteter. Chokket over os vil ikke vare ved, vil nok ikke sætte sig fast i hende. Vi er ikke tilstrækkeligt skræmmende, bare utiltalende, bare nogen, man hellere forlader igen.

Og så vil Carsten også hjem, så vil han hvile inden aftensmad. Han vil hjem til sin parakit, sit marsvin og den røde væg. Wahid vil ikke, Wahid synger en popsang, som for at holde gang i en fest, vi aldrig er begyndt på, han synger I – I – follow – I follow you deep sea baby, og han siger til min kollega Esben: Hey, Esben, skal vi ikke i byen? Jeg vil i byen. Og Esben bliver irriteret, det er usædvanligt, men det bliver han, det er Johanne, der har efterladt noget fremmed i os, noget utålmo-

digt. Vi går tilbage mod minibus-
bussen, imens det blæser op.

Der var en anden situation i min barndom. Jeg var syv og på koloni med fritidshjemmet, det var første dag, vi var lige kommet ind på sovesalen. Der stod køjesengene. Alle skulle pakke ud, jeg kunne ikke få min kuffert op, jeg kunne ikke finde ud af, hvordan låsen virkede. Hvordan skulle jeg få rent tøj på? Hvordan skulle jeg læse i mine medbragte bøger? Jeg begyndte at græde. De andre børn kaldte på en voksen, som børn gør, når et andet barn græder. Pædagogen kom, han var 24 år og sød, han hed Rasmus. Han havde krøllet hår i en hestehale, han tog mig på skødet. Han spurgte mig, hvorfor jeg var ked af det? Jeg syntes, det var pinligt at fortælle om kufferten, det var en helt urimelig grund til at græde. Så jeg sagde, at jeg savnede mine forældre. Det følte som en rimelig grund til at græde.

Jeg tænker på det nogle gange, her, den forveksling, et savn eller en praktisk omstændighed, pludselig står man der med sin tallerken og ved ikke, om

man savner sin mor eller bare skal have hjælp til at vaske den op, pludselig aner man ikke, hvor sandsynligt det er, at der findes en løsning. Så siger man måske, at man er ked af noget andet, end man er, men så er det faktisk noget andet, man er ked af det, sådan pendler savnet og ubehjælpeligheden ind og ud af hjernens aktuelle centre.

Når vi spiser aftensmad med kniv og gaffel, tager Hans 20 kartofler og to koteletter og overhælder dem med sovs, han sætter sig ved et bord for sig selv. Men jeg spørger ham, om han vil udfylde en madanmeldelse til køkkenet, jeg sætter mig ved siden af ham og siger: Hvor mange stjerner giver du koteletten? Og Hans siger: Tre. Og jeg spørger Hans hvorfor, og han siger, at den var for tør, han nikker, for tør. Og kartoflerne?, siger jeg. Og han siger: Fire. De var lidt bløde, men gode. Og sådan en situation er det gode udfald af den tvivl, jeg kan føle, pludselig er Hans madanmelder, en autoritet. Ingen er blevet trøstet, men Hans har tilkendegivet sin oplevelse, Hans er smagsdommer, en man må lytte til. Jeg tror, det er det modsatte af at lyve.

Der findes et foto af min far og jeg i sommerhus. Det er min mormor og morfars sommerhus ved Hirtshals, og min far og jeg står på samme måde, med foldede hænder i anledning af fotoet. Min far er tynd og genert, han er 37 eller 38, han kunne ikke lide at være i sommerhus, siger min mor, sagde min mor allerede dengang, han kunne ikke lide, at der ikke var varmt vand, at man skulle rejse med tog så længe. Så min mor griner, når hun ser billedet, hun synes, det er sjovt, at jeg efterligner min fars beklethed, den formalitet, der kommer fra de foldede hænder og den ranke ryg. Men på billedet stråler jeg, jeg syntes, vi var fine, min far og jeg. Jeg synes, vi er fine. Vi har hver vores grunde til at være formelle, men det er ikke det dårligste at have hver sin grund.

Så vil Wahid også udfylde en madanmeldelse.

Jeg holder pause på kontoret og går på nettet, min veninde har sendt mig et billede: Et sted i Tyskland nægter en hest at forlade sine ejeres hus: Hesten ses i forskellige rum og

ser beklagende, men urokkelig ud, som for at sige, jeg er ked af, at jeg har lyst til at være her i jeres hus, hvor I ikke vil have, jeg skal være.

Dagen efter skal jeg med Carsten til Hvidovre for at hente en kattekillling. Carsten har talt om katten hele ugen, planen har været klar, onsdag kl. 14:30 skal vi ud til en kvinde, hvis kat har fået killinger, huset ligger ikke langt fra Åmarken Station. Og kvinden byder os velkommen, hun har Tour de France kørende på sit tv, og hun spørger Carsten hvilken kat, han helst vil have. Der er to sorte og en brun og en hvid, og Carsten tager den ene sorte, jeg vender mig om og ser ud af kvindens vindue, det står åbent, og der kommer en gruppe børn med en pædagog foran og bagerst, alle børnene har røde kasketter på og synger I I follow- I follow you deep sea baby, og Carsten bliver glad, han genkender Wahids sang. Det ved kvinden ikke, men hun bliver også glad, og hun byder os på gulerodskage, og Carsten skider ikke i bukserne, han sidder helt stille på stolen med den ene sorte kat, og kvinden fortæller, at hun er pensioneret højskolelærer. Jeg spørger hen-

de, om det ikke var mærkeligt, at være en del af en fælles krop på den måde, at bo i udkanten af en fælles krop. Jeg spørger hende, om det ikke var mærkeligt at være vidne til de samme problemer igen og igen, den mærkelige blanding af unger, hvis forældre ikke er helt glade for, at de vil være kunstnere, og unger, hvis forældre kun ønsker, de at skal blive kunstnere, og unger, hvis forældre er døde eller alkoholikere, og unger, der bliver gravide. Og hun siger, at det ved hun ikke, hun kan ikke sammenfatte de år med bare én undren, der var tidspunkter, hvor hun vænnede sig til det, og så havde hun pludselig ikke vænnet sig til det alligevel, så var det vigtigste at få en elev ind på konservatoriet, andre år var det eneste, der optog hende, at befri en pige fra anoreksi. Og sent i livet blev hun forelsket i en 24-årig elev, som hun giftede sig med. Og han er ikke hjemme nu, han studerer sociologi på universitetet. Carsten hører ikke noget, han holder om katten som om et spædbarn.

3. Ferien

Jeg rejser væk, jeg køber en billig flybillet for at forlade mit arbejde og især mit

arbejdes rumsteren i hele mit liv. Det er ikke noget, jeg har for vane, det er noget nyt, jeg prøver, et forsøg. Jeg rejser med Morten fra min efterskole, hans forældre har et hus i Sydfrankrig, og vi kunne være teenagere i en gyserfilm, men det er vi ikke. Der vil ikke ske et uheld her.

Jeg føler en kraftig tryghed, da jeg går gennem lufthavnens toldfrie parfumeafdeling uden at købe noget. Denne lukkede tunnel vi skal igennem, det er lykkedes os at fremskaffe pas og billetter og at pakke kufferten, denne lugt af ingenting her. Sådan er der inde i os! siger jeg til Morten, reklamer og kufferter og vemodige afskedsseancer! Og Morten siger: Hvem os, men ikke for at jeg skal svare, han smiler og trækker på skuldrene, han køber en pakke Toblerone.

Vi tager en bus fra Montpellier til Bedarieux, ud mellem bjergene, og det er længe siden, at Morten og jeg har talt sammen alene, det er sjældent, at man taler sammen så vellykket, som når man kører i bus. Han fortæller mig om at færdiggøre sin ph.D. og om at tilbringe for

meget tid alene, at han blev usikker på, om han eksisterede. Han siger:

Det er forfærdeligt, når man begynder at undre sig over, at armene vokser ud på hver side af kroppen, at ørerne gør det, når man har en følelse af, at have set verden et andet sted fra end gennem de her øjne, at det kan have været løgn, det man er blevet fortalt om sit liv. Jeg siger, at det kender jeg, men det hjælper ikke, siger Morten, det er det værste, at nu, hvor vi sidder her i bussen, er der intet problem, han er ikke bange, men en anden dag om ikke så længe kan han have det på en helt anden måde, så vil det ikke have hjulpet, at jeg forstår ham.

Jeg vil gerne have et liv præget af nødvendighed, siger jeg, er det derfor, man gerne vil have et liv præget af nødvendighed, for at bekæmpe sindsbevægelse? Jeg vil virkelig gerne finde en måde, hvor det ikke er så besværligt, siger jeg. Hvorfor er sindet så meget hurtigere end kroppen? Og Morten siger, at jeg er dum, han siger: Kroppen er det hurtigste. Sindet er langsommere

end kroppen, det skal bruge så lang tid på at acceptere alt det, kroppen fortæller. Men hvad er det for noget i os, der har trang til at få sin lykke gjort, til at overstå noget og blive helt anderledes?, siger jeg og drikker af min juice. Hvorfor forestiller jeg mig altid, at der er et lettere liv, som jeg har fortjent, og ingen giver mig? Hvorfor er mine håb så usandsynlige, når nu jeg arbejder med folk, som skal lære at spise tre måltider om dagen? Hvorfor har jeg selv svært ved at spise tre måltider om dagen, når nu jeg lever at lære andre mennesker det? Det er meget, meget svært at gentage verden, siger Morten. Vi gemmer os med jævne mellemrum, vi søger tilflugt og siger:

Nu holder jeg lige en pause. Nu bliver jeg lige her og glemmer alle de ting, der finder sted samtidig. Tiden er den smerte, som har gjort beboerne på din arbejdsplads til beboere på din arbejdsplads, og tiden er den smerte, som har sendt dig hen og arbejde for dem, og tiden er den smerte, som har anbragt os her i bussen. Hvis bare vi ikke længtes sådan efter et

rent sted, siger Morten, og jeg siger: Jamen, hvad ellers? Morten fortæller, at han tror, han har en depression, at han har fået ordineret piller fra en psykiater, og jeg spørger, hvorfor han ikke gik til psykolog først, og han siger, at det var hurtigere at få tid hos en psykiater. Og jeg bliver vred på Morten over, at han ikke passer bedre på sig selv, og jeg bliver vred på mig selv over, at jeg ikke passer bedre på mig selv ved at sige til Morten, at han skal tage sig sammen. Jeg kan mærke, at jeg begynder at tænke, at Morten er et menneske, der påvirker mig i en negativ retning, at han tilhører den gruppe af

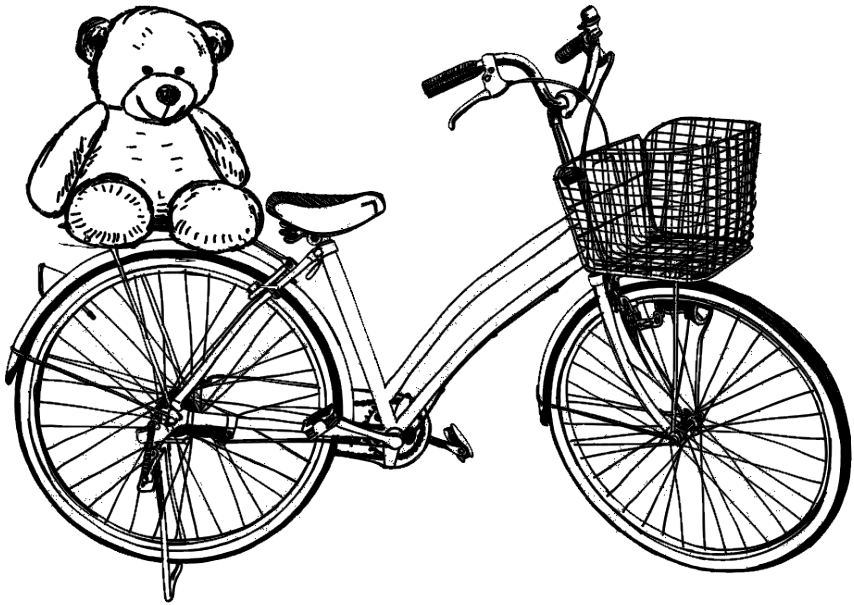
mennesker, og at jeg også selv tilhører den gruppe af mennesker, at netop vi to er negative retninger, som er fordømte i hinandens selskab. Den vil noget, den her tendens i os til at spå, den vil bekrige tiden og sige, at der findes en bedre tid og dermed en bedre økonomi. Og så siger jeg til Morten, at han skal holde op med at tale, jeg siger til Morten, at vi skal tale igen senere, men nu må vi være stille lidt, når vi når frem til Bedarieux skal vi leje en bil og køre i bjergene, indtil vi har glemmt at skamme os over vores længsler, eller indtil vi har indskrænket vreden på os selv med i hvert fald 30 procent.

**Et
kolonihavehus**

af Thorstein Thomsen

"Skal vi cykle?" Eva-Liv smilede, så man kunne se hendes nye store fortænder.

"Du bliver så stor, min skat. Ja, vi cykler begge to. Pak din rygsæk."

"Jeg vil have farveblyanterne med."

"Og husk Ole." Det var hendes bamse.

Eva-Liv løb ind på værelset, der var hendes bortset fra de to hvide Ikeaskabe. Betina blev stående ved køkkenbordet og spiste mysli. Klokkeren var tre. Det var fredag.

Inde fra værelset råbte Eva-Liv: *"Han kan ikke være der?"*

"Hvem?"

"Ole kan ikke være i rygsækken."

“Nej,” råbte Betina tilbage med mad i munden. “*Ham tager du i cykelkurven.*”

“*Nåh, ja.*”

Det var den 22. maj og en rigtig sommerdag. De cyklede gennem parken og gennem kvarteret med de hvide rækkehuse. Det var lidt længere, men ikke så trafikeret. Så krydsede de den store vej, cyklede under jernbanebroen, og nu havde de haveforeningen på højre hånd. Eva-Liv accelererede og kom først hen til lågen, som hun holdt for sin mor. De placerede cyklerne i stativerne på fællesarealet. Eva-Liv havde travlt nu.

“*Hov, hov. Husk og lås.*”

“*Det gør du, mor.*” Hendes sandaler løb over perlestenene.

Da Betina nåede frem til sin mors kolonihave, sad Eva-Liv allerede på terrassen. Hun drejede sig mod Betina og vinkede hende ind. “*Mormor har købt is. Og vi skal have grillmad.*”

“*Ikke nu,*” sagde hendes mormor og rejste sig for at give Betina et knus.

Hun bliver mere og mere gråhåret, tænkte Betina. Det går hurtigt.

Lidt senere sad de og drak kaffe og spiste små runde jordbærrispinge. De to store syrener bøjede sig ind i den lille have med en overvældende mængde af blå blomster.

Betinas mor sagde: “*Nu skal vi ned og se Poulsens hus.*” Hun løftede nøglen op. “*Jeg har lånt den her.*”

“*Hvad koster det?*”

“*320.000.*”

De gik ind i Poulsens have. Han var død for et halvt år siden, og huset var lige blevet sat til salg.

“*Her er endnu flere syrener end hos dig, mormor.*”

Betina spurgte, hvorfor der ikke var noget skilt.

“*Det er ikke nødvendigt, skat. Det bliver solgt hurtigt.*” Hun låste døren op, og de gik ind i huset.

“*Hold kæft, hvor er her beskidt.*”

*"Ja, men huset er i god stand.
Der er ingenting, man ikke selv
kan lave."*

*"Man kan male væggene hvide.
Det vil lyse op."*

*"Og gulvet," sagde Eva-Liv.
"Ligesom hos mormor."*

De gik ud i haven igen. De stod og nød det et øjeblik. Eva-Liv kravlede op på en gammel havestol og begyndte at plukke hvide syrener.

"Ikke mere end tre," sagde hendes mormor.

"Fire."

"Ja, ja. Så fire."

"Hold kæft, hvor er det en dejlig dag," sagde Betina. "Og hele weekenden bliver sådan."

"Det fortsætter ind i næste uge. Du kan sagtens." Betinas mor arbejdede i et stort forsikringsselskab og havde ikke udsigt til andet end vægge og skriveborde.

"Årh, jeg er også inde," sagde Betina.

"Ha. Det er ikke at være inde, skat. I kan køre de gamle ud i den dér have. Og du kan gå ud og tage dig en smøg engang imellem." Efter en pause tilføje-

de hun: *"Men du skulle nu holde op med at ryge."*

Ved halv ottetiden tog Betina over til Signe, og efter makeup og en breezer gik de i byen.

Signe var 1.80, slank og meget sporty. Hun kunne få fat på hvem som helst. Sådan havde Betina det med hende, men det var Betina, der den nat gik hjem med en fyr, der hed Kim.

Han boede alene i en bungalow med lækkert køkken og nyt badeværelse. Han havde en dobbeltseng på to gange to meter, og den blev brugt. Det var varmt, de svedte, de gik i bad, og de fortsatte. Det blev lyst. Det blev stå-op-tid. De satte sig ud på terrassen og spiste ristet brød med røræg og drak latte fra hans maskine. Fuglene sang i haven, og hun fik en stærk længsel efter sommer, selvom hun sad midt i den. Bagefter gik de ind i dobbeltsengen igen.

Da klokken var ved at være elleve, sagde hun: "Jeg må til at hjemad."

"Nej, bliv."

"Min mor passer min datter."

"Har du en datter?"

"Ja."

"Hvor gammel er hun?"

"Syv."

"Okay. Hvor gammel er du?"

"32." Hun så på ham. "Og hvor gammel er du, Kim?"

"32."

"Okay. Så passer vi sammen. Aldersmæssigt."

Han smilte på en måde, hun godt kunne lide. *"Hvorfor siger du aldersmæssigt? Er det kun dér, vi passer sammen?"*

Hun fnes som en teenager.

"Vi passer bare så godt sammen. Ikke?"

"Jo," sagde hun og følte, hun smilte med meget mere end munden.

"Hvad hedder hun?"

"Hvem?"

"Din datter selvfølgelig."

"Eva-Liv."

"Jeg har på fornemmelsen, at jeg kommer til at møde hende en dag."

Mandag morgen. Betina stillede cyklen fra sig og gik ind. I personalerummet tog hun rygsækken af og hængte jakken ind i skabet. Det var Pinar, der havde haft nattevagten. Hun sad ved computeren.

"Er der kaffe?"

"Den er gammel."

Hun så over Pinars skulder.
"Du staver altså ad helvedes til. Du skal ikke dele hensyn i to ord. Og der er ikke d i nytte."

Hun gik ud i køkkenet og hældte vand og kaffe på de to kaffemaskiner og gik tilbage. Pinar sad ved bordet nu.

"Hvordan er det gået?"

"Fint. Gertrud har igen haft problemer med at trække vejret. Hun fik iltmasken på. Hun vil ikke have læge, men kan du ikke få hende til at skifte mening? Du er sgu den eneste, hun gider høre på."

"Hun gider da at høre på alle."

"Men du er den eneste, der tæller."

"Jeg kan godt prøve, men jeg tror ikke, det nytter noget."

"Det tror jeg heller ikke. Hansen var oppe et par gange. Det plejer han jo. Han står der klokken seks og spørger, om kaffen er klar, men jeg siger, han må vente til syv. Ellers har de sovet godt, selv om det har været varmt."

"Ja, det er helt vildt så varmt, det er."

Pinar hankede op i sin taske.

"Nåh, men hej."

Da hun var væk, ringede Betina. *"Hej, skat har du sovet godt?"*

"Jeg er oppe, mor."

"Din madpakke står i køleskabet."

"Jeg har lagt den i skoletasken."

"Fint, skat. Du er en dygtig pige."

Da samtalen var slut, hældte hun kaffen på termokander, satte ny kaffe over, skar brød

og ost, anrettede, gjorde bakkjerne klar på rullebordene og begyndte at trille dem hen ad gangen til de beboere, der ville have deres morgenmad på værelset.

Hansen sad i sin stol.

"Godmorgen, Hansen."

"Er der kaffe nu?"

"Jeg har sat kaffe ind i den gule stue."

"Nåh, men så må jeg hellere ..."

"Hvad med lidt morgenmad?"

"Jo."

"Det står franskbrød med ost derinde."

"Jo. Men jeg tager snart hjem."

"Hva'?"

"Jeg tager snart hjem. Jeg gider ikke det her. Jeg tager hjem til Hanne." Hanne, hans kone, var død for tre år siden.

"Jo, men indtil videre er der i hvert fald frisk varm kaffe i den gule stue. Det er da meget godt, ikke?"

Han svarede ikke, men begyndte at rejse sig op ved hjælp af armlænet og rollatoren. Han kunne klare sig selv.

Hun gik ind til Gertrud, fik hende op og ud på toilettet.

"Betina. Det er ikke sjovt mere. Jeg kan hverken skide eller slå på tromme."

"Årh, du kan, hvad du kan."

Gertrud var ankommet lige efter, Betina var blevet ansat, og fra begyndelsen havde hun været Gertruds kontaktperson. Man skulle selvfølgelig have et professionelt forhold til beboerne, hverken mere eller mindre, men så enkelt var det ikke altid i praksis. Der var nogle, der altid var sure og besværlige. Dem havde man et professionelt forhold til. Så var der de søde. Det var let nok. Så var der sådan én som Gertrud, som Betina var kommet til at holde af på en måde, der ikke kun var professionel.

Hun trak et par handsker på. Plastikposehandsker kaldte Signe dem. *"Kom med dine tænder, så skal jeg gøre dem*

*rene, mens du sidder og venter.”
Hun så på Gertruds hænder.
“Hvor er din ring? Den med den
store blå sten?”*

*“Den er i værdiboksen. Vil du
have den?”*

*“Det har du spurgt om før, og
du ved udmærket, at det må jeg
ikke.”*

*“Kære pige, hvad skal min søn
med en ring dernede i Bru-
xelles? Og hvad skal jeg selv med
den? Jeg kan hverken skide eller
slå på tromme.”*

*“Du har haft svært ved at træk-
ke vejret i nat, sagde Pinar?”*

“Ja.”

*“Skal vi ikke ringe efter doktor
Høegh?”*

“Nej.”

“Gertrud, for fanden. Kom nu.”

“Nej.”

“Du gør mig ked af det.”

“Nej.”

“Jo.”

*“Nej,” sagde Gertrud på en
måde, så de begge lo.*

Da Gertrud havde sat sine tænder på plads, sagde hun: *“Men det er sødt af dig at blive vred på mig.”*

Klokken blev otte. Betina var ikke færdig endnu. Hun hørte de andre komme.

Et par minutter senere kom Signe ned mod hende. Hun havde en gul stram T-shirt på og stramme, sorte, korte bukser. Ikke et gram for meget nogen steder. *“Godmorgen. Er du bagud?”*

Betina fortalte om Karen, der ikke ville have skiftet bleen, selvom hun i nattens løb havde revet i den, så der var kommet lort på lagenet. Hun var psykisk syg, men ingen kendte hendes diagnose, for hun ville ikke have, at de så hendes journal.

“Skal jeg gå ind til hende?”

“Nej, hun er i orden nu, men det tog noget tid.”

De tog fat sammen og kørte snart rullebordene tilbage.

Det var først ved nitiden, da Betina sad udenfor og spiste en avokado med en teske, og Signe kom ud med kaffe til dem begge, at de fik talt sammen.

“Hvad skete der med ham dér den lækre?”

“Han hedder Kim.”
“Ja?”

“Jeg tænkte på at ringe til dig. Men det var så vildt godt, at jeg ikke vidste, hvad jeg skulle sige.”

“Så hold dig bare til facts.”

“Han er 32. Skidesød. Vi knaldede super. Han bor i et lækkert hus med have til. Han lavede lækker morgenmad, som vi spiste på terrassen.”

“Åh, det skulle man kunne. Jeg ville gerne have en have.”

“Skal vi splejse til et kolonihavehus? 320.000. Det ligger ude ved min mor.”

“Åh, ja. Men for faen, Betina.”
Hun holdt en pause, som om hun regnede på det. *“Hvor meget har du tilbage af din gæld?”*

“90.000.”

Signe så op i den smukke guldregn. *“Den dumme stodder.”*

Den dumme stodder var Betinas tidligere mand, Eva-Livs far. Han havde købt dyre møbler, en sort BMW og havde skabt en gæld på over 400.000, som Betina havde arvet halvdelen af, da de blev skilt, og som hun betalte af på hver måned. Men hvad var der blevet af stodderen? Han var rejseguide nu og boede på Rhodos det meste af tiden. Og han havde ikke betalt en krone af sin del af gælden.

“Det er 160.000 til hver,” sagde Betina, der havde kolonihavehuset i tankerne.

“Jeg kunne måske nok klare det,” sagde Signe. *“Men du er fattig som en kirkerotte. Du har nul kroner i overskud.”* Hun syntes, det lød for hårdt og tilføjede: *“Men du har selvfølgelig Eva-Liv. Det gør dig jo på en måde rig.”*

“Tak.” Betina satte en albue blødt på Signes overarm, for begge hendes hænder var optaget af avokadoen.

Ugen gik. Det blev fredag morgen. Om syv timer havde Betina weekend. De havde aftalt, at hun skulle sove hos Kim både fredag og lørdag nat. Hun gik med rullebordet ned ad gangen. Hun bankede på.

"Gertrud?"

"Ja, min pige. Kom ind."

Gertrud sad på sengen i sit nattøj. Hun så ulykkelig ud.

"Men kæreste. Hvad er der i vejen?"

"Jeg ville ikke ende sådan. Jeg ville ikke være en byrde."

"Du er ikke en byrde, Gertrud."

"Jo. Du har passet mig i hvor mange år?"

"Seks."

"Ja."

"Men det er jo bare mit arbejde. Mit arbejde er ikke en byrde. Jeg er glad for mit arbejde."

"Jo. Sådan kan man jo godt se på det. Men jeg er alligevel en byrde. Også for mig selv."

Betina blev trist af at se den gamle sådan, men det var forkert. Hun skulle ikke føle sorg. Hun skulle være professionel. Hun kunne ikke finde på noget at sige. Hun satte sig ved siden af Gertrud, der virkede varm. Hun lagde hånden på hendes pande.

"Har du feber?"

"Nej, men det er varmt."

"Ikke som i starten af ugen. Kom. Nu går vi ud på toilettet."

"Jeg kan hverken skide eller slå på tromme."

"Nej, det siger du. Du har slet ikke været nede og hæve penge i den her uge."

Det var en tradition, de havde. Gertrud hævede 2.000 fra hæveautomaten hver uge og sendte dem til sin søn i en konvolut.

"Nej, det er også lige meget."

Gertrud tørrede sig selv bagi. Det kunne hun godt. Hendes højre arm fungerede fint, men hendes forbrug af toiletpapir var imponerende højt. Betina

hjalp hende trusserne på og opdagede noget på hendes ben.

"Hvad er det?"

"Ikke noget?"

"Er det hævet?"

"Nej, sådan er det bare at blive gammel."

Betina lagde en hånd på hendes skinneben.

"Jeg synes, det er varmt."

"Nej."

"Måske skulle du have doktor Høegh til at se på det?"

"Nej."

"Hvorfor vil du aldrig have læge mere?"

"Fordi det, jeg fejler, er at være gammel. Det er det, der er i vejen med mig. Jeg er for fanden 78."

"Og du kan hverken skide eller slå på tromme."

Gertrud lo. Det var godt, hun stadig kunne le.

Klokken blev halv tolv, før Betina tog fat i Vivian, der var sosu-assistent og havde været det i over tyve år og stadigvæk talte med amerikansk accent.

"Du, se lige ind til Gertrud. Hun har et hævet ben."

"Ja? Meget?"

"Det ved jeg ikke. Hun synes ikke selv, det er noget, men jeg kan ikke lide det. Jeg tænkte, at det måske kunne være en blodprop i benet. Måske skulle vi have en læge til at se på det?"

"Har du talt med hende om det?"

"Ja, men du ved, hvordan hun er blevet."

"Det er jo hendes ret ikke at ville have ..."

"Men kan du ikke se ind til hende?"

"Jo, selvfølgelig. Jeg kan også spørge Solvej." Solvej var sygeplejerske.

Betina fik øje på noget ude i haven. *"Hvad fanden."* Hun gik ud. *"Hansen?"* Ingen reaktion.

"Hansen?" Hun løb ud. "Hansen? Hvor er du på vej hen?"

"Jeg skal på arbejde."

"Men du er pensionist, Hansen. Du er holdt op med at arbejde."

"Jeg vil i zoologisk have."

"Hvad vil du dér?"

"Se på dyrene."

"Ved du hvad, vi har en bog med dyr et sted. Når jeg er færdig, henter jeg den til dig, ikke?"

"Hvorfor det?"

"Jo, kom nu." Hun hjalp ham med at vende rollatoren. "Kom. Vi skal have middag om lidt. Frikadeller. Det kan du godt lide, ikke?"

"Jo."

"Nåh, men så kom."

Det er lørdag nat. Kims øjne skinner af liderlighed og kærlighed, og han bliver ved længe. Endelig falder de i søvn. Det er lyst, da hun slår øjnene op. Han ligger og ser på hende med et smil.

"Åh," siger hun. "Du er skidesød, Kim."

"Det er du bare også." Han bliver alvorlig. "Der er noget, du skal vide."

"Ja? Nu siger du ikke, at du er gift, for så smadrer jeg dig."

Han smiler, men bliver hurtigt alvorlig igen, og hun tænker, satans også.

"Jeg har skrevet under på en kontrakt for tre måneder siden, ikke? Jeg skal tjene nogle penge."

"Arh, Kim. Du har det her hus."

"Det er nærmest derfor. Jeg skylder en hel del på det. Faktisk kniber det lidt med økonomien. Jeg har lejet det ud."

"Årh," siger hun lettet. "Det er sgu da lige meget."

"Det er ikke lige meget. Og jeg har sagt ja til et job i Saudi Arabien. De bygger dernede og har brug for gode håndværkere. Gode elektrikere. Altså mit firma, det ingeniørfirma, jeg har skrevet kontrakt med, det ..."

"Skal du til Saudi Arabien?"

Han nikker.

"For helvede, Kim," råber hun.

"Jeg vil bare sige, at måske kunne du have lyst til at komme med, selvom vi ikke ..."

"Gu har jeg da ej, for helvede. Eva-Liv går i skole."

Han griber fat i hende. Hun begynder at græde.

"Rolig nu. Jeg har ferier. Jeg kommer hjem ind imellem. Og om to år er det ovre." Så ringer hendes telefon. Han holder fast i hende. "Nej, tag den ikke nu."

"Klokken er ni. Det er måske min mor."

Han slipper hende, og hun ser, at det er Signe. Hun tager den.

"Ja?"

"Hej, det er mig. Jeg vil bare sige det her til dig. Jeg ringer fra arbejde. Det er ikke godt nyt."

Og Betina ved med det samme, hvad det er. *"Er det Gertrud?"*

"Ja. Gertrud er død."

"Laver I ceremoni i dag?"

"Ja, selvfølgelig. Klokken ti."

"Godt, jeg kommer. Hej."

Mens hun tager tøjet på, ser han på hende.

"Hvor skal du hen?"

"Det er en af de gamle, der er død. Én, jeg holder af." Hun vil ikke græde og gør det heller ikke.

Han springer op, og da hun er parat til at gå, har han smurt en sandwich, som hun tager.

"Tak. Du er sød."

"Kommer du tilbage senere?"

"Eva-Liv er ude hos min mor. Jeg tager derud."

"Jeg kommer derud i aften."

"Hva'?"

"Ja. Hvor er det henne?"

"Jeg ringer til dig."

De kysser hinanden, og så er hun væk.

Betina var stadig forpustet af cykelturen, da hun trådte ind i personalerummet. Vivian stod og talte med Lis.

Betina sagde lidt for højt:
"Sagde jeg ikke, du skulle se på det?"

Vivian vendte sig mod hende og lagde sine hænder på hendes skuldre. "Nu tager du det roligt. De har gjort alt det, de skulle. Hun ville ikke have læge, og om natten blev det værre, og da hun blev omtåget, ringede de efter en ambulance. Men hun var død, da de kom. Høgh sagde, det var udsprunget af en dyb trombe i benet."

"Så var det en blodprop. Det var jo det, jeg sagde."

"Og så har det udviklet sig til en lungeemboli. Det er jo ikke ualmindeligt."

"Hvem var nattevagten?"

"Nu holder du op," sagde Vivian vredt. "Gertrud var en gammel dame på 80. Hun ville ikke have læge. Ikke engang du kunne få hende til at sige ja til en læge, vel?"

"Hun var 78."

"Ja. Cirka 80. Slap nu af." Vivian trak hende ind til sig og gav hende et langt knus. "Vi har ceremoni om et kvarter. Hun er gjort klar."

"Ja."

"Det var godt, du kom. Gå ned og se til hende."

På vej ned ad gangen hørte hun Stines stemme bag sig. "Betina?"

Hun standsede. Signe trak en konvolut op ad lommen, mens hun kom nærmere. "Jeg fandt det her på hendes bord."

Betina tog imod konvolutten.

"Se på den."

Det var Gertruds skrift. Til Betina, stod der. Signe gav hende et kys på kinden og gik. Betina gik ind på Gertruds værelse. Hun stillede sig midt i rummet. Der var noget højtideligt over Gertrud eller over det, at hun lå sådan dér død, noget som var mere end hende og indgik i en lang, lang fortælling om

menneskers vilkår gennem alle tider. Betina gik hen til sengen og rørte ved hendes hånd og sagde farvel inde i sig selv. Hun satte sig på sengen, åbnede konvolutten og læste.

Kære Betina,
Du har været som min datter. Den datter jeg ikke har haft. Konvolutterne har siddet længe og ventet på dig. I to eller tre uger nu. Der er ingen, der har opdaget dem. Det har jeg været nervøs for. Jeg skal dø snart. I den her uge måske. Jeg er klar i hovedet. Jeg er ikke spor konfus. Men det ved du godt. Jeg kan hverken skide eller slå på tromme, men jeg er klar i hjernen. Nu siger jeg det igen. Du har været som min datter. Og jeg tror også, at jeg måske har været en lille smule som en bedstemor for dig. Det tror jeg.

PS: Du skal ikke tænke på min søn. Han tjener mange penge og betaler næsten ikke skat dernede.

Konvolutterne er under bordet.

Farvel. Du har været som min datter. Jeg er dig meget taknemmelig, men det har jeg sagt

så tit. Farvel, Betina. Og vær ikke ked af det, for jeg er bare en gammel dame, der skal dø.

Kærlig hilsen Gertrud

Under bordet. Betina bøjede sig ned og så under bordet. Hun kunne ikke se noget. Hun læste brevet igen, og denne gang begyndte hun at græde, selvom hun ikke ville. Igen tænkte hun: Konvolutterne er under bordet. Hun tørrede øjnene med baghånden, lagde sig ned på ryggen og skubbede sig ind under bordet. Under skuffen sad to konvolutter. Hvordan havde Gertrud fået dem sat på dér? Hun måtte have ligget her, ligesom Betina lå nu. Men det måtte have været svært at få sat tape på med kun én hånd. Og hvordan var hun kommet op igen?

Betina trak de to konvolutter af, krøb ud, stillede sig op, lagde den ene på bordet og åbnede den anden. Det var pengesedler. Hun så på konvoluttens forside. Der stod ikke noget. Hun så igen ned i den. Det var 1000-kronesedler i bundter. Hun talte dem. Ti bundter. Hvis der var det samme i den anden, var der

200.000 kroner. 200.000. Hun opdagede, hendes mund stod åben. Ha. Min mund står åben. På samme måde som da vi var til Rammstein-koncerten i Forum. Gertrud for helvede. Du har ikke sendt penge til din søn. Det må have taget dig flere år at samle dem sammen. De har ligget og vokset i din værdiboks.

Hun stod med halsen snøret sammen som før gråd og vidste ingenting, indtil hun hørte Signe ude på gangen.

"Betina?"

Hun havde den ene konvolut i hånden og ryggen mod den åbne dør. *"Vent lidt. Giv mig to minutter."*

Hun skulle bestemme sig. Hun kunne stoppe konvolutterne ned i gamacherne, gå ud på badeværelset og få sedlerne anbragt ordentligt i trusserne. Hendes kjole gik næsten ned til knæene. Ingen ville opdage det.

Men det var ikke bare forbudt. Det var også kriminelt.

Hun kunne få et kolonihavehus. Hvad gjorde man, så Skat ikke opdagede det?

Hun kunne også gå ind i personalerummet og lægge pengene på bordet og sige det, som det var. Det var enkelt og let og det rigtige.

Men skulle man altid gøre det rigtige?

"Betina?"

"Ja," råbte hun og fik dårlig samvittighed over, at hun råbte så højt, nu hvor Gertrud lå sådan dér. Med en lavere stemme sagde hun: *"Ja, jeg kommer nu."*

Hun havde begge konvolutter i hænderne. Hun måtte beslutte sig nu. Lige nu.

**Den
bedste
søvn**

10

af Jacob Skyggebjerg

Den bedste søvn, den får jeg her i min stol.

Jeg er sosu-hjælper. Et af de små tandhjul i maskinen velfærdsstaten.

Mine dage begynder klokken seks. Der står jeg op og gør mig klar til at tage af sted. Klokken seks er det mig selv, jeg bader.

Klokken kvart i syv sidder jeg i bussen. 66 mod Kvæsthusbroen.

Klokken ti over syv fører jeg min nøglemagnet hen over læseren ved døren til mit arbejde. Hjemmeplejen Busenborg. Vores base ligger i Pindhus på Marie Mys Allé. Det er herfra, min verden går. Jeg får en sludder med mine kolleger i kaffestuen. Det er ligesom på alle andre arbejdspladser. Vi gør status; hvad er der sket siden i går?

Klokken halv otte myldrer vi ud ad døren igen, forsvinder i alle retninger. Basen servicerer alle områdets ældre, Læringekvartret og helt ud til på den anden side af Svinebøllevej.

På min smartphone har jeg en app, der viser mig min døgn-ugeplan; hvem, der skal have hvilke typer besøg hvornår i løbet af ugen. Døgn-uge-planen udarbejdes af en af disponenterne på en computer. Den kan ændres med meget kort varsel.

Dagens første besøg er et bad. Det vil sige 45 minutter. Det er hos Rita, heldigvis er hun en nem borger. Ikke noget med lift eller glideskinne, men en rollator, selvfølgelig; en i lejligheden og en låst fast til et nedløbsrør ved døren til opgangen, stille og roligt. 45 minutter er rigeligt. Det er mig, der bader Rita. For det meste. Det er et hensyn, der bliver taget fra kommunens side; at borgerne stadig er mennesker, at det så, som udgangspunkt er den samme person, der bader dem hver gang.

Skulle det ske, at en plejer er syg eller af anden årsag er fraværende, har vi det, der hedder en faggruppe. Den består af seks personer, der har med de samme borgere at gøre, og det er så en fra faggruppen, der kommer ud i stedet. Der skal helst ikke være mere end en til to personer, der kommer i spil fra faggruppen for den enkelte borger, badesituationen er for de flestes vedkommende en grænseoverskridende oplevelse.

Rita er nem, hun er en, der virkelig er opsat på at klare sig selv. Hun har arbejdet med rengøring siden hun var fjorten, og det er da også mærkeligt, at der så skal komme en og gøre rent i hendes eget hjem.

Hun bor på anden sal i samme gård som basen. Jeg åbner med min nøgle og går ind. Rita sidder ved spisebordet i stuen. Hun hilser mig ved navn. Jeg sætter mig på stolen overfor hende.

Ghettoblasteren på det lille bord ved siden af tv-reolen spiller på 96 FM. Haddaway med What is love. På reolen billeder af børn og børnebørn og oldebørn og deres mænd og koner. Rita har bidraget acceptabelt til det danske samfund med masser af nye arbejdere. Hun fortjener sit otium.

Her på reolen er et århundredes udvikling inden for fotografiteknologi, middelklassebeklædning og -frisurer dokumenteret. Her er et liv, der er fortsat og fortsat og fortsat. Har man hele tiden regnet med, det ville fortsætte? Eller har man flere gange regnet med, måske ligefrem håbet på, at nu sang det godt nok på sidste vers?

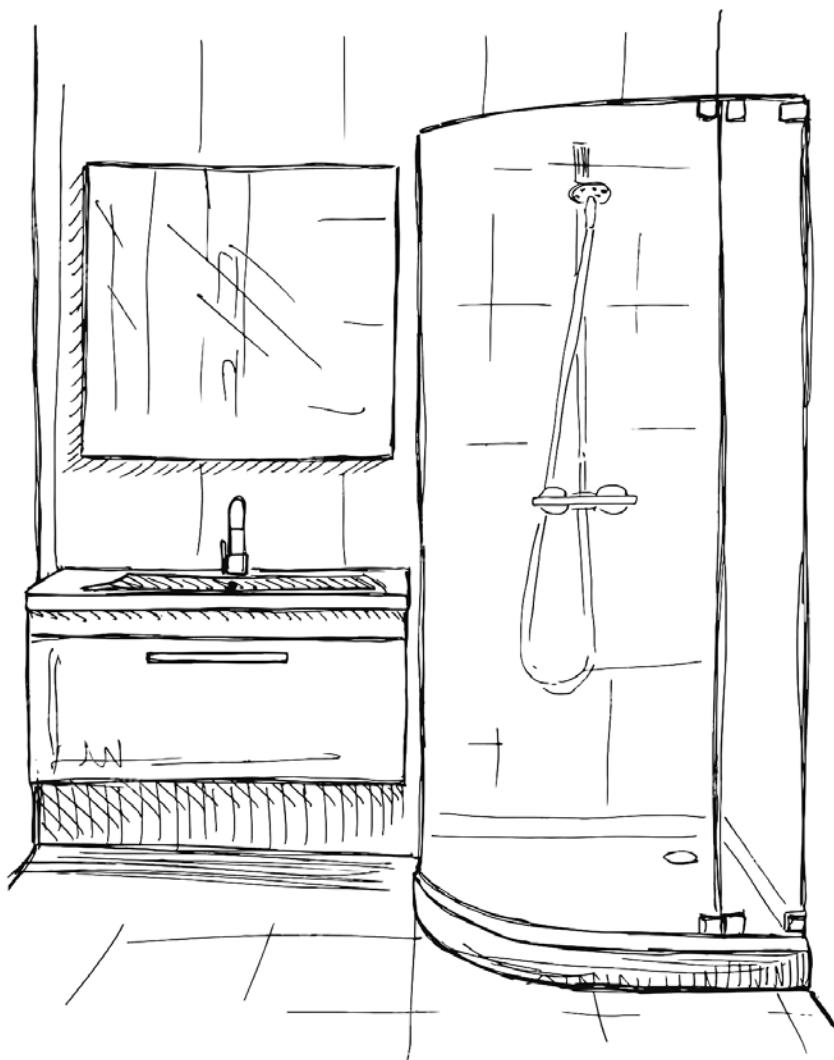
Øverst i reolen porcelænsfigurer, en lille hund med pibe og fire små børn med ondt i maven, ondt i tænderne, ondt i hovedet og ondt i ørerne. En perleplade, en tilfældig sammenblanding af farver, nok noget fra en børnehave, et af oldebørnene, selvom det fremgår af billederne, at de er noget ældre end det.

Rita er 97. Ved siden af fjernsynet et tillykke med de 90 år, olde-sviger-far-mor-mor-kort. Jeg tænker på min egen kæreste. Hvis hun en dag skal blive så gammel, hvis det en dag skal blive et billede af mig, storgrinende, lænet op ad en høj radiator, på et billede på hendes reol. Død for længe siden. Ved siden af Flemming Madsens Efterfølgeren og Aschehousgs store krydsordsleksikon.

Jeg sidder og tænker på at gå ned og købe sko, siger hun, da jeg spørger, hvad hun får tiden til at gå med i dag. Hun faldt to gange den anden dag. Det er hun ked af, hun plejer ellers ikke at falde.

I går havde hun det, vi kalder samvær. Samvær er tredive minutter, som borgerne kan få en gang om ugen eller vælge at slå sammen, så de får en time hver anden uge, hvor der bare skal snakkes og hygges, hvad de nu har lyst til. Det er en del af en ny ordning, kommunen kalder for klippekort. Hvordan gik besøget i går? Det gik godt, de fik et glas vin. Det er jo altid godt. Hun smiler.

Jeg sender Rita ud på badeværelset og finder et plastikforklæde i køkkenet. Jeg har en pakke liggende i skabet under køleskabet. Jeg tager en stol ud, så jeg kan sidde ned, når jeg bader borgeren; det er vigtigt, jeg så vidt muligt ikke belaster mig selv. Derfor er det også et krav, at borgerne har teleskopprør på støvsugeren, så den kan indstilles efter den plejer, der kommer ud. De skal have et

glidestykke, hvis de har brug for at blive flyttet eller vendt, mens de ligger i sengen.

Og jobbet er belastende, også psykisk. Det er hårdt at se på al den fornærelse, man vænner sig til det, men det kommer ikke på én dag. Det gør det personlige forhold heller ikke. Det er vigtigt med

en god portion psykisk overskud; med nogle af borgerne er det, som om man starter forfra hver dag. Ligesom et barn.

Der er de demente, der ikke vil i bad, eller ikke mener, deres tøj er tørt nok til at blive lagt i skabet, selvom det har været i tumbleren på program skabstørt plus. Få ting er vel så demotiverende som at være uenig med en dement. De er til fare for sig selv. Det kalder man det, hvis de ikke vil i bad. På grund af sårene, så ligger de og rådner. Det er ulovligt at tvinge dem. Det skal man søge tilladelse til ved byrådet. Eller hvis det er en med diabetes, der kun vil spise flødeskumskager.

Et bad er jo ikke bare et bad. De 45 minutter er afsat efter Ritas behov.

Efter afvaskning og tørring – jeg frotterer borgeren med bløde, hvide håndklæder – hjælper jeg hende med bh'en, og så er det tid til støttestrømperne. De hjælper blodet til at komme fra benene igen. Cirkulationssystemet i sådan en gammel krop er ikke i top. De har ikke haft en så insisterende oplysning om vigtigheden af motion, konsekvenserne i alderdommen. De får nemt blå mærker. Efter strømperne er det plastrene. Det var en folkesygdom engang, den vane at gå i for små sko, så mange af borgernes fødder er ødelagte. De har sammenklemte tæer og tryksår, der skal plastre på. Jeg spørger, om såret gør ondt, og hun siger ja. Jeg er selv begyndt at få et tryksår. Jeg tager min sok af og viser det til Rita.

Jeg kigger på de bukser, hun har fundet frem, og bemærker de er plettede. Hun siger, hun selv har vasket dem i går. Hvor er der nogen andre bukser? Giv mig dem på, siger hun, så kan jeg altid selv skifte dem senere.

Det er en del af mit ansvar at være opmærksom på, at borgernes tøj ikke er snavset. Mange af dem har levet på krigens tid, og det sidder i dem, de vil gerne spare, de må være beredt, hvis der pludselig ikke er mere. Så man må slå for at få dem til at vaske tøj.

Jeg havde en borger, der havde levet under 1. verdenskrig, og hun kunne fortælle, hvordan de fandt ud af, at der bag på tapetet, i selve tapetklisteret, var noget næring. De rev tapetet ned og skrabe klisteret af og kogte suppe på det. Og når slagteren nede i gaden engang imellem havde råvarer nok til at fremstille en pølse, blev den lagt på et sølvfad og stillet i vinduet, og så stimlede folk sammen foran slagteren for at kigge gennem ruden og se den vidunderlige pølse. Det er noget andet i dag, hvor folk smutter ned på McDonald's og betaler firs kroner for en papmachéskål med fyld af sukker og fedt.

Hun er død nu, borgeren, det gør de, det er en del af arbejdet, at man heller ikke bliver så personlig, at man render og sørger, når nogen dør.

Da Rita har fået tøj på, går jeg i køkkenet og vasker hænder. Det er vigtigt med håndhygiejnen, vask altid hænder, når du har rørt ved en borger, eller benyt i hvert fald afsprøjtningssmiddel. Så man ikke har bakterier med fra en borger til en anden. Det er en del af forebyggelsen.

I radioen i stuen taler de om et nyt engelsk koncept, der er særligt populært i USA, og nu er kommet til Danmark. Dødscaféer. Så lå der en business der. Man møder op og får en kop te og et stykke kage og taler med fremmede mennesker om døden i to timer. Døden er noget, vi har fortrængt fra livet, siger de.

På en hylde under radioen ligger pilleæskerne med navn og cpr. Fire rum i hver. Fire gange fire til seks piller dagligt, forskellige slags til forskellige tider. Vi var på kursus i afføringsmiddel i sidste uge. Det er noget, kommunen gør noget ud af, at vi hele tiden er up to date med den nyeste medicin. Jeg skal også lige nå at hjælpe Rita med at få hendes piller i orden. Hun kan ikke selv få dem ud af filmen. Jeg ordner, så hun har til onsdag, hvor hun igen har samvær.

Skal vi gå i bladkiosken, når du har samvær på onsdag, spørger jeg. Hun svarer ikke. Jeg spørger igen. Bladkiosken, siger hun,

nå, den. Ja, så kan vi købe dit ugeblad, siger jeg. Ja, siger hun, det vil hun godt. Der er ikke megen entusiasme at spore omkring projektet.

På bordet ligger nogle af årenes fagforeningsgaver fra Blik- og rørarbejderforbundet, en tak for endnu et år med godt samarbejde, en oplukker og et lerkrus med logo.

Der har lige været valg og snakken falder på Messerschmidt og Dot, på de toogtyve års aldersforskel. Det er altså ikke noget for mig, siger jeg, det er sgu for unaturligt, men Rita mener, det er noget pjat at gå op i. Jeg skal også ud med affaldet, og der er en gryde, der er brændt i bunden, den skal jeg også have med ud. Men vi kan lige nå at sludre lidt mere.

I dag har jeg ikke så meget. Man kan komme ud for at have op imod elleve besøg inden frokost. Det er sgu hårdt med de helt korte besøg. Fem minutter, hvor man både skal ud og op og hen og ned. Den anden dag havde jeg et bleskifte og toiletbesøg. Det er seks minutter. Og når det så bare løber ud af borgeren, og man må skifte bleen igen, jeg kan ikke få mig selv til bare at gå. Så ringer jeg ned til basen og siger det, jeg må bruge mere tid her. Som på enhver anden arbejdsplads må jeg forsvare, hvorfor jeg skal bruge mere tid på opgaven end ventet.

Velfærdsstaten giver dem pep-piller. Så kan de sidde alene i deres ældreboliger og trippe. Det er så sødt, de ældre er så søde. Så kan de sidde og høre køleskabets brummen blive til stemmer og legende børn og musik i deres hoveder, mens pupillerne kører rundt i øjnene på dem. Så kan de sidde der og pisse på sig selv. Og de kan gøre det igen. Og igen. De kan sidde der i deres lænestole under deres syrenfarvede plaide, mens deres hud bliver opløst af pis, indtil der igen engang er sat tid af til en afvaskning.

Det er det, de har arbejdet for. En livslang ansættelse, trofast på fabrik, mindsteløn, lige til at overleve på, tre ugers ferie hver sommer og en uge til jul, måske en tur til Gran Canaria engang imellem, og

endelig disse tyve-tredive år som nedslidt kukkelure i en ældrebolig. De har set børn vokse op og få børn og børnebørn, også de har indgået i velfærdsstatens maskineri, været et tandhjul her.

Velfærdsstaten opdrager dem til ikke at brokke sig. Er der noget, kan de få en pille. Sådan en gammel tosse. Hvad ved sådan en om noget som helst. Ind ad det ene øre, ud ad det andet. Hvordan skulle sådan en være i stand til at forstå, hvor godt den har det. Lev, for satan, lev.

Tilbage til basen. Jeg nyder min frokost i kaffestuen, medister og blandet salat. Radioen i vindueskarmen spiller Karma chameleon, den med træstammen i søen og elefanterne og mundharpen. Det er fiseme en glad melodi. Solen brænder skarpt ind gennem ruderne. Jeg ville kalde det her for hedebølge, i Japan er der hedebølge netop nu, og flere hundrede mennesker er indlagt. Det mystiske Østen, i Indien sker der en voldtægt hvert toogtyvende minut. Hvor end man vender blikket hen her i kaffestuen, hænger der et ur. Tiden er knap. De studerende markerer de kommende ugers undervisning med overstregningstusch i deres kalendere. Pas på kragerne, er der en, der siger, de hakker folk i hovederne i dag. Det er fordi, de passer på deres reder. En af vikarerne er blevet hakket to gange.

Efter frokosten skal jeg hen til Erna. Hun skal have samvær. Jeg skal hjælpe hende med noget madlavning. Se til at hun får drukket vand nok her i varmen. Se til at hun ikke sidder og spiser chokolade igen. Hun vil gerne tabe sig, så hun kan komme på ferie med sin datter. Minus smør. Høre, om hun får sovet om natten.

Erna er gammel fabriksarbejder fra Bregendahl & Kirks cartonnagefabrik, det mærker man på hendes rappe replikker og næsvished. Når hun først kommer i gang med at snakke, kører hun af sted som en grammofonplade.

De lavede papæsker – og julekalendere til Amerika. Sammenholdt medarbejderne imellem stråler fra et billede fra kantinen i

halvtredserne. Sådan har vi det sgu ikke i dag. Erna tog på arbejde, om så hun havde lungebetændelse. Hvis det er noget, man kan lide, siger hun, så er man der.

Hun bor på fjerde sal nede ved statuen af Dalgas. Her skal jeg ringe på, før jeg går ind. Erna sidder i sin lænestol i stuen. Hun siger, hun ikke har sovet i nat, hun har siddet i stolen hele natten.

Hun arbejdede på fabrikken under krigen, de blev sendt hjem, når der var luftalarm. Så skulle de gå ned i kælderen, men Erna ville ikke i kælderen, hun lagde sig ud i gangen og sov, som hun siger, jeg ville da først blive begravet i murbrokker, hvis jeg lå dernede.

Hun siger, hun fryser, og spørger, om det er koldt i dag? Jeg siger det med hedebløgen. Hun lader ikke til at tro på det, kigger ud ad vinduet og siger sikke det blæser.

Tre gange om ugen skal hun ned i Centeret på Nordre Fasanvej. Her skal hun lave gymnastik, stræk og bøj armene og spark med benene, det foregår mellem elleve og tolv. Så får hun også noget at spise. Hun kalder det for Fængslet. Deres hårdkogte kartofler. Før var der en kok, men nogen klagede over maden, og han blev fjernet.

Erna plejede også at spille banko dernede, hun spillede med seksten plader og gjorde de andre vrede og misundelige, fordi hun vandt så meget, men nu kan hun ikke se tallene mere. Hun plejede at ryge imens, og også mens hun sad på fabrikken og arbejdede, hun plejede at ryge fyrre smøger om dagen. Men nu er det jo ulovligt.

Jeg kender det, siger jeg, vi plejere må også kun ryge i frokostpausen. Der kan vi nå to. Det er noget pis, siger Erna, hvis vi alle stoppede med at ryge, ville vi stige i skat. Staten har brug for indtægten fra afgifterne.

På et tidspunkt faldt hun og fik revet tre sener over, så hun nu er lam i venstre ben og ikke kan løfte højre arm højere end skulderen. Hun lå i gangen fra fire til ni. Så ringede telefonen, og hun fik

fat i ledningen og trak røret ned til sig på gulvet. Det var datteren. Jeg ligger her på gulvet i gangen, sagde Erna.

Så kom ambulancen. De ville ikke have hende med. Dine ben er stadig lige lange, sagde de. Senere kom datteren selv og kørte hende til lægen, der indlagde hende på Glostrup Sygehus. Der lå hun i tre dage, før de overførte hende til Busenborg, du bor jo på Busenborg, sagde de, der er ingen grund til at du ligger her. På Busenborg blev hun undersøgt, og genoptræningen i Centeret blev bevilliget.

Hun har en stor reol fuld af videobånd. Danske filmperler. Jeg tjekker tekst-tv for hende, hun holder meget af at se håndbold. Men der er ingen håndbold i dag. Hun siger, jeg skal skrue ned for lyden, hun vil ikke genere naboerne.

Jeg siger, hun har weekenden til at gøre komfuret rent ude i køkkenet. Ja ja, siger Erna, jeg har hele natten til at gøre rent i køkkenet. Det er en del af omsorgen, at man stiller krav og pligter op for dem. De skal så vidt muligt holdes selvhjulpne.

Jeg går ud og sætter vand over til blomkål. Smider smør på en stegepande til sild. Det er som sådan ikke for at spare, borgerne skal trænes i at kunne selv, men der kommer flere og flere, og alle skal have hjælp. Det er også noget med at bevare værdigheden. Her taler vi om retningsgivende mål, for eksempel fastholdelse – at borgeren bevarer det niveau af selvstændighed, der har været ved ydelsens begyndelse, eller udviklende – at borgeren bliver bedre til nogle ting.

Jeg har en alkoholiker, der starter dagen med at gå i kiosken og hente guldbajere. Så sidder han og drikker dem, til han er fuld nok til at gå ind i seng igen. I vores rapport beskrives det: Har svært ved at tage sig sammen til ting. Ham kan man godt gå for-gæves hos, men så ved man, han nok er i kiosken. Hvis man ikke ved, borgeren har sådan en vane med at forlade sit hjem, skal man kontakte pårørende. Ved de heller ikke noget, skal man få fat i

en låsesmed og gå ind med ham. Man må ikke gå ind alene, siger loven. I Ernas rapport står der: God kontakt til datter, småtspisende og: Varmer suppe selv.

Når Erna en gang imellem tog fri fra fabrikken, pakkede hun sin lille datter ned i en kuffert og tog hende med til Bornholm. Her havde hun en kusine, der havde en datter på samme alder. Så gik de rundt med de to piger og alle folk troede, de var tvillinger.

Det var mødrenes fortjeneste, de to kusiner sørgede for at klæde pigerne ens på. Den eneste forskel var krøllerne. Så begyndte der at løbe rygter derovre, at det var for dårligt, at Erna ofte lod den ene af søstrene blive hjemme, mens hun tog den anden med ud og spise hornfisk.

Sådan fortsætter fortællingerne fra Bornholm, som sagt, hun er som en grammofonplade, når hun først går i gang. Hendes svingersøn blev dræbt derovre, af en spritbilist, en morgen i påsken engang i firserne, bilisten blev blændet af solen, de døde begge to, havde begge været til påskefrokost med sild og æggeblommer. Erna og datteren var på Gretes Pensionat i Gudhjem, det var efter kusinen flyttede fra øen, de fik nyheden lidt over middag, skulle ud og identificere, men allerede da det skete, mens de var ved at gøre sig klar til at gå ned til morgenmaden, havde Erna følt, at noget var, som det ikke skulle være. Jeg vidste det, siger hun.

På et tidspunkt kom Erna til at sige ja til at være tillidskvinde på fabrikken. Det var forfærdeligt, siger hun, hun kom til at være syndebukken, der stod mellem ledelsen og medarbejderne, ikke venner med nogen, som en husjomfru på en herregård. Hun holdt så meget af fagforeningen, og hun er stadig medlem, Dansk Bogbinder og Kartonnagearbejder Forbund, der for længst er absorberet af, hvad hedder de, siger Erna, 3F.

Jeg kan høre Erna tale inde i stuen. Hvem snakker du med?, spørger jeg.

– Med et fornuftigt menneske, der ikke kan svare mig igen. Jeg er nødt til at gå lidt rundt, så jeg ikke falder i søvn. Jeg må ikke sove om dagen, når jeg ikke kan sove om natten. Den bedste søvn, den får jeg her i min stol. Jeg tænder bare for fjernsynet, så sover jeg.

Jeg serverer maden for hende i stuen. Hun bliver siddende i lænestolen og har tallerkenen stående på rollatoren foran sig.

– Smager det dig, Erna?

– Jeg vil hellere have chokolade. Jeg har en hel æske stående ovre i skuffen!

– Så taber du dig aldrig, Erna. Du vil jo gerne på ferie med din datter.

– Blomkål og sild. Jeg er ikke altædende!

– Du vil jo også gerne kunne gå ned ad trappen selv.

– Der er ben i fisken!

– Har du ingen opdragelse, Erna? Man taler da ikke med mad i munden.

Hun nikker og smider nogle fiskeben på gulvet.

– Erna, du sidder da ikke og smider fiskeben på gulvet?

– Jo, det gør jeg!

Hun smider nogle flere, drysser dem under sin rollator. Hun kigger op på mig.

– Nu vil jeg ikke spise mere. Skal vi ikke hellere spise noget chokolade?

Hendes ansigt lyser, mens hun siger det.

– Okay, så lad os se, hvad det er, du har.

Jeg går over og finder æsken med chokolade i skuffen under sofabordet. Jeg tjekker holdbarhedsdatoen, inden jeg begynder at kradsede folien op. Skriften på æsken er tysk. *”Köstliche Marzipanpralinen”*.

– Er det noget, du har fået af din datter?

*– Ja, nej, jeg var selv med til at købe det. På færgen, i den der boar-
dershop!*

– Nej, hvor er det lækkert.

– Ja, sukker er dejligt!

– Her, tag noget mere, Erna.

– Jeg kan spise sådan en æske på en aften!

– Du kan spise den på en halv time, Erna.

– Det er lækkert med nødder!

*– Kan du ikke huske der før jul, da din datter havde været her, og du
havde fået et helt lager. Da jeg kom igen ugen efter, var det væk. Jeg
troede, du havde haft gæster.*

– Ja, det havde jeg ikke. Jeg havde spist det hele selv!

Hun peger på et billede på reolen.

– Det er mig der mellem videobåndene!

Som der står i rapporten, har Erna et godt forhold til sin datter. Hun plejede at besøge hende og svigersønnen i deres toetagers

hus i Hvidovre, men efter hun en dag kom i klemme i døren til bybussen, er det næsten holdt op.

– Jeg gav jo et hvin fra mig. Jeg var ved at tage min rollator ind, og så lukker han døren. Han kørte ikke mere end fem-ti meter, før han stoppede igen. Han sagde, han ikke kunne se mig. Så nu skal jeg hentes. Det er alt for dyrt at tage en vogn.

Du skal holdes i live så længe som muligt. Koste hvad det vil. Være som det vil. Du er ikke noget dyr, du kan ikke få lov at gå til hvile, når du ikke kan arbejde længere. Her ophører dit særlige menneskeværd. Du har nu mindre at skulle have sagt end en bille i et glas. Når din krop er slidt, og dine ben ikke længere kan bruges, skal du holdes i live. Spørg mig ikke hvorfor. Du kender ikke nogen længere. Din familie kender dig ikke. Måske er du endda dement og kender heller ikke dem. Du skal holdes i live langt ud over den naturlige levealder for et væsen af din slags. I mine øjne er demens hos ældre ikke nødvendigvis en sygdom. Det er bare et symptom på, at hjernen har udtjent sin værnepligt. Den pensionerer sig selv, den spørger kroppen, hvad sker der, hvorfor bliver du ved?

Charon står med sin kappe og mukker og venter på, din sjæl kommer og giver ham sin obol.

Vi leger Gud herovre, det ved du da godt.

Det er det, du har arbejdet for, det er det, vi arbejder for, det, vi flyver til Mars for. Farvel Moder Jord, kan du nu sidde her og snurre om dig selv, langsommere nu, langsommere nu, grå og gold.

Dit liv er ikke længere dit. Nu er det uden for dig. Det er i de faldede billeder, der hænger på væggene og står på reolen, stumper af det kører rundt i hovedet på dig og kan ikke finde sammen med hinanden; det er så sødt, når du bliver konfus. Det er længe siden, dit immunforsvar begyndte at svækkes, og dine hofter begyndte at smuldre, længe siden velfærdsstaten afskaffede brugen af knoglecementen Boneloc, og Hofteklubben ved Amager Hospital

udviklede sig til Patientforeningen Danmark. Længe siden du mærkede de første symptomer på inkontinens, og tænkte, nej, skal det nu være mig. Længe siden du sad på en hvid stol i det høje, mørkegrønne græs i skyggen under et blomstrende æbletræ i din mormors have på Fyn og fik Nattergalen læst højt og lærte, at i Kina har man en kejser, der bor i et slot af aldeles fint porcelæn. Og du kiggede op i træet og tænkte, om det mon var en nattergal, der sad deroppe, det kunne det ligeså godt være. Nattergalen, sat i bur, åh, hvor længe, åh, hvor længe, skiftede straks fra mol til dur, det er længe siden.

